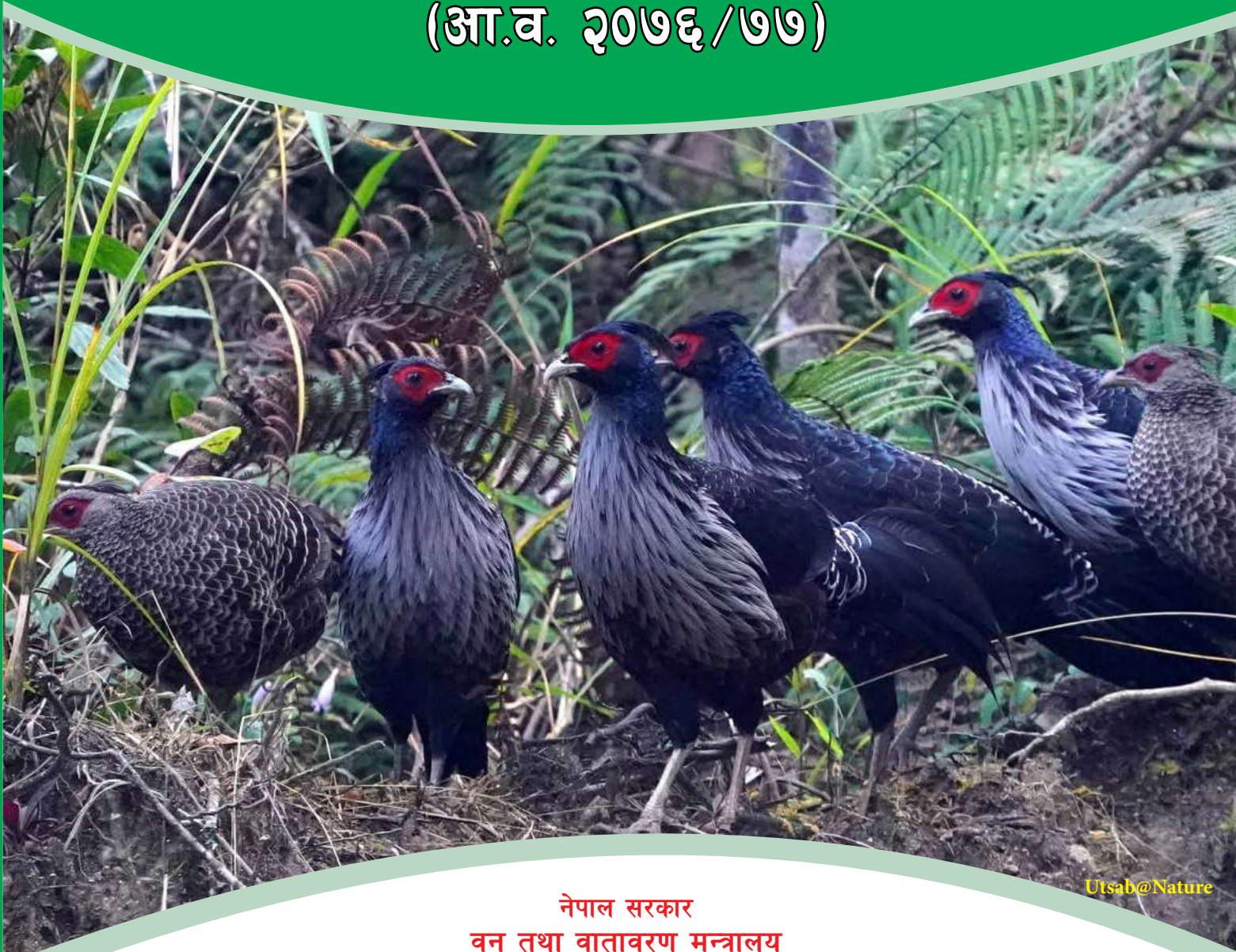

मेरो निकुञ्ज

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
(आ.व. २०७६/७७)

Utsab@Nature

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं

सम्माननीय उपराष्ट्रपति श्री नन्दकिशोर पुनज्यूको धाप क्षेत्रको निरिक्षण तथा अनुगमन

श्रीमान् वन तथा वातावरण सचिवज्यू सहितका अधिकारीहरुबाट निकुञ्ज भ्रमण

मेरो निकुञ्ज

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
(आ.व २०७६/७७)

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाडौं

प्रमुख सल्लाहकार

श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन

प्रमुख संरक्षण अधिकृत

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सल्लाहकारहरु

स.सं.अ. सिर्जना श्रेष्ठ, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

स.सं.अ. कान्ति कडेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

स.सं.अ. अमृत भट्ट, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

ना.सू. हरिभक्त सिग्देल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सम्पादक

स.सं.अ. अरविन्द यादव, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

रेञ्जर केशव ढोडारी, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

अन्य तस्वीरहरु

प्र.सं.अ. डिल बहादुर पुर्जा पुन

स.सं.अ. अरविन्द यादव

स.सं.अ. कान्ति कडेल

स.सं.अ. सिर्जना श्रेष्ठ

स.सं.अ. अमृत भट्ट

रेञ्जर केशव ढोडारी

रेञ्जर सुमन भण्डारी

रेञ्जर अनिष के.सी.

रेञ्जर पर्शुराम कडायत

पुस्तकको नाम : “मेरो निकुञ्ज” (वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, आ.व. २०७६/७७)

प्रकाशक : शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बूढानीलकण्ठ, काठमाडौं

फोन नं. : ०१ ४३७०३५५, ०१ ४३७०४३०

वेबसाइट : www.snnp.gov.np

इमेल : snnp.gov@gmail.com

मुद्रण : सिग्मा जनरल अफसेट प्रेस

सानेपा, ललितपुर-२

०१-५५५४०२९

दुई शब्द

देशको कुल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत क्षेत्रफल ओगट्ने संरक्षित क्षेत्र र यिनका मध्यवर्ती क्षेत्रले दुर्लभ वन्यजन्तु र वनस्पती भू दृष्य तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएका छन् । त्यस मध्ये शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयले १५९ वर्ग कि.मि. निकुञ्ज र ११८.६१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको मध्यवर्ती क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । मध्यपहाडको जैविक विविधता संरक्षणका साथै वागमती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रलाई संरक्षण गर्ने मुख्य उद्देश्यका साथ २०३२ सालमा जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रूपमा स्थापना भएकोमा २०५८ सालमा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज हुँदै २०६५ सालमा यस निकुञ्जलाई शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण गरिएको थियो ।

२०७२ चैत्र १५ गते काठमाडौं, धादिङ्ग, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको ११८.६१ वर्ग किमि क्षेत्रफल समेटि मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भए पश्चात् जैविक विविधता संरक्षणमा व्यापक मात्रामा जनसहभागिता समेत जुट्न थालेको छ । निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु तथा सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा निकुञ्जको प्राकृतिक स्रोतमाथिको चाप न्यून र चोरी शिकार नियन्त्रण गर्ने कार्य भईरहेको भएतापनी जैविक विविधता, भू-दृश्य र प्राकृतिक सम्पदा क्षेत्रको रूपमा रहेको निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा केही चुनौतीहरु सामना गर्नु परेको छ । वन्यजन्तुको बासस्थानको विनाश तथा क्षयीकरण, मध्यवर्ती क्षेत्र अतिक्रमण, चोरी शिकार, मानव वन्यजन्तु द्वन्द, घाइते, अशक्त, टुहुरा र असहाय वन्यजन्तुको व्यवस्थापन आदि मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेका छन् ।

जैविक विविधता संरक्षण र निकुञ्ज व्यवस्थापनको कार्यलाई निरन्तरता दिदै आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा मुख्य रूपमा निकुञ्ज क्षेत्रका जैविक विविधताको संरक्षण तथा व्यवस्थापन, भौतिक तथा पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा मर्मत संभार, पर्यटन प्रवर्धन, अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता विकास, निकुञ्ज सुरक्षा तथा आगलागि नियन्त्रण, प्रचारप्रसार, अन्तरकृया तथा समन्वय, नीतिगत व्यवस्थापन, वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत र अन्य मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यस निकुञ्जबाट संचालित उक्त कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरुबाट प्राप्त उपलब्धीहरु समेटेर वार्षिक प्रगति विवरण सहितको यो पुस्तिका तयार गरिएको छ । यो पुस्तक मार्फत आ.व. २०७६।७७ मा संचालित कार्यक्रमहरु तथा अन्य जानकारीमुलक विवरणहरु सर्वसाधारण, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता, लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई लाभदायक हुने विश्वास लिएकोछु ।

कार्यक्रम कार्यान्वयन गरि लक्ष हासिल गर्नको लागि रचनात्मक सुभाब, निर्देशन एवं हौसला प्रदान गर्नुहुने राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका श्रीमान् महानिर्देशक, श्रीमान् उपमहानिर्देशकहरु प्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै वार्षिक कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण संस्थाहरु, महानुभावहरु, कर्मचारी मित्रहरु, निकुञ्जमा तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष, अन्य पदाधिकारी लगायत सम्पूर्ण उपभोक्ताहरुलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै यस निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा सम्बन्धित सबै क्षेत्र र पक्षबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । वर्ष भरि संचालित कार्यक्रमलाई मुखरित हुने तवरले सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुको आवश्यक विवरण संकलन गरि पुस्तिका तयारीमा विशेष भूमिका निभाउनु हुने यस कार्यालयका रेञ्जर श्री केशव ढोडारीलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस पुस्तकमा समावेश गरिएका विषयवस्तुहरुका बारेमा आदरणीय पाठक वर्गबाट समिक्षात्मक तथा रचनात्मक प्रतिक्रियाको समेत अपेक्षा राख्दछु ।

धन्यवाद ।

डिल बहादुर पुर्जा पुन
प्रमुख संरक्षण अधिकृत

चितुवा

विषय-सूची

१. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१
२. जैविक विविधता.....	९
३. आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा संचालित वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति.....	१७
४. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन.....	३१
५. राजश्व र पर्यटन.....	४३

अनुसूचीहरू

१. निकुञ्ज क्षेत्र घोषणाको राजपत्र.....	४८
२. मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र.....	४९
३. राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना तर्फको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन.....	५०
४. मध्यवर्ती क्षेत्र तर्फको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन.....	५६
५. मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सामुदायिक वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको विवरण.....	५९
६. समिति स्तरीय भएको बालिनाली क्षति, पशुधन क्षति र मानविय क्षतिको विस्तृत विवरण.....	६६
७. आर्थिक वर्ष २०६४/६५ देखि हाल सम्मको पर्यटक आगमन तथा राजश्व संकलन तथ्याङ्क चित्र.....	७०
८. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरूको विवरण.....	७१
९. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा भएको अध्ययन अनुसन्धानको विवरण.....	७२
१०. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण.....	७५
११. कार्यरत कर्मचारीको नामावली.....	७७
१२. सरुवा र स्वैच्छिक अवकाश भई गएको कर्मचारीहरूको नामावली.....	८०
१३. सरुवा भई हाजिर भएका कर्मचारीको नामावली.....	८१
१४. हालसम्मको कार्यालय प्रमुखको नामावली.....	८२
१५. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण.....	८३
१६. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक ढाँचा.....	८४

80°0'0"E

82°30'0"E

85°0'0"E

87°30'0"E

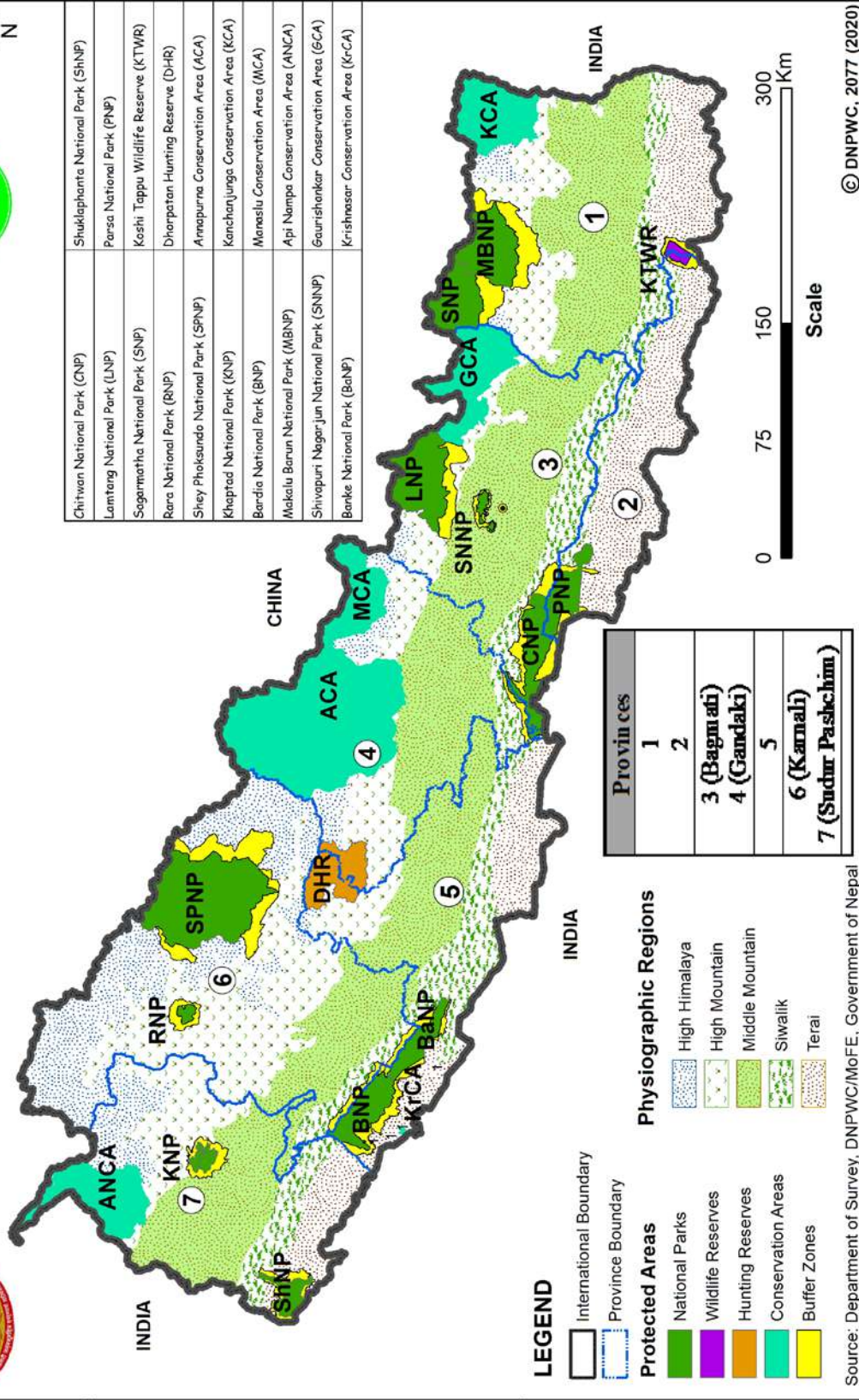

Protected Areas of Nepal

30°0'0"N

27°30'0"N

Chitwan National Park (CNP)	Shuklaphanta National Park (ShNP)
Lamjung National Park (LNP)	Parsa National Park (PNP)
Sagarmatha National Park (SNP)	Koshi Tappu Wildlife Reserve (KTWR)
Rara National Park (RNP)	Dhorpatan Hunting Reserve (DHR)
Shey Phoksundo National Park (SPNP)	Annapurna Conservation Area (ACA)
Khaptad National Park (KNP)	Kanchanjunga Conservation Area (KCA)
Bardia National Park (BNP)	Manaslu Conservation Area (MCA)
Makalu Barun National Park (MBNP)	Api Nampa Conservation Area (ANCA)
Shivapuri Nagarjun National Park (SNNP)	Gaurishankar Conservation Area (GCA)
Banke National Park (BaNP)	Krishnasar Conservation Area (K-CA)

LEGEND

- International Boundary
- Province Boundary

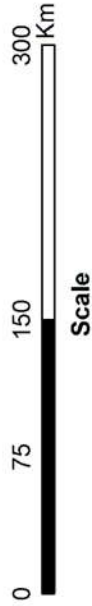
Protected Areas

- National Parks
- Wildlife Reserves
- Hunting Reserves
- Conservation Areas
- Buffer Zones

Physiographic Regions

- High Himalaya
- High Mountain
- Middle Mountain
- Siwalik
- Terai

Provinces
1
2
3 (Bagmati)
4 (Gandaki)
5
6 (Karnali)
7 (Sudur Pashchim)

Scale

Source: Department of Survey, DNPWC/MoFE, Government of Nepal

© DNPWC, 2077 (2020)

80°0'0"E

82°30'0"E

85°0'0"E

87°30'0"E

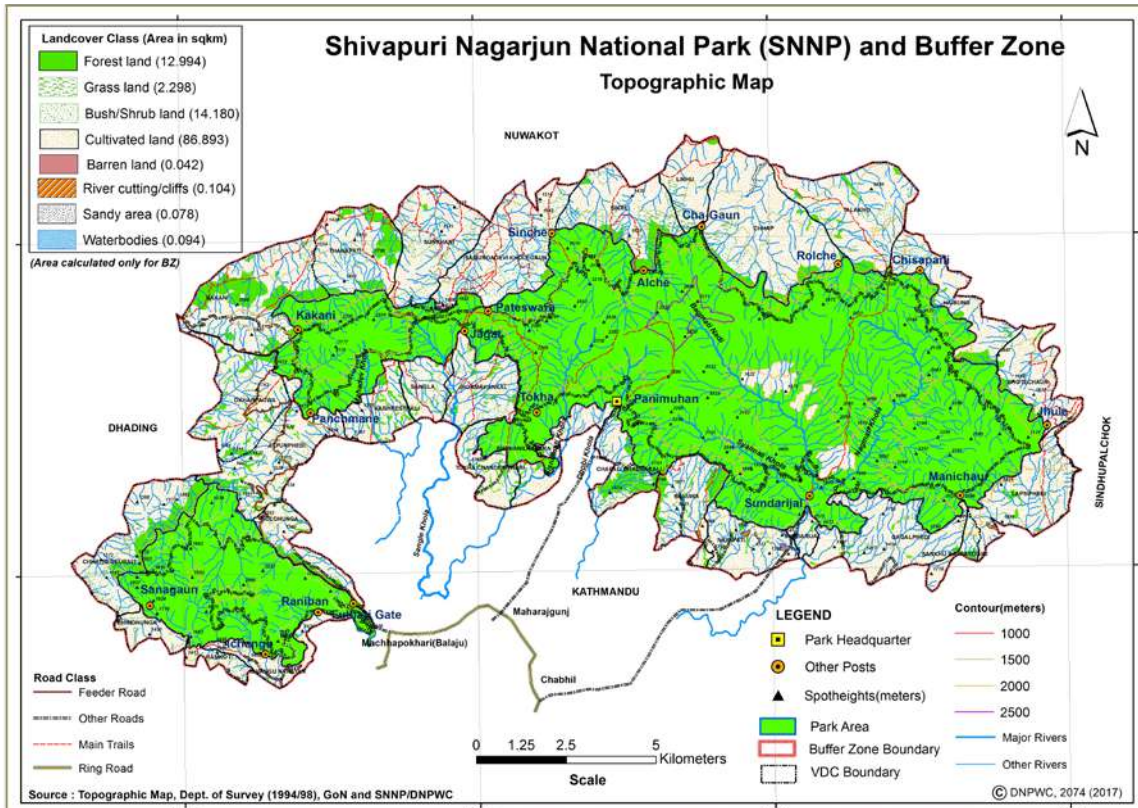
Designed by: Bhola N. Dhakal

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

१.१ परिचय :

वि.सं. २००७ देखि २०३२ सालसम्म २५ वर्षको अवधिमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमणका कारण पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रको विनाश भएकोले यी नदीहरुको जलाधार क्षेत्र संरक्षण गर्न नेपाल सरकारले २०३२ सालमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रूपमा घोषणा गरी संरक्षणको शुरुवात गरेको थियो । त्यसको दुई वर्ष पश्चात २०३४ सालमा यसलाई शिवपुरी संरक्षित जलाधार क्षेत्र र वि.सं. २०३९ (सन् १९८३) मा शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रूपमा संरक्षण गर्न थालियो । काठमाडौं, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको समुन्द्र सतहदेखि ९६० मिटरदेखि २७३२ मिटर उचाईसम्म फैलिएको मध्य पहाडी भू-भागको उपोष्णदेखि समशितोष्ण क्षेत्रको १४४ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल रहेको क्षेत्रलाई २०५८

साल (सन् २००२) मा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रूपमा घोषणा गरियो । २०६५ (सन् २००९) सालमा १५ वर्ग किमी क्षेत्रफल भएको काठमाडौं र धादिङ जिल्लामा अवस्थित नागार्जुन वन क्षेत्रलाई पनि शिवपुरीमा समावेश गरी शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको रूपमा घोषणा गरियो । यो राष्ट्रिय निकुञ्ज काठमाडौं उपत्यकाको उत्तर र पश्चिममा फैलिएको छ, र यसले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भूभागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्न वि.सं. २०७२ (सन् २०१६) मा काठमाडौं, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङ जिल्लाका ९ नगरपालिका र २ गाउँपालिकाको ११८.६१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल समेटेर मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरिएको छ ।

तालिका-१: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्रफल :

क्रम संख्या	स्थान	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.				
		सिन्धुपाल्चोक	नुवाकोट	धादिङ	काठमाडौं	जम्मा
१	शिवपुरी क्षेत्र	१३	३६	०	९५	१४४
	प्रतिशत	९.०३	२५	०	६५.९७	१००
२	नागार्जुन क्षेत्र	०	०	७.३	७.७	१५
	प्रतिशत	०	०	४८.६७	५१.३३	१००
	जम्मा क्षेत्रफल (दुबैतर्फ)	१३	३६	७.३	१०२.७	१५९
	जम्मा प्रतिशत (१५९ वर्ग कि.मि)	८.१८	२२.६४	४.५९	६४.५९	१००

१.२ लक्ष्य :

यस निकुञ्जको मुख्य लक्ष्य जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै जलाधार क्षेत्र र पानीका श्रोतको समुचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय सेवा प्रवाह गर्नु हो ।

१.३ निकुञ्ज स्थापना तथा व्यवस्थापनको उद्देश्यहरु :

- विश्वमै संकटमा परेका र रैथाने वनस्पति र वन्यजन्तुका प्रजाति, समुदाय, पारिस्थिकीय प्रणाली र वन्यजन्तुहरुको बासस्थान संरक्षणमा विशेष ध्यान केन्द्रित गर्दै जैविक विविधताको संरक्षण र सुरक्षा प्रदान गर्नु ।
- मध्य पहाडी पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको पर्यावरणीय एवं वातावरणीय कार्य र प्रकृयाहरुलाई दिगो रूपमा संरक्षण गर्नका लागि वन्यजन्तुहरुको जमिन र जलिय बासस्थानलाई व्यवस्थापन गर्नु ।
- पानीका श्रोत, जलिय प्रणाली र प्रकृयाको दिगो संरक्षण तथा सुधार गर्नका लागि पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्नु ।
- प्राकृतिक स्वरूपमा कुनै दखल नपारि प्राकृतिक, सामाजिक र साँस्कृतिक सम्पदामा न्यून नकारात्मक असर पर्ने गरी दिगो तथा वातावरण मैत्री पर्यापर्यटनको नियमन र विकास गर्नु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय समुदायको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुधार, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण, वनको संरक्षण तथा विकास,

पर्यापर्यटनको विकास र संरक्षण, चेतना अभिवृद्धिका माध्यमबाट जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्नु ।

- अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता अभिवृद्धी, समन्वय तथा सहकार्यका माध्यमबाट निकुञ्जका कर्मचारी, निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेना र स्थानीय समुदायको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धी गर्नु ।

१.४ अवस्थिती : समुन्द्र सतहको ९६० मिटर देखि २७३२ मिटरसम्मको उचाईमा फैलिएको यस निकुञ्ज क्षेत्रमा उपोष्ण (Sub-tropical) र समशितोष्ण (Temperate) वन पाइन्छ । भौगोलिक रूपमा यस निकुञ्जको शिवपुरी वन क्षेत्र २७°४५' तथा २७°५२' उत्तर अक्षांस देखि ८५°१५' तथा ८५°३०' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ भने नागार्जुन वन क्षेत्र २७°४३' तथा २७°४६' उत्तरी अक्षांसदेखि ८५°१३' तथा ८५°१८' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ ।

१.५ भू-उपयोग (Land use) :

१.५.१ भू-गर्भ : Physio-graphically शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज उपोष्ण र समशितोष्ण गरी दुई वटा क्षेत्रमा फैलिएको छ । यहाँ पाईने मुख्य चट्टानहरुमा पत्रे वा टल्कने ढुङ्गा, अन्नग वा सिलिकेट, लवण, मिश्रित खनिजयुक्त पत्रे चट्टान लगायत चुम्बकीय धातुजन्य मिश्रण रहेका चट्टानहरु छन् । निकुञ्जको उत्तरतर्फको क्षेत्रमा मलिलो बलौटे माटो र दक्षिणी ढलानमा बलौटे मलिलो माटो पाइन्छ ।

१.५.२ भू-उपयोग : निकुञ्ज र यसको वरपरको भू उपयोग प्रणालीमा मुख्यत वन क्षेत्र, त्यसपछि भाडी बुट्यान, कृषि भूमि र घाँसे मैदान रहेका छन् । वनको क्षेत्र ११८.३९१ वर्ग कि.मि. (७४.४५ प्रतिशत), भाडी तथा बुट्यान ३२.५२ वर्ग कि.मि. (२०.४५ प्रतिशत), घाँसे मैदान ५.१३ वर्ग कि.मि. (३.२२ प्रतिशत), कृषि भूमि २.८६ वर्ग कि.मि. (१.८ प्रतिशत) र अन्य स्वरूप जस्तै पहरा, भवन, पोखरी, खोला, ताल, आदि ०.०८८ वर्ग कि.मि. (०.०५५ प्रतिशत) रहेको पाइन्छ ।

१.५.३ भू-वनोट: यो निकुञ्जको आधा भन्दा बढी भू-भाग ३० प्रतिशतभन्दा बढी भिरालो रहेका पहाडहरू रहेका

छन् । यसको भिरालो भू-वनोट र माटोको प्रकृतिका कारण निकुञ्जको उत्तरी क्षेत्रमा अत्यधिक भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुने गरेको पाइन्छ । भू-स्खलन, गल्लि भू-क्षय, भिरालो गद्दाहरूमा, (Sheet) पत्रे भू-क्षय नदीको किनारमा हुने भू-क्षय शिवपुरीतर्फको उत्तरी खण्डमा सामान्यतया हुने गर्दछन् । भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुनुको प्रमुख कारक तत्वहरूमा दक्षिणी र उत्तरी भिरालो जमिनमा अन्धाधुन्ध सडक निर्माण गर्नु, मौसमी वन डढेलो र वन कटानीफडानी र विनाश नै हुन् ।

तालिका-२: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको ऐतिहासिक संक्षिप्त विवरण :

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरू
२००७-२०३२ (१९५०-१९७६)	पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरूको जलाधार क्षेत्रमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमण
२०३२ (१९७६)	विकास बोर्ड ऐन १९५६ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र र शिवपुरी जलाधार विकास बोर्ड गठन भई शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र आयोजना सञ्चालन भयो । जलाधार विकास बोर्ड वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका सचिवको अध्यक्षतामा गठन ।
२०३४ (१९७८)	शिवपुरी जलाधार संरक्षित क्षेत्र घोषणा । जलाधार विकास बोर्ड राजदरबारका परिवारका सदस्यको अध्यक्षतामा रहने गरी गठन भयो ।
२०३९ (१९८३)	शुरुमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रूपमा सिमाङ्कन र राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरिएको थियो भने, पछि यो सालमा यसलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रूपमा घोषणा गरिएको थियो ।
२०४० (१९८४)	२०३२ सालमा गरिएको व्यवस्थालाई विस्थापित गर्न शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष विकास बोर्ड, विकास बोर्ड ऐन १९५६ अनुसार रहने गरी स्थापना गरियो ।
२०४१ (१९८५)	विश्व खाद्य संगठन (एफएओ) को सहयोगमा शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन तथा इन्धन उत्पादन वृक्षरोपण आयोजना (२०४१-२०४९) पहिलो चरण शुरुवात भयो ।
२०४९ (१९९२)	शिवपुरी एकीकृत जलाधार विकास आयोजनाको दोश्रो चरण विश्व खाद्य संगठनको सहयोगमा (२०४९-२०५४) शुरुवात गरियो ।

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
२०५२ (१९९५)	शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन योजना तयारी र विश्व खाद्य संगठन र आयोजना सञ्चालन समितिले प्राविधिक रुपमा स्वीकृत भयो । तर नेपाल सरकारबाट स्वीकृत हुन बाँकी रह्यो ।
२०५४(१९९७)	विश्व खाद्य संगठनको दोश्रो चरण समाप्त (२०५४-२०५६ सम्म आयोजना थप)
२०५६ (१९९९)	मन्त्रपरिषदको निर्णय अनुसार शिवपुरी जलाधार विकास बोर्डको अध्यक्षतामा शिवपुरी आयोजनाको प्रमुख रहने व्यवस्था गरियो ।
२०५८ (२००२)	शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षबाट संरक्षित क्षेत्रको स्वरुपमा परिवर्तन गरी शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरियो ।
२०६० (२००३)	निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैर सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरिने कार्यप्रकृया, २०६० अन्तर्गत शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन गर्न गैरसरकारी संघसंस्थाले दिने सूचीमा समावेश ।
२०६१ (२००४)	तत्कालिन श्री ५ महेन्द्र प्रकृति संरक्षण कोषद्वारा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन योजनाको मस्यौदा तयार ।
२०६२ (२००५)	महत्वपूर्ण चरा तथा जैविक विविधता क्षेत्रको रुपमा पहिचान ।
२०६५ (२००९)	नागार्जुन वन क्षेत्र थप गरी यसको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज राखियो ।
२०६८ (२०१२)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन योजनाको मस्यौदा तयार ।
२०७२ (२०१६)	मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा ।
२०७३ (२०१७)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत ।
२०७४ (२०१८)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षीय व्यवस्थापन योजना स्वीकृत ।
२०७६ (२०१९)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ स्वीकृत ।

तालिका-३: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको तथ्यगत/यथार्थ विवरण/अवस्था

शीर्षक	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र
स्थान	मध्य नेपाल
राजपत्रमा सूचना प्रकाशन	शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष (२०४१), शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज, २०५८, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज २०६५, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र, २०७२, नियमावली, २०७६
आइयूसिएनको वर्गिकरण	रा.नि. दोश्रो
जिल्ला	काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक
अवस्थिती :	शिवपुरी : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट-२७ डिग्री ५२ मिनेट पूर्वि देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री ४५ मिनेट नागार्जुन : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट -२७ डिग्री ४६ मिनेट पूर्वी देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री १८ मिनेट
Physiographic भौगोलिक क्षेत्र	मध्य पहाडी क्षेत्र
प्रमुख भू-दृश्यहरु	शिवपुरी चुचुरो, जामाचो चुचुरो, मणिचुड, चिसापानी, भुले, पाटेश्वारा
कूल क्षेत्रफल	१५९ वर्ग कि.मि. (शिवपुरी १४४ वर्ग कि.मि. र नागार्जुन १५ वर्ग कि.मि.)
उचाई	समुद्र सतहदेखि नरसिंहघाट (९६०) - शिवपुरी चुचुरो (२७३२) मिटरसम्म
हावापानी तथा मौसम	मनसुन

Bioclimatic Zone	मध्यपहाड/पर्वत
औसत तापक्रम	उच्चतम २७.७ डिग्री सेन्टिग्रेट, न्यूनतम ०.३० डिग्री सेन्टिग्रेट
औसत वार्षिक वर्षा	२७२७ मिलिलिटर
निकुञ्ज मुख्यालय	पानीमुहान, बूढानीलकण्ठ, काठमाडौं
निकुञ्ज सुरक्षा पोष्ट र प्रवेशद्वार	१३ वटा (सुन्दरीजल, ढकालचौर र नागार्जुन सेक्टर अन्तर्गत)
सुरक्षाकर्मी पोष्ट	शिवपुरीतर्फ १२ र नागार्जुनतर्फ ८ वटा
जैविक विविधता	वनस्पति र वन्यजन्तु
वनस्पति/वन	४ प्रकारका वन : तल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, खोटेसल्लाको वन, उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, बाँझ-फलाट तथा खसुको जंगल
फूल फूलने प्रजातिहरू	१११४ प्रजाति
व्यापारिक लाभ दिने प्रजाति	१०२ प्रजातिका जडिबुटीहरू, ४९ प्रजातिका खानयोग्य प्रजाति
रैथाने प्रजाति	१६ प्रजातिहरू
वन्यजन्तु	१२४ प्रजातिका पुतली, ३० प्रजातिका स्तनधारी र ३२० प्रजातिका पंक्षीहरू
मध्यवर्ती क्षेत्र	२०७२ चैत्र १५ गते
क्षेत्रफल र फैलावट	११८.६१ वर्ग कि.मि. काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ९ वटा नगरपालिका र २ वटा गाउँपालिकाका ३९ वडाहरू
मुख्य जातजाती	तामाङ, ब्राह्मण, क्षेत्री र अन्य
जनसंख्या	१२,३५२ घरधुरी, ५६,४७४ जनसंख्या, २७,७९७ महिला, २८,६७७ पुरुष (शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय सर्वेक्षण, २०७३)
पेशा	कृषि, पशुपालन, दैनिक ज्यालादारी
पर्यापर्यटन: मुख्य आकर्षण	शिवपुरी : वागद्वार, विष्णुद्वार, मणिचुड, नागीगुम्बा, सुन्दरीजल, तारकेश्वर नागार्जुन : जमाचो, पचलीभैरव, शान्ति गुफा

१.६ राष्ट्रिय निकुञ्जका मुख्य विशेषताहरू :

- मध्यवर्तीका सम्पूर्ण र काठमाडौं उपत्यकाका ५० प्रतिशतभन्दा बढी बासिन्दाका लागि शुद्ध खानेपानी आपूर्ति गर्नु, भूमिगत जलभण्डार, सिंचाई र जलविद्युत उत्पादनका लागि जल प्रवाह गर्नु ।
- काठमाडौं उपत्यकामा उत्सर्जन हुने प्रदुषित वायूलाई कार्बन विच्छेदनका माध्यमबाट काठमाडौंको हावालाई स्वच्छ पार्ने र तापक्रमलाई सन्तुलित गर्ने ।
- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको उद्गमस्थल, वाग्मती, विष्णुमती नदीहरूको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन ।
- मध्य पहाडी भूभागको जैविक विविधताको संरक्षण ।
- उत्तर र दक्षिण जोड्ने महत्वपूर्ण जैविक मार्ग ।
- अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण समुदायले महत्वपूर्ण चरा र जैविक विविधताको रूपमा पहिचान गरिएको क्षेत्र ।
- नेपालको राजधानी काठमाडौंबाट नजिकै रहेको मुख्य पर्यटकीय गन्तव्य स्थल ।
- जैविक विविधता, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अध्ययन अनुसन्धानको लागि उपयुक्त क्षेत्र ।
- विद्यार्थी र अनुसन्धानकर्ताका लागि अध्ययन केन्द्रको रूपमा रहेको ।

१.७ सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र

चुनौतिहरु :

१.७.१ सवल पक्ष :

- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन ।
- काठमाडौँ उपत्यकाका लागि पिउने पानी, सिंचाई र भूमिगत जलभण्डारको संचिती वृद्धि गर्नु ।
- काठमाडौँ उपत्यकामा श्रृजना भएको वायु प्रदुषणलाई सोसेर स्वच्छ अक्सिजन, उत्सर्जन गर्नु र जल वाष्पकरणका माध्यमबाट काठमाडौँ उपत्यकाको तापक्रममा सन्तुलन कायम गर्नु ।
- यो निकुञ्ज काठमाडौँ उपत्यकाको जीवन हो ।
- मध्य-पहाडी क्षेत्रको जैविक विविधताको भण्डार
- नेपालको राजधानी काठमाडौँ नजिकैको राष्ट्रिय निकुञ्ज पैदल यात्रा, चरा, पुतली अवलोकन, योगध्यान तथा प्रकृति मैत्री पर्यटन गन्तव्यस्थल ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र आर्थिक-सामाजिक अवस्था सुधार गर्न पर्यापर्यटनबाट यथोचित राजश्वको आम्दानि ।
- स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला, लगायत राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण साभेदार तथा सहयोगी संघ संस्था सँग सहकार्य ।
- निकुञ्जको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति र सुरक्षाका लागि नेपाली सेनाका दुई वटा गण तैनाथ रहनु ।

१.७.२ कमजोर पक्ष :

- सीमाना पर्खाल मर्मत सम्भार नहुनु ।
- महा भूकम्पले क्षतिग्रस्त भएका भौतिक संरचना समयमै पुनर्निर्माण हुन नसक्नु ।
- अपर्याप्त बजेट तथा स्रोतहरु ।
- जलवायु परिवर्तनका असर र समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरुको पर्याप्त अध्ययन अनुसन्धान नहुनु ।
- यातायात र सञ्चारको यथोचित सुविधा नहुनु ।
- अवैज्ञानिक र अव्यवस्थित जल उपयोग प्रणाली ।

- डढेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन योजनाको अभाव ।

१.७.३ अवसरहरु :

- जलाधार क्षेत्रमा वनस्पति ढकाई उल्लेख्य मात्रामा सुधार हुँदा जलभण्डारण क्षमतामा वृद्धि भई खानेपानीको गुण र मात्रामा सुधार हुनु ।
- जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सहभागिता बृद्धि ।
- वातावरणीय सन्तुलनका सूचक प्रजाति चितुवा (थोप्ले बाघ) को संख्या वृद्धि हुनु ।
- स्थानीय समुदायको सहभागितामा पर्यापर्यटनको विकासमा व्यापकता ल्याउन सकिने ।
- प्राज्ञिक निकाय र संरक्षण सहयोगीहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने ।
- वातावरणीय सेवा भुक्तानीको कार्यान्वयन जलउपयोग र पर्यापर्यटनबाट प्राप्त हुने राजश्वबाट निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने बजेटमा स्वनिर्भर हुन सकिने ।
- यसै निकुञ्जसँग मिल्दोजुल्दो प्रकृतिका संरक्षित क्षेत्रहरु व्यवस्थापनमा यसको व्यवस्थापनको प्रणालीलाई नमूना बनाउन सकिने (अध्ययन केन्द्र, उत्कृष्ट व्यवस्थापनको नमूना, समय सुहाउँदो व्यवस्थापन दक्षता र कला आदि) ।

१.७.४ चुनौतिहरु :

- परम्परागत प्रयोग र अवैध व्यापारका लागि वन्यजन्तु र वनस्पतिको चोरी शिकार तथा कटानीफडानी ।
- प्राकृतिक कारणबाट घाँसे मैदानको क्षयीकरण र रुपान्तरण ।
- केन्द्रित पर्यापर्यटन/स्थान विशेषमा मात्र पर्यापर्यटनको विकास ।
- वन पैदावारका लागि स्थानीय बासिन्दाको निकुञ्जमाथि अत्यधिक निर्भरता ।
- बढ्दो मानव-वन्यजन्तुबीचको द्वन्द ।
- जलवायु परिवर्तनको जैविक विविधतामा अनिश्चित खालको प्रतिकूल प्रभाव ।

- नदी पानीका स्रोत र सीमसार क्षेत्रमा फोहोर तथा प्रदुषण ।
- निकुञ्जको बीच भागमा चार वटा वस्ती मूलखर्क, ओखेनी, चिलाउने र कुनेगाँउ ।
- सुख्खा मौसममा सल्लाको वन क्षेत्रमा अत्यधिक वन डढेलोको जोखिम ।
- पानी र पानीका स्रोतको दोहन ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नका लागि अपर्याप्त बजेट ।
- निकुञ्ज र सुरक्षार्थ तैनाथ गणका ध्वस्त भएका भौतिक संरचना पुनर्निर्माणमा ढिलाई ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा अव्यवस्थित, अनाधिकृत र अवैज्ञानिक सडक सञ्जालको विकास हुनु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा भू-उपयोग प्रणालीमा द्रुत गतिमा परिवर्तन ।
- नदीजन्य वन पैदावार व्यवस्थापनमा समस्या ।

तारेभिर डाँडा

ध्वाँसे चितुवा

चरी बाघ

कालो सालक

आसामी/पहरे बाँदर

२.१ वन तथा वनस्पति विविधता :

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको भौगोलिक अवस्थिति, उचाई र जलवायुको विभिन्नताका कारण यहाँको वनस्पतिको विविधतामा प्रचुरता पाइन्छ। यो निकुञ्ज उपोष्ण र समशितोष्ण क्षेत्रमा अवस्थित रहेको पाइन्छ। यहाँ १४०२ प्रजातिका वनस्पति पाइन्छन्। करिव १२९ प्रजातिका च्याउ र २२ प्रकारका सुक्ष्म दुसीका प्रकारहरु अभिलेखिकरण गरिएका छन्। यहाँ १४०२ मध्ये १११४ फूल फूलने वनस्पतिहरु पाइन्छन् र १६ प्रजातिका वनस्पतिहरु नेपालमा मात्र पाईने (Endemic) हुन्। यो निकुञ्जमा चार किसिमका वनका प्रकारहरु छन् जसमध्ये तल्लो मिश्रित चौडापाते वन, खोटे सल्लाको वन, खसु-फलाटको वन र उपल्लो मिश्रित चौडापाते जंगल रहेका छन्। वनको किसिमहरुको विविधताका कारण यहाँ वनस्पति र प्राणीहरुको (जीवजन्तु) विविधता रहेको पाइन्छ। फलस्वरुप यहाँ खतरामा परेका र रैथाने प्रजातिका वन्यजन्तुका प्रकारहरुको प्रचुरता रहेको छ। यहाँको जंगलमा चिलाउने, कटुस, उत्तिस, खोटेसल्ला, खसु, फलाट, बाँभ, गुराँसका

प्रजातिहरुको प्रधानता रहेको छ। यस निकुञ्ज क्षेत्रभित्र भिन्न प्रकारका विविधतापूर्ण Physiographic अवस्थाका कारण ५ प्रकारका पारिस्थिकीय प्रणाली र ४ प्रकारका वनका किसिमहरु पाइन्छन्। मध्यपहाडी क्षेत्रमा पाइने ५२ प्रकारका वन पारिस्थिकीय प्रणालीमध्ये यो निकुञ्जले ९.६ प्रतिशत अर्थात ५ प्रकारको प्रतिनिधित्व गर्दछ। उपलब्ध पारिस्थिकीय प्रणालीहरुमध्ये क्रमशः कोलिनियन खसु-चौडापाते वन ३७६९ हेक्टर, त्यसपछि चिलाउने र खोटेसल्ला Mesohygraphytic (२,५४५ हेक्टर) र पहाडी खसु-वाभ (२,१९२ हेक्टर) पाइन्छन्।

तालिका-४: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पारिस्थिकीय प्रणालीको विविधता :

क्र.सं.	वर्गिकरण	संख्या
१	वनको प्रकार	४
२	पारिस्थिकीय प्रणालीका प्रकार	५
३	Physiographic क्षेत्रहरु	१
४	जलवायु क्षेत्र	२

जुरे काफल

तालिका-५: मध्य-पहाडी क्षेत्रको पारिस्थिकीय प्रणालीको शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जले प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र :

क्र.सं.	पारिस्थिकीय प्रणाली	शि. ना. रा.नि.	नेपाल	प्रतिशत (शि. ना. रा.नि.)
१	पहाडी खसु	२१९२ हे.	६४९००० हे.	०.३
२	कोलिनियन खसु-मिश्रित चौडापाते वन	३७६९ हे.	५४२००० हे.	०.७
३	चिलाउने, कटुस Hygroph	२१२४३ हे.	५२३००० हे.	०.०५
४	चिलाउने-खोटेसल्ला Mesohygraphytic	२५४५ हे.	२२३००० हे.	१.१
५	खोटेसल्ला Xerophytic forest	३५२ हे.	१६०००० हे.	०.२

तालिका-६: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने महत्वपूर्ण वनस्पतिका प्रकारहरू :

अवस्था	नेपालमा पाइने संख्या	शि. ना. रा.नि. मा पाइने संख्या	प्रतिशत शि. ना. रा.नि.
संकटमा परेका	२	१	५०
संवेदनशील	५	-	०
खतराको नजिक (समिप)	२	१	५०
संरक्षित (नेपाल सरकार)	१८	३	१६.७
साइटिस प्रथम	२	-	०
साइटिस द्वितीय	४५८	१२६	२७.५
साइटिस तृतीय	४	२	५०

स्रोत : नेपाल सरकार, वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय, २०७१

तालिका-७: शि.ना.रा.नि. मा वनस्पति र वन्यजन्तुको उचाई तथा बासस्थान अनुसारको विवरण :

वनको प्रकार वा बासस्थान	उचाई (मि.)	वनस्पति	जनावर
तल्लो मिश्रित चौडापाते वन	१०००-१५००	चिलाउने, कटुस, उत्तिस, कदम, पैयु	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
खोटेसल्लाको वन	१०००-१६००	खोटेसल्ला, कटुस, काफल, सौर	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते वन	१५००-२७००	फिरफिरे, मौवा, उत्तिस, सौर, सिरिस, लाकुरी, ओखर, वैस, खसु प्रजाति	घोरल, हिमाली कालो भालु, मलसाप्रो, जंगली बँदेल
खसु-बाँझको जंगल	२३००-२७००	खसु, चाप, गुराँस	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, दुमिस

२.२ वन्यजन्तु :

२.२.१ स्तनधारी जनावर :

यो निकुञ्जमा संकटमा परेका र संकटमा नपरेका स्तनधारी वन्यजन्तु पाइन्छन् । यिनिहरु उपोष्ण क्षेत्रको १००० मिटर उचाई देखि समुद्र सतहबाट २७०० मिटरसम्मको उचाईको शितोष्ण वन क्षेत्रमा फैलिएका छन् । प्रत्यक्ष अवलोकन, अप्रत्यक्ष अवलोकन, अन्तर्वार्ता, अध्ययन प्रतिवेदन समेतका आधारमा ३० प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तु अभिलेखिकरण गरिएका छन् । यस क्षेत्रमा अभिलेखिकरण गरिएका ३० प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तुमध्ये राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को अनुसूची १ मा सूचीकृत संरक्षित वन्यजन्तु ४ प्रजातीहरु, आयूसिएनको रेड डाटा बुकमा सूचीकृत ८

प्रजातिहरु, १२ प्रजातिका साइटिसको अनुसूचीमा सूचीकृत (अनुसूची-१ मा ८ र अनुसूची २ मा ४) वन्यजन्तुहरु यस निकुञ्जमा पाइन्छन् । यस निकुञ्जमा पाइने स्तनधारी वन्यजन्तुहरुको संक्षिप्त विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

रतुवा मृग

तालिका-८: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने मुख्य स्तनधारी वन्यजन्तुहरुको सूची :

क्र. सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	ऐनद्वारा संरक्षित वन्यजन्तु	आयूसिएन	साइटिस
१.	जरायो	Sambar Deer	<i>Rusa unicolor</i>		VU	
२.	थार	Himalayan Serow	<i>Capricornis thar</i>		NT	I
३.	हिमालयन घोरल	Himalayan Ghoral	<i>Naemohedus goral</i>		VU	I
४.	चितुवा	Common Leopard	<i>Panthera pardus</i>		VU	I
५.	ध्वाँसे चितुवा	Clouded Leopard	<i>Neofelis nebulosa</i>	P	VU	I
६.	जंगली विरालो	Jungle Cat	<i>Felis chaus</i>		LC	II
७.	चरी बाघ	Leopard Cat	<i>Prionailurus bengalensis</i>	P	LC	II
८.	हिमाली कालो भालु	Himalayan Black Bear	<i>Ursus thibetanus</i>		VU	I
९.	आसामी (पहरे) रातो बाँदर	Assam Macaque	<i>Macaca assamensis</i>	P	NT	II
१०.	लंगुर	Nepal Gray Langur	<i>Semnopithecus schistaceus</i>		LC	I
११.	रातो बाँदर	Rhesus macaque	<i>Macaca mulatta</i>		LC	II
१२.	सालक	Chinese Pangolin	<i>Manis pentadactyla</i>	P	CR	I

संकेत : P : संरक्षित E : खतरामा I, II : साइटिस अनुसूची

२.२.२ पंक्षी :

नेपालमा रहेका विभिन्न २७ वटा “महत्वपूर्ण चरा क्षेत्र” (Important Bird Area (IBA) मध्ये यस निकुञ्ज पनि एक हो । निकुञ्ज क्षेत्रमा ११७ प्रजातिका बसाइसराई गरी आउने चरा समेत ३२० प्रकारका चराका प्रजातिहरू पाइन्छन् । निकुञ्जमा अभिलेखिकरण गरिएको चराका प्रजातिहरू मध्ये १२० प्रकारका सिमसार क्षेत्रमा आश्रित, ८० प्रजातिका जाडोको मौसममा बसाइसराई गरी आउने आगन्तुक, ६ प्रकारका मनसुनमा बसाइसराई आउने,

काँडे भ्याकुर

२८ प्रकारका आवाशिय प्रकारका र ६ प्रकारका फिरन्ते चराका प्रजातिहरू पाइन्छन् । २२ प्रकारका विश्वमै संकटामा परेका प्रजातिहरू जस्तै संकटापन्न सानो खैरो गिद्ध, डंगर गिद्ध, सुन गिद्ध यस निकुञ्जमा पाइन्छन् । अरु यस क्षेत्रमा सामान्यत पाइने पंक्षीका प्रजातिहरूमा हिमाली गिद्ध, चल्लाचोर भुइँचील, वन वाज, शिक्रा, श्येनवाज, द्रोणक चील, गोमायु महाचील (वि.पि.पि. १९९५), गोकले, लामापुच्छ्रे, कालिज, कोइली, जुरेली, गौथली,

White-tailed Rubby throat

जलखञ्जरी, खोलेधोबिनी, तोरी गाडा, भ्याकुर, फिस्टा, मुसालिडे डिकुरे भ्याकुर र नेपालमा मात्र पाइने रैथाने चराको प्रजाती काँडे भ्याकुर (Spinny babbler) पनि यस निकुञ्जमा पाइन्छन् ।

२.२.३ उभयचर र सरिसृप :

दुर्लभ र संकटापन्न सरिसृप र उभयचार प्रजातिको लागि शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्र उत्तम बासस्थान हो । उपोष्ण र शितोष्ण क्षेत्रको विशेषताहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने यो क्षेत्र वन्यजन्तुको सरिसृप र उभयचरहरूको प्रचुरता रहेको छ । यस निकुञ्जमा ९ प्रजातीका उभयचर र २० प्रजातीका सरिसृप पाइन्छन् । राजगोमन (King Cobra) यस निकुञ्जमा पाइने मुख्य सरिसृप हो । सरीसृप र उभयचरको बारेमा

इण्डियन फल्स कोब्रा

विस्तृत अध्ययन अनुसन्धान हुन नसके पनि भ्यागुते सर्प (Himalayan pit viper), धामन, पानीसाँप, चिचिन्डे लगायतका सर्पहरू तथा हरियो छेपारो, छिपकली जस्ता सरीसृप समेत यहाँ पाइन्छ । पाहा, भ्यागुता, खस्रे भ्यागुताहरू यहाँ पाइने मुख्य उभयचरहरू हुन् ।

राज गोमन

तालिका-९: सरिसृप र उभयचरहरूको सूची

क्र.सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	आयुसिएन	साइटिस
१	भ्यागुता	Indian Bullfrog	<i>Hoplobatrachus tigerinus</i>		II
२	सर्प	Rat Snake	<i>Ptyas mucosuss</i>		II
३	गोमन	Common Cobra	<i>Naja naja</i>		II
४	मोनोक्लेड गोमन	Monocled Cobra	<i>Naja kaouthia</i>		
५	राजगोमन	King Cobra	<i>Ophiophagus hanna</i>		II

संकेत II : साइटिस अनुसूची

२.२.४ माछा :

धाप ड्याममा रहेको पोखरी र त्यसको तल्लोतटीय खोलामा एउटा प्रजाति मात्र जुन सबै प्रकारका प्राकृतिक पानीका स्रोतमा नेपालभरि नै पाईने प्रजाति “द क्रिक लोच” (*Schistura beavain*) । यो प्रजाति कम महत्वको र आयुसिएनको कम सरोकारको प्रजातिमा सूचीकृत गरिएको छ । नागमती खोलामा असला माछाको एउटा प्रजाति धेरै संख्यामा पाइएको छ ।

२.२.५ पुतली र कीराहरू :

परागसेचनमा मुख्य भूमिका खेल्ने पुतलीहरूको मानिस, जैविक विविधता र पारिस्थिकीय प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । वासस्थान विज्ञहरूको मत रहेको छ की वातावरणमा हुने परिवर्तनबाट पुतली र मोथहरूको संख्या घट्नुको मुख्य कारण बासस्थान विनाश नै हो । भू उपयोग प्रणाली जस्तै भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र जलवायु परिवर्तनको कारण प्रतिकूल प्रभाव परेको छ । नेपालमा ६६० प्रजातिका पुतलीहरू पाइन्छन्, जुन विश्वमा पाइने पुतलीका प्रजातिको ३.३ प्रतिशत हो ।

पुतली

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज एउटा सम्भावित क्षेत्र हो जहाँ पुतलीहरूको उचाईका आधारमा वितरण रहेको पाइन्छ । विगतमा गरिएको अध्ययनमा १०८ प्रजातिका पुतलीहरू अभिलेख गरिएको भए तापनि १२४ प्रजातिका पुतलीहरू पनि अभिलेखिकरण गरिएको छ । दुर्लभ र संकटापन्न प्रजातिको *Papilio krishna* (*Papilionidae*), आयुसिएनको रातो सूचीमा सूचीकृत यो प्रजाति २१२० मिटर उचाईमा पाइन्छ । उचाईका आधारमा पुतलीको वितरण ४१ प्रजातिहरू १४०० मिटरको क्षेत्रमा, ४४ प्रजातिहरू १९०० मिटर उचाई, १७ प्रजातिहरू २४०० मिटर ६ प्रजातिहरू २७०० मिटर गरी कुल १०८ प्रजातिहरू पाइन्छन् ।

तालिका-१०: निकुञ्ज क्षेत्रमा पुतलीका प्रजातिहरूको विविधता, वितरण र अवस्था :

उचाई मिटर	कूल प्रजातिका संख्या	दुर्लभ प्रजातिको संख्या/सामान्य प्रजाति
१४००	२०	११/३
१४००	२१	१०/२
१९००	२०	१२/३
१९००	२४	९/२
२४००	१७	३/३
२७००	६	२/०

२.३ जलश्रोत :

धार्मिक क्षेत्र, जल श्रोतका मुहान र जैविक विविधता संरक्षणका दृष्टिकोणले काठमाडौं उपत्यकाको उत्तरतर्फ रहेको शिवपुरी र पश्चिमतर्फ रहेको नागार्जुन महत्वपूर्ण पहाडहरूका रूपमा रहेका छन् । शिवपुरीको पानीमुहान

पानी मुहान

(मुहान पोखरी) क्षेत्रबाट वि.सं. १९५० देखि नै काठमाडौं शहरमा योजनाबद्ध रूपमा पूर्वाधार विकास गरी खानेपानी आपूर्ति हुने गरेको छ । शिवपुरी जलाधार क्षेत्र संरक्षणको लागि वि.सं. २०३२/३३ देखि विश्व खाद्य तथा कृषि कार्यक्रम (FAO) को सहयोगमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको थियो । यसका साथै जलाधार क्षेत्र आसपासको करिब ४,००० रोपनी (२०० हेक्टर) निजी जमिन अधिग्रहण गरी वृक्षारोपण गरिएको थियो । यस क्षेत्रबाट काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, विभिन्न खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिले खानेपानी वितरणको लागि र केही संघ संस्था, तथा व्यक्तिहरूले समेत निजी प्रयोगको लागि पानी संकलन गर्ने गरेका छन् ।

२.४ सांस्कृतिक सम्पदा/विविधता :

शिवपुरी पहाडको चुचुरो र नागार्जुन पहाडको चुचुरो हिन्दु र बौद्ध धर्मावलम्बीका लागि पवित्र तीर्थस्थलहरू हुन् । शिवपुरीमा भगवान शिव र नागार्जुनमा भगवान

गौतम बुद्धको तपो भूमि हो । पवित्र बाग्मती र बिष्णुमती नदीहरूको उद्गमस्थल शिवपुरी पहाडको पूर्व र दक्षिण मोहडा रहेको छन् । जमाचो, पचलीभैरव, बुद्धगुफा, नागार्जुनतर्फका प्रसिद्ध धार्मिकस्थल हुन भने बागद्वार, विष्णुद्वार, सुन्दरीमाई, कागेश्वरी, मणिचुड, तारकेश्वर र नागीगुम्बा शिवपुरीतर्फका प्रख्यात धार्मिक तीर्थस्थलहरू हुन् ।

सानो धाप क्षेत्र

निलगगन अर्जुनक
(Pale Blue Flycatcher)

सुनीलो कारिज

आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा संचालित वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति

३

यस निकुञ्जमा सञ्चालित राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना तर्फको पुँजीगत र चालु खर्च अन्तर्गत सम्पादित कार्यक्रमहरूको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ। (वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची ३)

क) भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सुधार कार्य :

सेक्टर कार्यालय भवन निर्माण :

नागार्जुनमा रहेको भवन २०७२ सालको आएको भुकम्पले गर्दा दैनिक प्रशासनिक लगायत कर्मचारीलाई बस्न नसकिने अवस्थामा भएको कारणले यस आर्थिक वर्षमा विनियोजित बजेटबाट नागार्जुनमा सेक्टर कार्यालय भवन निर्माण कार्य आंशिक सम्पन्न भएको छ। लकडाउनको कारणले केही कामहरू बाँकी रहेका थिए।

खानेपानी निर्माण तथा मर्मत सम्भार :

यस निकुञ्जको ढकालचौर र नागार्जुन सेक्टर कार्यालय गरी २ ठाउँमा खानेपानी निर्माण कार्य तथा पानीमुहान र भुलेमा खानेपानी मर्मत सम्भार कार्य गरिएको छ। खानेपानी निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यले खानेपानी आपूर्ति कार्यमा सहजता भएको छ।

नदी पहिरो नियन्त्रण कार्य / रिटेनिंग वाल निर्माण कार्य :

यस आर्थिक वर्षमा विनियोजित बजेट मध्ये नदी पहिरो नियन्त्रण शिर्षकबाट यस निकुञ्जको मुडखुमा रहेको भवनको माथिल्लो पट्टी पहिरो गएकोमा सोको रोकथाम र नियन्त्रणको लागि १ वटा र पानीमुहान विष्णुमती जाने बाटोमा १ वटा रिटेनिंग वाल गरी २ वटा रिटेनिंग वाल निर्माण कार्यको साथै रिटेनिंग वाल निर्माण कार्य शिर्षकबाट यस निकुञ्जको टोखामा रहेको भवन नजिक गत वर्षमा पहिरो गएको हुँदा १ वटा रिटेनिंग वाल र डाँडागाउँ देखि गुर्जे जाने वनपथमा गएको पहिरो नियन्त्रण कार्यको लागि १ वटा रिटेनिंग वाल गरी २ वटा रिटेनिंग वाल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। निर्माण कार्य पश्चात् भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षामा थप टेवा पुगेको छ।

कम्पाउण्ड वाल निर्माण :

यस निकुञ्जको नागार्जुन सेक्टर कार्यालय र रानीवन पोष्ट गरी २ ठाउँमा कम्पाउण्डवाल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। रानीवनमा कम्पाउण्डवाल निर्माण पश्चात रातको समयमा पोष्ट वरिपरी आउने चितुवा लगायतका वन्यजन्तुबाट कर्मचारी सुरक्षित रहन सहयोग पुगेको छ।

कार्यालय भवन / पोष्ट भवन मर्मत सम्भार कार्य :

यस निकुञ्जको पानीमुहानमा कार्यालय भवन मर्मत अन्तर्गत प्रमुख संरक्षण अधिकृतको आवास भवन मर्मत सम्भार कार्य र रानीवन, भुले, अल्ले गरी ३ ठाउँमा पोष्ट भवन मर्मत सम्भार कार्य सम्पन्न भएको छ। रानीवन पोष्टमा रहेको पुरानो भवन मर्मत सम्भार कार्य भई कार्यालय सञ्चालन भईरहेको, भुलेमा भान्साघर मर्मत भएको र अल्लेमा सुरक्षा पोष्ट स्थापना कार्यको लागि एकवटा स्टोर रुमको साथ साथै भान्साघर निर्माण कार्य सम्पन्न भई सुरक्षाकर्मीलाई पोष्ट हस्तान्तरित भईसकेको छ।

तारवार/काँडेतारवार निर्माण :

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरणको साथै जथाभावि रुपमा बिना अनुमति निकुञ्ज क्षेत्रमा प्रवेश गर्नवाट रोक्न यस निकुञ्जको भुले, सुन्दरीजल र मुलखर्क गरी ३ वटा क्षेत्रमा काँडेतारवार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । निर्माण पश्चात वन्यजन्तुवाट हुने बालिनालीको नोक्सानीको साथै जथाभावि रुपमा निकुञ्ज क्षेत्रमा प्रवेश गर्ने कार्य नियन्त्रण भएको छ ।

सिमाना पर्खाल मर्मत :

शिवपुरी जलाधार क्षेत्रको अवस्थामा नै यस निकुञ्जको सिमाना पर्खालले घेरिएको थियो । धेरै समय सम्म मर्मत सम्भार नभई जिर्ण अवस्थामा रहेको पर्खालको अधिकांश भाग २०७२ सालको भूकम्पमा भत्किएको थियो । मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरणको साथै जथाभावि मानिसको प्रवेश नियन्त्रण मा सहयोग पुगेको थियो । यस आर्थिक वर्षमा सिमाना पर्खाल मर्मत सम्भार कार्यको लागि विनियोजित बजेटमा यस निकुञ्जको पंचली भैरव क्षेत्र र बैखु क्षेत्रमा सिमाना पर्खाल निर्माण कार्य भएको छ ।

मेषजाली सहित तारवार निर्माण :

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण कार्यको लागि २ कि.मि. क्षेत्रमा मेषजाली सहित तारवार निर्माण कार्यको लागि बजेट विनियोजित भएकोमायसनिकुञ्ज अन्तर्गत सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको हैवुङ्ग भोटेचौरमा गठित

सिन्धु शिवपुरी उपभोक्ता समिति र निकुञ्जको सिमाना सँग जोडिएको क्षेत्रमा निर्माण कार्य भईरहेकोमा फलामे पोल गाड्ने कार्य सम्पन्न भएको तर कोरोना महामारीको कारणले मेषजाली लगाउने कार्य बाँकि रहेको छ ।

मन्दिर गुम्वा मर्मत सम्भार :

साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण कार्यको लागि यस निकुञ्जको नागार्जुन र पानीमुहान गरी २ वटा क्षेत्रमा मन्दिर गुम्वा मर्मत सम्भार कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

ख) बासस्थान व्यवस्थापन :

डढेलो नियन्त्रणको लागि पानीपोखरी निर्माण :

कागेश्वरी, बाराही, महाकाल, तारेभिर, चण्डेश्वरी, ढकालचौर, अल्ले, पाँचमाने क्षेत्र मुख्यतया यस निकुञ्जमा आगलागी हुन सक्ने मुख्य स्थानहरु हुन् । सुख्खा याम शुरुवात सँगै यी क्षेत्रहरुमा आगलागी हुन सक्ने प्रबल सम्भावना भएको र सो क्षेत्रहरुमा सुख्खा याममा पानीको श्रोतहरु पनि सुक्ने भएकोले आगोलागी हुँदा आवश्यक स्थानमा पानीको आपूर्ती गरी ठुलो मात्रामा जैविक विविधता हानी नोक्सानी तथा क्षती हुनवाट रोक्न तथा वचाउनका लागि ढकालचौरमा २ वटा, बाराही क्षेत्रमा १ वटा, कागेश्वरी क्षेत्रमा १ वटा, पाँचमाने क्षेत्रमा १ वटा गरी ५ वटा डढेलो नियन्त्रणको लागि पानी पोखरी निर्माण कार्य गरिएको थियो ।

वन्यजन्तुको लागि पानीपोखरी मर्मत :

वन्यजन्तु वासस्थानको मुख्य आधार खाना, पानी तथा छत्र (कभर) मध्ये पानीको स्थान अगाडी रहेकोमा वन्यजन्तुहरुलाई आवश्यक पानीको लागी कृतिम पोखरी खन्ने कार्य तथा पुरानो पोखरीलाई मर्मत सुधार गर्ने कार्य अनुरूप यस निकुञ्जको नागार्जुन क्षेत्रमा ४ वटा र पानीमुहान क्षेत्रमा १ वटा वन्यजन्तु लागि पानीपोखरी तालमा मर्मत सम्भार कार्य गरिएको थियो । यसबाट सुख्खा याममा वन्यजन्तुको लागि पानीको वैकल्पिक श्रोतको व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको छ ।

ग) पर्या पर्यटन कार्यक्रम :

पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण :

निकुञ्ज भ्रमण तथा अवलोकनको लागि अन्य संरक्षित क्षेत्र भन्दा आन्तरिक पर्यटकहरु मुख्यतया हाईकिंग र धार्मिक स्थलको अवलोकनको लागि बढी यस निकुञ्जमा आउने गर्दछन् । निकुञ्ज घुम्न आउने पर्यटकहरुलाई घाम पानीबाट जोगिन तथा थकाई मेटाउन यस निकुञ्जको कोदाको थाप्लो, पानीमुहान, भुले र नागार्जुन गरी ४ ठाउँमा पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

पर्यटकिय क्षेत्रको सिंढी निर्माण :

निकुञ्ज घुम्न आउने पर्यटकहरुलाई जान आउन सहजताको लागि यस निकुञ्जको पर्यटकिय क्षेत्र भुलेमा सिंढी निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

साईनबोर्ड /सुचनाबोर्ड मर्मत :

निकुञ्जको वारेमा जानकारीमुलक सुचनाको साथै पर्यटकहरुले प्रयोग गर्ने निकुञ्जको विविध पदमार्गहरु तथा अन्य बाटोको वारेमा जानकारी तथा सुचना सम्प्रेषण भई पर्यटकहरुलाई निकुञ्ज क्षेत्रमा अवलोकन भ्रमण कार्य गर्न सहज भएको छ ।

गोरेटो बाटो/बनपथ मर्मत सम्भार :

यस निकुञ्जको गुर्जे देखि अल्छे, सम्म १० कि.मि. र गुर्जे देखि डाँडागाउँ सम्म ५ कि.मि. गरी १५ कि.मि. गोरेटो बाटो मर्मत सम्भारको साथै डाँडागाउँ देखि पानीमुहान सम्म १० कि.मि. र पानीमुहान देखि सुन्दरीजलसम्म १५ कि.मि. गरी २५ कि.मि. बनपथ मर्मत सम्भार कार्य गरिएको थियो । गोरेटो बाटो/फायरलाईन मर्मत सम्भार कार्य पश्चात् निकुञ्ज क्षेत्रमा गस्ती कार्यमा सहजता, डढेलो लाग्न नदिन अग्नी नियन्त्रण रेखाको रूपमा तथा पर्यटक आवतजावत गर्न सहज भएको थियो ।

विद्युतीय सुचना केन्द्र :

विद्युतीय माध्यमबाट जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी जानकारी मुलक सन्देश प्रदान गर्नको लागि निकुञ्ज मुख्यालय पानीमुहानमा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । कोरोना महामारीको कारणले विद्युतीय माध्यमबाट दिईने सफ्टवेयर लगायत अन्य डेकोरेशनका कार्यहरु सम्पन्न भएको छैन ।

प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण तथा पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन :

प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण कार्यको लागि पर्यटक प्रवेश गर्ने प्रवेशद्वारमा नियमित रूपमा चेकजाँचको साथै पर्यटकले आफू सँग लाने प्लाष्टिक सहितको सामानहरु अनिवार्य रूपमा फिर्ता ल्याउनु पर्ने र सम्भावित ठाउँहरुमा इस्टविनको व्यवस्थापन गरिएको थियो भने जनचेतना अभिवृद्धी कार्यको लागि प्रवेशद्वारहरुमा प्लाष्टिक सामग्री रोकथाम र नियन्त्रणको लागि सुचना मुलक सामग्री राखिएको थियो । त्यस्तै पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला

व्यवस्थापन कार्यको लागि पाक्षिक रूपमा यस निकुञ्जको नागार्जुन, ढकालचौर, पानीमुहान, सुन्दरीजल क्षेत्रहरूमा निकुञ्ज कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी सहितको टोली खटिई पर्यटकहरूबाट फालिएका फोहोरजन्य वस्तुहरू सँकलन गरि ल्याउने कार्य भएको थियो । गत आर्थिक वर्षमा करिब ८०० बोरा जति फोहोर सँकलन भएको थियो ।

(घ) सिसप विकास तालिम तथा गोष्ठी :

गेमस्काउट/सेनालाई पुर्नताजगी कार्यक्रम :

यस निकुञ्जको शिवपुरी क्षेत्रमा रहेको दि फेमस महिन्द्र दल गणमा विभिन्न पदमा कार्यरत ६२ जना सुरक्षाकर्मीलाई जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी गरिने विविध कार्यहरूबारे जानकारी तथा चुस्तदुरुस्त रूपमा फिल्ड स्तरमा काम गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले ३ दिने तालिम प्रदान गरिएको थियो । खास गरेर उक्त तालिममा ऐन नियम, जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी गरिने विभिन्न कृयाकलाप सम्बन्धमा जानकारी गराइएको थियो ।

मुद्दा अनुसन्धान तालिम :

यस कार्यालयमा कार्यरत रेञ्जर, सिनियर गेमस्काउट, गेमस्काउटहरूलाई चोरी शिकार नियन्त्रण कार्यको लागि मुद्दाको अनुसन्धान तथा तहकिकात गर्ने सम्बन्धमा गर्नुपर्ने विविध कृयाकलापहरू प्रारम्भिक प्रतिवेदन, विभिन्न किसिमको मुचुल्का, अनुसन्धान गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात सम्बन्धि ३ दिने तालिम आयोजना गरिएको थियो । प्रहरी प्रधान कार्यालय अनुसन्धान विद्यालय महाराजगँजका प्रशिक्षकहरूबाट तालिमको सहजिकरण भएको थियो ।

चोरी शिकार नियन्त्रण तालिम :

यस निकुञ्जको शिवपुरी क्षेत्रमा रहेको दि फेमस महिन्द्र दल गणमा विभिन्न पदमा कार्यरत ३५ जना सुरक्षाकर्मीलाई गस्ती कृयाकलाप, जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी गरिने विविध कृयाकलापहरू, चोरी शिकार नियन्त्रण सम्बन्धी जानकारी तथा चुस्तदुरुस्त रूपमा फिल्ड स्तरमा काम गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले मिति २०७६।१२।४ देखि मिति २०७६।१२।७ सम्म ४ दिन कर्मचारीहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको थियो । उक्त तालिममा ऐन नियम, जैविक

विविधता संरक्षण सम्बन्धी गरिने विभिन्न कृयाकलाप सम्बन्धमा जानकारी गराइएको थियो ।

संरक्षण सम्बन्धी सामग्री उत्पादन तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन :

यस कार्यक्रम अन्तर्गत ५०० प्रति शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ र गत आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भएका सम्पूर्ण गतिविधि समेटिएको निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको वार्षिक प्रतिवेदन २०० थान प्रकाशन तथा वितरण गरिएको थियो ।

संरक्षण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम :

स्कूल शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानिय मध्यवर्ती क्षेत्रका विद्यार्थीहरूलाई जनचेतना अभिवृद्धीको लागि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी कक्षा सञ्चालनको साथै सिमसार क्षेत्र सम्बन्धी १०० वटा पुस्तक खरिदको साथै पोष्टर फ्रेमिङ गर्ने कार्य गरिएको थियो ।

जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी जनसमन्वय गोष्ठी :

जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धी गरी संरक्षण कार्यमा जनसहभागिता जुटी संरक्षण कार्यमा सहयोग पुग्ने उद्देश्यले २ पटक नागार्जुन सेक्टर कार्यालयमा ईचगुँ नारायण उपभोक्ता समिति र गोलढुगां जीतपुर उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका उपभोक्ता समूहहरूलाई सहभागी गराई जैविक विविधता संरक्षणको महत्व, विद्यमान नितीगत व्यवस्था बारे छलफल तथा अन्तरक्रिया गरिएको थियो ।

मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी :

निकुञ्जको आसपास मध्यवर्ती क्षेत्रमा वसोवास गर्ने मानिसहरू अरु स्थानको तुलनामा वढी मानव र वन्यजन्तु विचमा द्वन्द हुने गरेको पाईन्छ । मानिसहरूले आफ्नो दैनिकी आवश्यकता पुरा गर्न वन जंगलमा सहारा लिइरहेको हुन्छन भने वन क्षेत्रमा वस्ने जिवजन्तुहरू पनि आफ्नो वासस्थानमा रहेको सिमित श्रोत तथा साधनहरूमाथी आत्मनिर्भर हुनु पर्ने हुन्छ । जब सिमित श्रोत तथा साधन मार्फत मानव र वन्यजन्तुहरूले आ-आफ्ना आवश्यकता पुरा गर्नका लागि उपभोग गर्न तल्लीन हुदाँ मानव वन्यजन्तु विच द्वन्द हुने गरेको पाईन्छ । त्यसैले मानव

वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरणको लागि सुन्दरीजल शिवपुरी उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका उपभोक्ता समूहमा मानव वन्यजन्तु विचको द्वन्द न्यूनिकरणको वैकल्पिक उपायका साथै राहत वितरण प्रकृया सम्बन्धमा सचेतना गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो ।

पर्यटकिय क्षेत्रमा वनस्पतिको नामांकरण :

यस निकुञ्ज क्षेत्रमा निजी तथा सरकारी विद्यालयका अत्याधिक विद्यार्थीहरु निकुञ्ज अवलोकन भ्रमणमा आउने गर्छन् । खास गरेर विद्यार्थीहरुलाई निकुञ्जमा पाईने वनस्पतिहरुको बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले यस निकुञ्जको पानी मुहान क्षेत्र, नागार्जुन क्षेत्र र सुन्दरीजल क्षेत्रमा वनस्पतिहरुको ट्यागिङ्ग कार्य गरिएको छ । वनस्पतिहरुको ट्यागिङ्ग कार्यले वनस्पतिहरुको पहिचान गर्न सहज हुनुको साथै पर्यटकहरुको क्षमता अभिवृद्धी कार्यमा टेवा पुगेको छ ।

वन्यजन्तु सप्ताह :

पृथ्वीको जिवन्तता, समग्र जीवनको सुनिश्चितता भन्ने नाराका साथ बैशाख १-७ सम्म सप्ताहव्यापी रुपमा २५ औ वन्यजन्तु सप्ताह विभिन्न कार्यक्रम गरी सम्पन्न गरिएको थियो । सो अवसरमा निकुञ्जको विष्णुद्वार क्षेत्र, पानीमुहान क्षेत्र, तारेभिर क्षेत्रमा सरसफाई गरिएको थियो भने बैशाख १ मा सामाजिक दुरी कायम गर्दै निकुञ्ज कार्यालयमा संरक्षण सम्बन्धी अन्तरकृया गोष्ठी सञ्चालन गरिएको थियो ।

(ड) वन डढेलो व्यवस्थापन :

वन डढेलो रोकथामको लागि यस निकुञ्जको सम्भावित आगलागी हुन सक्ने क्षेत्रहरुको पहिचान गरी उक्त क्षेत्रहरुको सघन रुपमा निकुञ्ज सुरक्षा निकाय सँगको

समन्वयमा कार्य योजना बनाई गस्ती परिचालन कार्य गरिएको थियो । वन डढेलो लागि हालेमा तत्काल आगलागी निभाउने कार्यको लागि विगतमा भएका पोखरीहरुको सरसफाई गरी पानीको व्यवस्थापनका साथै वन डढेलो नियन्त्रण उपकरणहरु सम्बन्धित क्षेत्रमा समेत व्यवस्थापन गरिएको थियो । यस निकुञ्जको आगलागी हुनसक्ने संभावित क्षेत्रहरुमा मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानिय उपभोक्ताहरुबाट २ दिन निकुञ्ज क्षेत्रको बर्निङ्ग मेटेरियल (प्रज्वलनशिल पदार्थ) संकलन कार्य सम्पन्न भएको थियो । जनचेतनाका लागि स्थानिय एफ.एम बाट वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचार प्रसार, पम्प्लेट वितरण कार्यको साथै नागार्जुन र पानीमुहानमा स्थानिय सरोकारवाला सँग अन्तरकृया कार्यक्रम गरिएको थियो । त्यस्तै यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित शिवपुरी चिसापानी उपभोक्ता समिति र बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समितिमा डढेलो सचेतना तालिम कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो । सम्भावित आगलागी हुन सक्ने क्षेत्रहरुको सुचना संकलन कार्यको लागि सुराकी तथा स्थानिय स्वयंसेवक समेत परिचालन भएको थियो ।

च) चोरी शिकार नियन्त्रण कार्य :

निकुञ्ज संरक्षण र सुरक्षा प्रवन्ध :

वन्यजन्तुको चोरी शिकार, अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकाशी लगायतका अवैध कृयाकलापहरु यस शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा प्रमुख चुनौतीको रुपमा रहेको छ । यस निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि शिवपुरी क्षेत्र तर्फ र नागार्जुन क्षेत्र तर्फ गरी २ वटा नेपाली सेनाको गणहरु तैनाथ छ । शिवपुरी तर्फ हाल दि फेमस महिन्द्र दल गण अन्तर्गत ११ वटा सुरक्षा पोष्ट र नागार्जुन तर्फ शमशेर दल गण अन्तर्गत

१० वटा सुरक्षा पोष्टहरु तैनाथ रहेको छ । निकुञ्ज तर्फ ११६ जनाको दरबन्दी रहेकोमा निकुञ्ज कार्यालय, ३ वटा सेक्टर कार्यालय, ४ वटा रेञ्जपोष्ट र ११ वटा पोष्ट गरी १९ स्थानमा कार्यरत रहेका छन् । जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि नियमित रूपमा गस्ती कार्य, छोटो तथा लामो दुरीको गस्ती, आकस्मिक गस्ती, रियल टाइम आधारित स्मार्ट पेट्रोलिङ्ग गस्ती, वन्यजन्तु उद्धार, अतिक्रमण नियन्त्रण लगायतका कार्यहरु भईरहेका छन् । यस निकुञ्ज सुरक्षार्थ श्री दि फेमस महिन्द्र दल गण र श्री शमशेर दल गणसँग नियमित, पाक्षिक तथा मासिक रूपमा समन्वय बैठक बसी जैविक विविधता

संरक्षण कार्यको लागि गस्ती लगायत संरक्षण सम्बन्धि अन्य समसामयिक विषयवस्तुहरुमा नियमित छलफल गरी दैनिक रूपमा गरिने गस्ती लगायत संरक्षण सम्बन्धि रणनीति तयार गरी चोरी शिकार नियन्त्रण तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरु भईरहेको छ । त्यस्तै टोखा छहरे खण्ड र बालाजु मुड्खु बाईपास क्षेत्रमा अन्यत्र जिल्लावाट आउने नाका भएको कारणले हुन सक्ने अवैध गतिविधी नियन्त्रणको लागि यस निकुञ्जको मुड्खु, फुलवारी गेट र गुर्जेमा सि.सि.टिभि जडान कार्य गरिएको छ ।

तालिका-११: निकुञ्ज तथा सेनाका सुरक्षा पोष्टहरुको विवरण :

शिवपुरी क्षेत्र तर्फ :				
सि.नं.	स्थान	निकुञ्ज प्रशासन तर्फ	नेपाली सेना तर्फ	पोष्टको विवरण
१	पानीमुहान	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	दि फेमस महिन्द्र दल गण	संयुक्त
२	सुन्दरीजल	सुन्दरीजल सेक्टर कार्यालय	दि फेमस महिन्द्र दल गण "क"	संयुक्त
३	महाँकाल	महाँकाल प्रवेशद्वार	गुल्म, सुन्दरीजल	
४	मुलखर्क	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
५	कुईकेल	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
६	मणिचुड	मणिचुड पोष्ट	नभएको	एकल
७	भुले	भुले पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
८	चिसापानी	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
९	च गाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१०	सिक्रे	सिक्रे पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
११	गुर्जे	ढकालचौर सेक्टर कार्यालय	दि फेमस महिन्द्र दल गण "ख" गुल्म	संयुक्त
१२	बौडेश्वर	जगात पोष्ट	नभएको	एकल
१३	टोखा	टोखा पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
१४	पानीमुहान	पानीमुहान रेञ्ज पोष्ट	दि फेमस महिन्द्र दल गण "ग" गुल्म	संयुक्त
१५	तारेभिर	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१६	नयाँपाटी	नयाँपाटी पोष्ट	नभएको	एकल
१७	गोदावारी	मृग अनुसन्धान केन्द्र	नभएको	एकल
नागार्जुन क्षेत्र तर्फ :				
१८	नागार्जुन	नागार्जुन सेक्टर कार्यालय	शमशेर दल गण	संयुक्त
१९	रानीवन	रानीवन पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
२०	रातामाटे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
२१	ईचङ्गु	ईचङ्गु रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त

२२	बतासे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
२३	ऐनडाँडा	ऐनडाँडा पोष्ट (अस्थायी पोष्ट)	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
२४	सोनागाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
२५	मुडखु	मुडखु पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
२६	बैखु	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
२७	ककनी	ककनी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
२८	पाँचमाने	पाँचमाने पोष्ट (अस्थायी पोष्ट)	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त

सिक्रेमा सुरक्षा पोष्ट स्थापना :

यस निकुञ्जको शिवपुरी तर्फको उत्तरी भेग च गाउँ देखि गुर्जेको करिव १४ कि.मि. को बिचमा कुनै पनि पोष्ट नभएको कारणले सो क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण गर्ने कार्यमा कठिनाई भईरहेकोमा गत आर्थिक वर्ष सुरक्षाकर्मीको लागि सिक्रेमा निर्माण भएको भवनमा मिति २०७७/११/१०.बाट सुरक्षाकर्मी तैनाथ भएको छ । सुरक्षा निकाय तैनाथ भएपछि उक्त क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा टेवा पुगेको छ ।

वन्यजन्तुको मृत्यु :

यस आर्थिक वर्ष सवैभन्दा बढी प्राकृतिक कारणले वन्यजन्तुको मृत्यु भएको छ भने शिकारी, कुकुरले टोकेर, सडक दुर्घटनामा समेत वन्यजन्तुको मृत्यु भएको छ ।

तालिका नं.१२.आ.व.२०७६/०७७ मा मृत्यु भएको वन्यजन्तुको विवरण :

सि.नं.	वन्यजन्तुको नाम	संख्या	कारण	कैफियत
१	चितुवा	१	प्राकृतिक	
२	रतुवा	६	प्राकृतिक	
३	रतुवा	१	शिकारी बाट	
४	रतुवा	१	पानीमा डुबेर	
५	रतुवा	१	कुकुरले टोकेर	
६	बदेल	१	प्राकृतिक	
७	बदेल	१	उद्धार पछि उपचारको क्रममा	
८	चरी बाघ	१	सडक दुर्घटना	
९	उल्लु	१	प्राकृतिक	
१०	ठुलो निर विरालो	१	प्राकृतिक	
११	कालो चिल	२	प्राकृतिक	
१२	गिद्ध	१	उद्धार पछि मृत्यु	
१३	सुनौलो कालिज	३	प्राकृतिक	Captive Animal
जम्मा		२१	-	

वन्यजन्तुको उद्धार :

यस आर्थिक वर्षमा उद्धार गरिएका अधिकांश वन्यजन्तुहरु पुनः प्राकृतिक वासस्थानमा नै छाडिएको छ भने कालो चिल घाईते भएको कारणले उपचारार्थ सदर चिडियाखाना, जावलाखेल पठाइएको थियो ।

तालिका-१३: आ.व.२०७६।०७७ मा उद्धार गरिएको वन्यजन्तुको विवरण :

सि.नं.	वन्यजन्तुको नाम	संख्या	कैफियत
१	कालो सालक	१	डिभिजन वन कार्यालय वाट प्राप्त भई नागार्जुनमा छाडिएको
२	रतुवा मृग	४	सदर चिडियाखानाबाट प्राप्त भई पानीमुहान क्षेत्रमा छाडिएको
३	बंदेल	१	नागार्जुनमा छाडिएको
४	जंगली विरालो	१	सुन्दरीजलमा छाडिएको
५	कालो चिल	३	सुन्दरीजल क्षेत्रबाट उद्धार गरी सदर चिडिया खाना पठाईएको
६	Mountain Pit Viper	१	निकुञ्ज क्षेत्रको पानीमुहानको जालीमा फसेर घाईते भई उद्धार गरिएकोमा पानीमुहान क्षेत्रमा छाडिएको
७	King Cobra	५	नागार्जुन क्षेत्रमा छाडिएको
८	Copper headed Trinket	१	पानीमुहान क्षेत्रमा छाडिएको
९	उड्ने लोखर्के	१	पानीमुहान क्षेत्रमा छाडिएको
	जम्मा :	१८	

अतिक्रमण नियन्त्रण :

बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र र सुन्दरीजल क्षेत्रमा नयाँ अतिक्रमण भएको क्षेत्रमा निकुञ्ज प्रशासन र सुरक्षाकर्मी समेतको सहयोगमा अतिक्रमण गरी बनाएको घरहरु समेत हटाई २५ आना जग्गा खाली गराईएको छ ।

तालिका-१४: अतिक्रमण हटाइएको विवरण :

सि.नं	अतिक्रमण कर्ता	अतिक्रमण भएको क्षेत्र	अतिक्रमित क्षेत्रफल अन्दाजी	कैफियत
१.	राजा राम तामाङ	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	३ आना	
२.	कृष्ण श्रेष्ठ	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	४ आना	
३.	गोपाल पाण्डे	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	२ आना	
४.	गोपाल नेपाली	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	३ आना	
५.	लक्ष्मी राई	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	४ आना	
६.	शंकर भण्डारी	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	४ आना	
८.	बेबी सिंग भण्डारी	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र	४ आना	
९.	रुपा श्रेष्ठ	निकुञ्जको सुन्दरीजल क्षेत्रको परिसर	१ आना	
		जम्मा :	२५ आना	

अतिक्रमण नियन्त्रण कार्य

मुद्दा विवरण :

यस निकुञ्ज कार्यालय र अन्तर्गतका सेक्टर एवं पोष्टहरुबाट नियमित रूपमा भएको गस्तीको क्रममा अवैध रूपमा वन्यजन्तुको चोरी शिकारी एवं काठ तस्करमा सँलग्न भई पक्राउ परि गत आर्थिक वर्ष सम्म वन्यजन्तु सम्बन्धी २ वटा र काठ सम्बन्धी २ वटा गरी ४ वटा मुद्दा दायर भएको थियो । जसमध्ये १ वटा वन्यजन्तु र १ वटा काठ सम्बन्धी गरी २ वटा मुद्दा फैसला भएको छ भने यस आर्थिक वर्ष ०७६।०७७ मा वन्यजन्तु सम्बन्धी १ वटा र काठ सम्बन्धी १ वटा गरी २ वटा मुद्दा दायर भएको छ ।

भुले क्षेत्रमा बन्दुक सहित शिकारी पक्राउ

तालिका-१५: मुद्दा सम्बन्धी विवरण :

सि.नं.	दर्ता मिति	मुद्दा	वादी	प्रतिवादी	मुद्दाको स्थिती	कैफियत
१	२०७४।०३।०६ आ.ब.०७४/०७५	मध्यवर्ती सामुदायिक वनमा ढुङ्गा खसाली रुख विरुवा नोक्सान गरेको ।	नेपाल सरकार	जिल्ला काठमाण्डौ बूढानीलकण्ठ न.पा. वडा नं. ३ बस्ने रामशरण खड्का सहित ४ जना ।	मिति २०७५।१२।२० मा पेशी सुचीमा चढाई तरेखमा छ ।	
२	२०७४।०३।१९ आ.ब.०७३/०७४	व्यपारिक प्रयोजनको लागि प्रतिबन्धित सालको गोलिया काठ नास हुने कसुर ।	नेपाल सरकार	जिल्ला नुवाकोट साविक तिलाखु गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने शिव के.सी.	मिति २०७६।४।५ गते फैसला भईसकेको ।	
३	२०७४।०६।१९ आ.ब.०७३/०७४	कालिजको शिकार गरि मारि पकाई खाएको	नेपाल सरकार	जिल्ला नुवाकोट सिक्रे २ पुँडी बस्ने वर्ष २० को आइले तामाङ्ग समेत ३ जना	अभियुक्तहरुको तीन पुस्ते नाम ठेगाना एकिन गर्न पठाईएको ।	

सि.नं.	दर्ता मिति	मुद्दा	वादी	प्रतिवादी	मुद्दाको स्थिती	कैफियत
४	२०७३।०८।०२	हुचिल खरिद बिक्री	नेपाल सरकार	जिल्ला नुवाकोट सिक्रे २ पुँडी बस्ने वर्ष २० को आइते तामाङ्ग ।	अभियुक्तहरुको तीन पुस्ते नाम ठेगाना एकिन गर्न पठाईएको ।	
	आ.ब.०७३/०७४					
५	२०७६।०९।१६	मध्यवर्ती वनमा नियम विपरीत वन पैदावार हानी नोक्सानी गरेको (अवैध रुपमा रुख कटानी गरेको) ।	नेपाल सरकार	जिल्ला काठमाडौं शंकरापुर न.पा. ८ घुमारचोक बस्ने फुलमान घोलेको नाती पृथ्वी मान घोलेको छोरा वर्ष ३३ को किर्तिमान गोले भनिने सानु घोले समेत दुई जना	मिति २०७६।११।०८ गते फैसला भईसकेका	
	आ.ब.०७६/०७७					
६	२०७७।०२।२०	कालिज मार्ने उद्देश्य लिई हतियार सहित मध्यवर्ती सामुदायिक वन प्रवेश गरेको सम्बन्धी कसुर ।	नेपाल सरकार	जिल्ला काठमाडौं साविक लप्सीफेदी गा.वि.स. वडा नं ८ हाल शंखरापुर नगरपालिका वडा नं २, धारापानी, गुरुड बस्ती बस्ने खड्ग बहादुर गुरुडको छोरा वर्ष ३३ को सुन्दर गुरुड समेत दुई जना	नियमित तारेख मा रहेको । एक फरार प्रतिवादीको खोजी कार्यको लागी प्रहरीमा पत्राचार गरिएको ।	
	आ.ब.०७६/०७७					

छ) विविध

धाप ड्याम तथा पहुँच मार्ग निर्माण / मर्मत कार्य

बागमती सुधार आयोजना, आयोजना कार्यान्वयन (सिंचाई यूनिट), गुहेश्वरी, काठमाडौंद्वारा यस निकुञ्जको सुन्दरीजल सेक्टर क्षेत्रमा पर्ने धाप क्षेत्रमा धाप ड्याम तथा पहुँच मार्ग निर्माण कार्यको करिब ८० % कार्य सम्पन्न भईसकेको छ । १२.५१ हेक्टर क्षेत्रफलमा निर्माण भईरहेको धाप-ड्याम निर्माणका लागि सो क्षेत्र तथा पहुँच मार्गको वन क्षेत्रमा रहेको २७९४ वटा विभिन्न प्रजातिका रुखविरुवाहरु कटान कार्यको लागि **बागमती सुधार आयोजनाले** धाप ड्याम आयोजनाको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका विरुवाको संख्या बराबर निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र रोपण गरी हुर्काउनका लागी नागार्जुन क्षेत्रमा नर्सरी स्थापना भई करिब ७५,००० (पचहत्तर हजार) विरुवा उत्पादन कार्य भईरहेको छ । साथै आयोजनाबाट आ.व. २०७६।०७७ मा निकुञ्ज कार्यालय सञ्चालनार्थ ३ वटा मोटरसाईकल उपलब्ध भएको थियो ।

रानीवनस्थित नर्सरी

पहिलेको धाप क्षेत्र

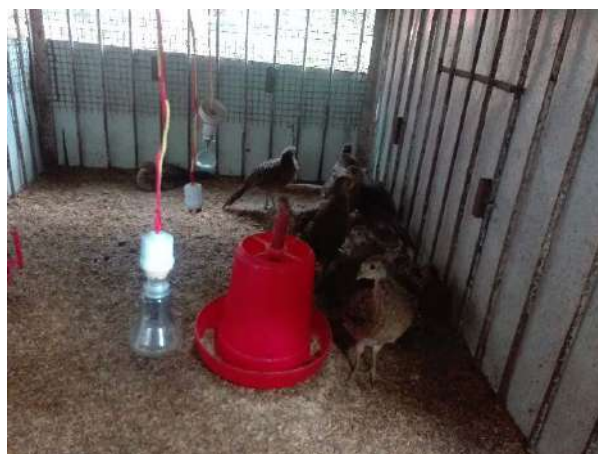
हालको निर्माणाधीन धाप क्षेत्र

बाँदर व्यवस्थापन विशेष कार्यक्रम (सोलार प्यानल जडान तथा फेन्सिङ्ग कार्य)

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय, बागमती प्रदेश, हेटौंडासंगको समन्वयमा बाँदर व्यवस्थापन विशेष कार्यक्रमका लागि आ.व. २०७६।०७७ मा सुन्दरीजल शिवपुरी मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति अन्तर्गत पर्ने मुलखर्क, ओखेनी तथा कुने गाँउ क्षेत्रमा सोलार प्यानल प्रयोग गरी करिब ९०० (नौ सय) मिटर तारवार जडान कार्य भएको थियो । सो कार्य पश्चात् ओखेनी, मुलखर्क क्षेत्रमा हुने मानव वन्यजन्तु विचको द्वन्द्व न्युनीकरणकालागि मद्दत मिलेको देखिन्छ ।

सुनौलो कालिज पालन केन्द्र, रानीवन

नागार्जुन वन क्षेत्रको रानीवनमा सुनौलो कालिज पालन गर्दै आएकोमा नागार्जुन वन क्षेत्र शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जमा गाभिएपछि यस निकुञ्ज कार्यालयद्वारा

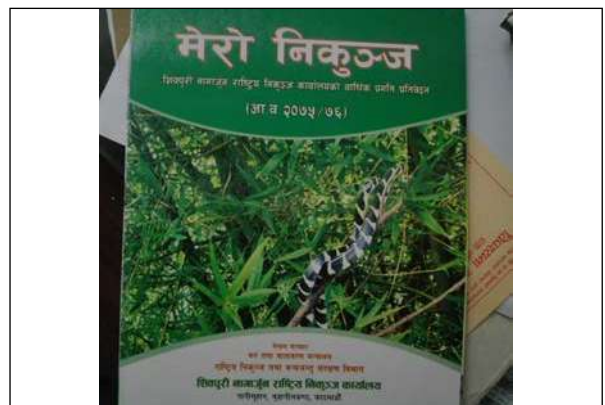
व्यवस्थापन हुदै आएको छ । हाल उक्त पालन केन्द्रमा १ वटा सिल्भर कालिज तथा ८ वटा भाले र ३ वटा पोथी गरी ११ वटा सुनौलो कालिज गरी कुल १२ वटा वयस्क सुनौला कालिजहरु रहेका छन् । यस आर्थिक वर्षमा सुनौलो कालिजको कृतिम प्रक्रियाद्वारा प्रजनन गरी १३ वटा चल्ला/वच्चा उत्पादन गरिएको थियो ।

मृग अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी

नेपाल सरकारको मिति २०४८ साल मंसिर १६ गतेको निर्णयानुसार नेपाल सरकार र University of Sydney/Dept. of Animal Health को संयुक्त प्रयासमा वि.स. २०४९ माघमा ललितपुर जिल्लाको गोदावरीमा १० हेक्टर क्षत्रफलमा मृग अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना भई २०५० साल पौष देखि अनुसन्धान कार्य थालनी भई पछि विविध समस्याको कारण उक्त केन्द्रमा अनुसन्धान कार्य बन्द भएकाले सो स्थानमा रतुवा मृगहरु पालन गर्ने कार्य मात्र भएको थियो ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत आ.व. २०७२।०७३ मा सो स्थानमा रहेका २९ वटा चित्तल मृगलाई मिति २०७२।१२।०५ र ११ गते पर्सा वन्यजन्तु आरक्षमा र २०७२ वैशाखमा वन्यजन्तु सप्ताहको उपलक्ष्यमा ५ वटा रतुवा मृगलाई यस निकुञ्जको पानीमुहान क्षेत्रमा स्थानान्तरण गरिएको थियो । हाल मृग अनुसन्धान केन्द्र जिर्ण तथा प्रयोग विहिन भएकाले सो स्थानलाई Rescue Center को रूपमा परिणत गरी काठमाडौं उपत्यकामा हुने मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व वाट प्रभावित तथा टुहुरा वन्यजन्तुको संरक्षण तथा व्यवस्थापनको लागी प्रयोग गर्नु सकिने देखिन्छ ।

बागधर

जामाचो

मणिचुड पोखरी

नारकेश्वर महादेव

मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन

४.१ परिचय :

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा यसको मध्यवर्ती क्षेत्रले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भू-भागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्न निकुञ्जसँग सिमाना जोडिएका काठमाडौं जिल्लाका साविक १७ गा.वि.स., नुवाकोट जिल्लाका ९ गाविस, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका २ गाविस र धादिङ्ग जिल्लाको १ गाविस गरि चार जिल्लाका कुल २९ गाविसलाई समेटेर मध्यवर्ती क्षेत्र तोकिएको छ । २९ गाविसका १४९ वटा वडाहरु मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र समेटिएको छ । यसरी सिमाङ्कन गर्दा प्राकृतिक सीमानालाई मुख्य आधार मानि सिमाङ्कन गरिएको हुँदा उपरोक्त वडाहरु मध्ये १०५ वटा वडाको पुरा भाग र ४४ वटा वडाको आंशिक भाग मात्र मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र समेटिएको छ । हाल काठमाडौं जिल्लाका १७ वटा गाविसलाई नेपाल सरकारले घोषणा गरेका शंखरापुर, कागेश्वरी मनहरा, गोकर्णेश्वर, बुढानिलकण्ठ, टोखा, तारकेश्वर र नागार्जुन नगरपालिका गरी ७ वटा नगरपालिका, धादिङ्ग जिल्लाको धुनिवेशी नगरपालिका १ वटा, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मेलम्ची नगरपालिका १ वटा गरी कुल ९ वटा नगरपालिका र नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी गाउँपालिका, ककनी गाउँपालिका गरी २ वटा गाउँपालिका मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र समेटिएको छ । नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद) ले २०७२ फागुण १२ गते मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा गरेको छ । यसको कुल क्षेत्रफल ११८.६१ वर्ग कि.मी. रहेको छ । (मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र (२)

मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र वन तथा बुट्याँनले ढाकेको क्षेत्रफल २७.१७४ वर्ग कि.मी.(२३.२८५), खेतीयोग्य जमिनले ८६.८९३ वर्ग कि.मी.(७४.४७५) र अन्य प्रयोजनमा भू-

उपयोग भएको जमिन २.६१६ वर्ग कि.मी.(२.२४५) रहेको छ ।

त्यसैगरी डिभिजन जिल्ला वन कार्यालय काठमाडौं, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङ्गबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र दर्ता गरेका ८०४.८ हेक्टर क्षेत्रफल भएका ६८ वटा सामुदायिक वन (घरघुरी ४५४२), १०० हेक्टर क्षेत्रफल भएको एक वटा कबुलियती वन र ३७ रोपनी क्षेत्रफल भएको एक वटा धार्मिक वनको रूपमा संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गरिदै आएको छ ।

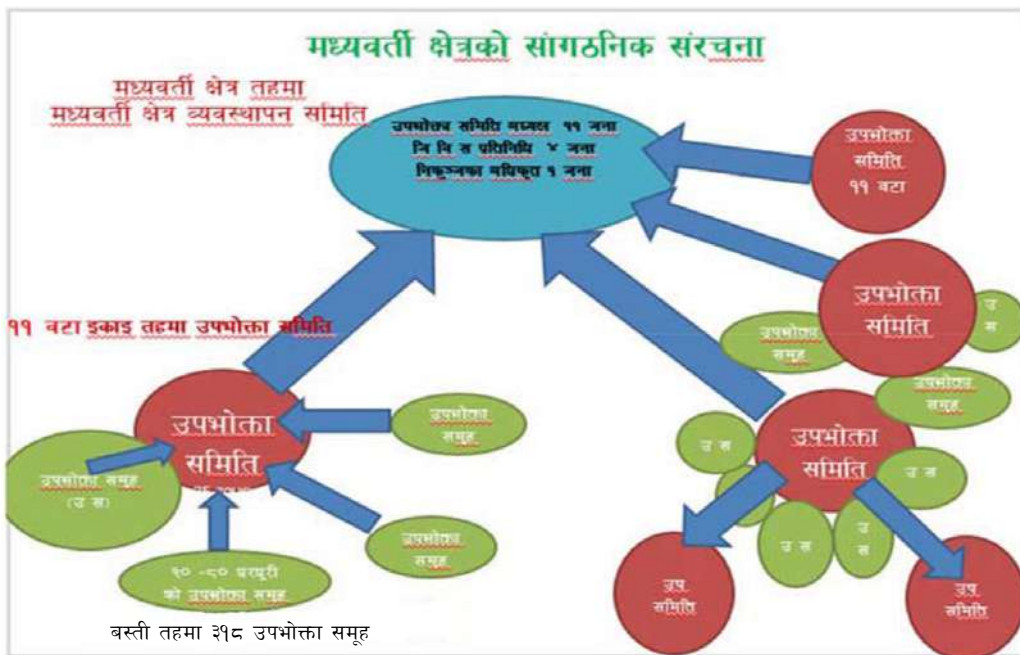
यो निकुञ्जको वरिपरि घनाबस्ती रहेका छन् । यसको मध्यवर्ती क्षेत्र २०७२ चैत्र १५ तदनुसार सन् २०१६ मा राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी घोषणा गरिएको थियो । मध्यवर्ती क्षेत्रका मुख्य कार्यक्रमहरु संरक्षण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण तथा राहत वितरण, सामुदायिक विकास, पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा सीप विकास र संरक्षण शिक्षा हुन् ।

४.२ मध्यवर्ती क्षेत्र स्थापनाको उद्देश्य :

- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायिक वनको विकास र संरक्षण गरी मध्यवर्ती क्षेत्रका बासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारहरु उपलब्ध गराउने
- जैविक विविधता संरक्षण तथा मध्यवर्ती क्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन कार्यमा स्थानीय समुदायलाई संलग्न गराउने ।
- निकुञ्जले आम्दानी गरेको राजश्वको ३० देखि ५० प्रतिशत रकमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा संरक्षण, सामुदायिक विकास, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण, आयआर्जन, सिप विकास र संरक्षण चेतना अभिवृद्धि सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने र संरक्षण शिक्षा मार्फत चेतना अभिवृद्धि गर्ने

४.३ मध्यवर्ती क्षेत्रको संरचना/स्वरूप :

मध्यवर्ती क्षेत्रमा विविध कार्यक्रम संचालन गर्न तथा संस्थागत विकास गर्नको लागि विद्यमान नियमअनुसार मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समूह, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति र मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गरी जम्मा तिन तहको संगठनिक संरचना रहेको छ ।

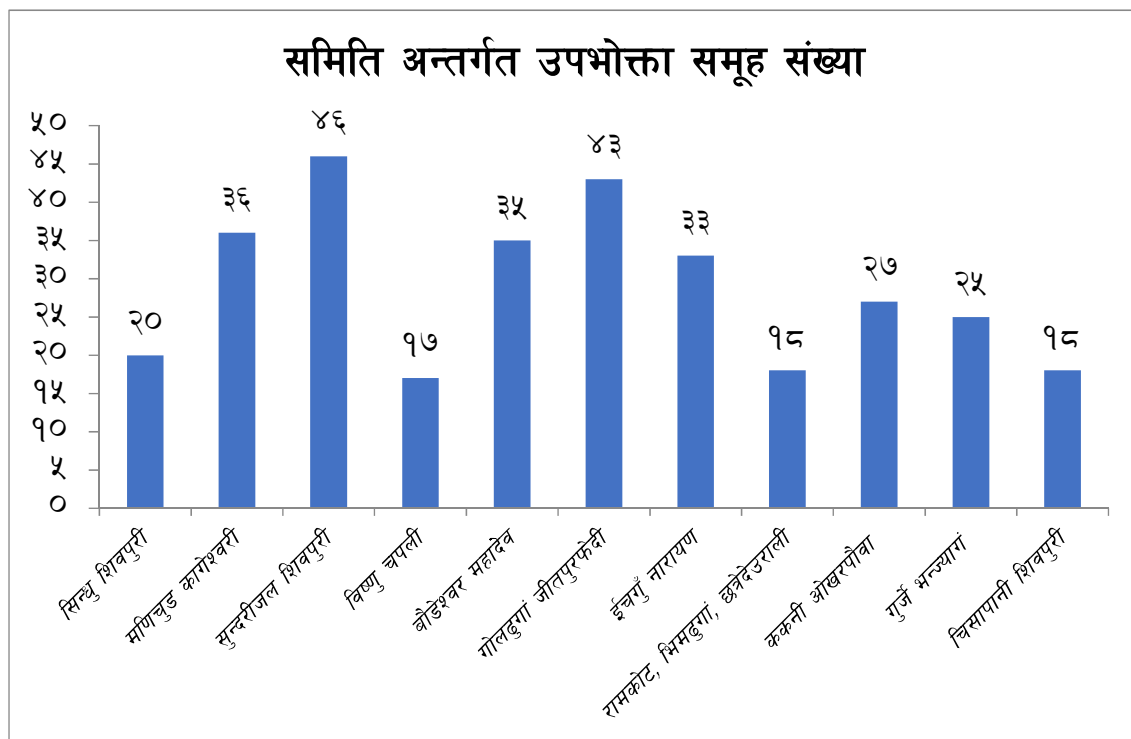
४.४ मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति, समूहहरूको विवरण :

वि.सं. २०७२ साल चैत्र १५ गते यस शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा भए पश्चात शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ बमोजिम ११ वटा उपभोक्ता समितिहरू गठन भई मिति २०७३/११/१४ मा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गठन भएको थियो । यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति अन्तर्गत ३१८ वटा उपभोक्ता समूह रहेको छ, भने कुल १३०५२ घरधुरी आवद्ध रहेको छ ।

तालिका नं.१६ उपभोक्ता समिति र समूहहरूको विवरण :

उपभोक्ता समिति	समिति अन्तर्गत उपभोक्ता समूह संख्या	कुल घरधुरी संख्या	महिला	पुरुष	कुल जनसंख्या
सिन्धु शिवपुरी	२०	८७७	२२२१	२३२४	४५४५
मणिचुड कागेश्वरी	३६	१४९६	३४५२	३३४३	६७९५
सुन्दरीजल शिवपुरी	४६	१४६२	२३९९	२४७०	४८६९
विष्णु चपली	१७	११२६	२७५५	२७५८	५५१३
बौडेश्वर महादेव	३५	१३७१	३२०५	३८६४	६५६९
गोलढुगां जीतपुरफेदी	४३	१४६०	३३४३	३५१७	६८६०
ईचगुं नारायण	३३	११२८	२३५०	२३८७	४७३७
रामकोट, भिमढुगां, छत्रेदेउराली	१८	७८०	१५७९	१७५१	३३३०

उपभोक्ता समिति	समिति अन्तर्गत उपभोक्ता समूह संख्या	कुल घरधुरी संख्या	महिला	पुरुष	कुल जनसंख्या
ककनी ओखरपौवा	२७	१०५२	२१६८	२१०५	४२७३
गुर्जे भन्ज्यागं	२५	११३५	२८०३	२९२३	५७२६
चिसापानी शिवपुरी	१८	११६५	२७७३	२९०७	५६८०
जम्मा :	३१८	१३०५२	२९०४८	३०३४९	५८९९७

४.५ मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायिक वन व्यवस्थापनको विवरण :

मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र ६८ वटा सामुदायिक वन, ३ वटा कबुलियती वन र १ वटा धार्मिक वनको समुदायबाट व्यवस्थापन हुँदै आएको छ। दैनिक रुपमा आवश्यक पर्ने घाँस, दाउरा लगायतका दैनिक उपभोग्य वस्तुहरु सामुदायिक वन क्षेत्रबाट आपूर्ति हुँदा निकुञ्जको वन क्षेत्रबाट वन पैदावार चोरी निकासी कम भएको छ। (मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सामुदायिक वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको विवरण-अनुसूची ५)

तालिका-१७: मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका वनहरुको विवरण :

सि.नं	वनको प्रकार	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी संख्या	जनसंख्या	कैफियत
१	सामुदायिक वन	६८	१०५०।९८	४५५२	२३५६२	
२	कबुलियती वन	३	१००।०७६	०	०	
३	धार्मिक वन	१	१।८५	०	०	
४	निजी वन	०	०	०	०	
	जम्मा	७२	११५२।९०६	४५५२	२३५६२	

४.६ आ.व. २०७६ /७७ मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको प्रगति प्रतिवेदन :

४.६.१ संरक्षण कार्यक्रम :

सामुदायिक वन व्यवस्थापन तालिम / गोष्ठी / भ्रमण :

मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका ११ वटा उपभोक्ता समितिहरूमा सामुदायिक वन व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम तथा अबलोकन भ्रमणको उद्देश्यको लागि उपभोक्ता समितिहरूले विभिन्न राष्ट्रिय निकुञ्जका मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरूको अबलोकन भ्रमण गरि सामुदायिक वनका पदाधिकारी तथा उपभोक्ता समूहका उपभोक्ताहरूसंग वन व्यवस्थापन पद्धति बारे जानकारी हासिल गरि राय, सल्लाह, सुझाव संकलन गरिएको थियो ।

सामुदायिक वनको कार्ययोजना तथा बिधान नबिकरण निर्माण :

मध्यवर्ती क्षेत्र अन्तर्गतको उपभोक्ता समितिमा रहेका विभिन्न सामुदायिक वनलाई व्यवस्थापन, संरक्षण, सदुपयोग गर्ने उद्देश्यले सामुदायिक वनको कार्ययोजना तथा बिधान बनाई मध्यवर्ती सामुदायिक वनलाई व्यवस्थित गर्ने गरिएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा ६८ वटा सामुदायिक वन रहेकोमा यो आ.व. २०७६/०७७ मा २० वटा सामुदायिक वनको कार्ययोजनाको म्याद सकिएकोमा सोको नबिकरण तथा बिधान निर्माण गरिएको थियो ।

वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा उपकरण खरिद :

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको ११ वटा उपभोक्ता समितिमा डढेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम ११ पटक संचालन गरिएको थियो । स्थानीय जनता, समितिका पदाधिकारी र निकुञ्ज कर्मचारीको

उपस्थितिमा वन डढेलो व्यवस्थापन शिक्षाको तालिम संचालन गरिएको थियो भने समिति अन्तर्गतका समूहहरूमा डढेलो नियन्त्रण औजार वितरण गरिएको थियो । यसको मुख्य उद्देश्य भनेको डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि जनचेतना फैलाउने, डढेलो नियन्त्रण गर्न सक्ने क्षमता अभिवृद्धि गरेर निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा आगलागी हुन नदिनु रहेको थियो ।

४.६.२ सामुदायिक विकास कार्यक्रम :

उपभोक्ता समिति भवन निर्माण :

यस आ.व. २०७६/२०७७ मा इचंगुनारायण मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति, ककनी ओखरपौवा उपभोक्ता समिति, बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समितिमा ३ कोठाको तिन वटा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको थियो । भवन निर्माण कार्य पश्चात् समितिको दैनिक प्रशासनिक लगायतका कार्यहरू गर्न सहज भएको छ ।

४.७.३ संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम :

दिवस समारोह कार्यक्रम :

यस आ.व. २०७६/७७ मा विश्व वातावरण दिवस, विश्व सिमसार दिवस, वन्यजन्तु सप्ताह आदी दिवसहरू

बिभिन्न कार्यक्रम संचालन गरि मानाइएको थियो । विश्व सिमसार दिवसको दिन निकुञ्जका कर्मचारी, मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति सहित निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेना, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिवज्यू श्री विश्व नाथ ओलीको प्रमुख आतिथ्यमा सुन्दरीजलमा कार्यक्रम गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा बिभिन्न उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका सामुदायिक स्कूलका विद्यार्थीलाई सहभागी गराई सचेतना च्याली सहित मणिचुड देखि सुन्दरीजल क्षेत्रका जंगल, पानी मुहान, नदीनाला सरसफाई गरि भव्यताका साथ सम्पन्न गरि मनाइएको थियो । यसै गरि २०७७ साल वैशाख १ -७ सम्म वन्यजन्तु सप्ताहको अवसरमा निकुञ्ज कार्यालय परिसर सरसफाई, धार्मिक आस्थाले भरिपूर्ण बिष्णु भगवानको अवशेष बिष्णुद्वार क्षेत्र सरसफाई तथा नागिगुम्वा क्षेत्रमा भाँडी तथा फोहोर सरसफाई कार्यक्रम गरिएको थियो ।

होर्डिंग बोर्ड निर्माण :

यस आ.व. २०७६/०७७ मा मध्यवर्ती क्षेत्र तथा निकुञ्जक्षेत्रमा प्रवेशद्वार आवश्यक रहेकोले सुन्दरीजल सेक्टरमा प्रवेशद्वार बोर्डको निर्माण गरिएको थियो । निकुञ्ज क्षेत्रमा घुम्न आउने नेपाली तथा बिदेशी पर्यटक प्रवेशमा सहजको होस् भन्ने उद्देश्यले उक्त बोर्ड निर्माण गरिएको थियो ।

ईको क्लब/वातावरण शिक्षक मंच संचालन :

यस मध्यवर्ती क्षेत्र अन्तर्गतका ११ उपभोक्ता समिति अन्तर्गत गठित संरक्षण क्लबलाई सहयोग गरिएको थियो । वातावरण संरक्षणमा विद्यार्थीको भूमिका एवं निकुञ्ज, मध्यवर्ती क्षेत्र बारेमा जानकारी दिइएकाले विद्यार्थीमा वातावरण संरक्षण र जगेर्ना एवं सदुपयोग सम्बन्धि चेतना

र संदेश अभिवृद्धि भएको पाईएको छ । उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका विद्यालयका प्रधानध्यापकहरूसंग निकुञ्ज संरक्षण सम्बन्धि अन्तरक्रिया कार्यक्रम पनि सम्पन्न गरिएको थियो । यसको कुल बजेट रु २२०००० (दुई लाख बिस हजार मात्र) रहेको थियो ।

स्थानीय तहका वडा समितिहरु संग समन्वय बैठक :

यस आ.व. २०७६/०७७ मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका ११ वटा मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका चार जिल्ला तुवाकोट, काठमाडौं, धादिङ्ग, सिन्धुपाल्चोक अन्तर्गतका वडा समितिहरूसंग समन्वय बैठक गरिएको थियो । यस बैठकमा नेपाली सेनाका पदाधिकारीहरु, वडा समितिका प्रतिनिधिहरु, राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारी तथा उपभोक्ता समूहका उपभोक्ताहरुको उपस्थितिमा मध्यवर्ती क्षेत्रमा भइरहेको प्रति जग्गा संरक्षण बारे, निकुञ्ज अतिक्रमण रोक्ने सम्बन्धमा, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्युनिकरण सम्बन्धमा र खानेपानी उपयोग गरे वापत शुल्क लाग्ने सम्बन्धमा बिभिन्न प्रस्तावमा छलफल गरि उक्त अन्तर कृया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो । उक्त बैठकमा वडा समितिका प्रतिनिधि वडा अध्यक्ष, सदस्यहरुले उल्लेखित प्रस्ताव सम्बन्धमा निकुञ्जलाई सामाजिक विकास गर्न सहजीकरण तथा सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता समेत प्राप्त भएको थियो । यसको कुल बजेट रु १,७५,००० (एक लाख पचहत्तर हजार मात्र) रहेको थियो ।

४.६.४ मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण तथा राहत विवरण :

निकुञ्ज संरक्षणको मजबुत सुरक्षा प्रबन्धका कारण वन्यजन्तुको संख्या बढेको छ । स्थानीय बासिन्दाहरुको

संरक्षणमा सक्रिय सहभागिता र निकुञ्ज र जनताबीचको अन्तरसम्बन्ध कायम गर्ने प्रकृत्यामा मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व सबैभन्दा ठूलो चुनौती बनेको छ । द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि निकुञ्ज व्यवस्थापनले विभिन्न उपायहरू अवलम्बन गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । तथापी मानवीय क्षति, घरपालुवा पशु चौपायाको नोक्सानी र बालीनालीको क्षति द्वन्द्वका मुख्य कारण हुन् । अर्कोतर्फ स्थानीय समुदायबाट पनि वन्यजन्तुमा प्रभाव परि नै रहेको छ । स्थानीय समुदायबाट प्राकृतिक स्रोतको उपयोग, चरिचरण, वन डढेलो, कटानीफडानी, वन्यजन्तुको चोरी शिकार, प्रतिशोधात्मक हत्या, अनाधिकृत प्रवेश, अतिक्रमण, बासस्थान विनाश, सडक लगायतका भौतिक पूर्वाधार निर्माण आदि रहेका छन् ।

मकै, कोदो, पिडालु, आलु लगायतका कन्दमुलहरू सबैभन्दा बढी क्षति पुऱ्याउने जनावरमध्ये जंगली बँदेल अग्रणिस्थानमा आउँछ । त्यसैगरी चराहरू, बाँदर र दुम्स पनि बालीनाली नोक्सानी पुऱ्याउने संवेदनशिल जनावरभित्र पर्दछन् । बालीनाली नोक्सानी पुऱ्याएका कारण धेरै कृषकहरूले आफ्नो खेतीवारी बाभ्रै राख्नु निकै गम्भिर समस्याको रूपमा रहेको छ, भने निकुञ्जको सीमानामा निर्माण गरिएको पर्खाल अधिकांश ठाउँमा ध्वस्त हुनु यस्को अर्को समस्या हो । मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि दिगो र दिर्घकालिन समाधानका उपायहरूको खोजी गर्नु आवश्यक रहेको छ । बैकल्पिक बालीनाली लगाउने ज्ञान तथा सिप सिकाउने, स्थायी र सुरक्षित वारवन्देज लगाएर क्षति हुनै नदिने उपचारात्मक प्रकृत्या अवलम्बन गर्न सहयोग पुऱ्याउनु प्राथमिक उपाय हो । त्यसैगरी

क्षति भएमा तुरुन्तै राहत वितरण गर्ने प्रणाली विकास हुन सकेमा निकुञ्ज र जनताबीचको अन्तरसम्बन्ध सुमधुर बनाउन सकिन्छ ।

यसका लागि शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ मा भएको व्यवस्था बमोजिम मध्यवर्ती क्षेत्रमा प्राप्त हुने बजेटको २५ प्रतिशत रकम मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण र राहत वितरणमा खर्च गर्न सकिने प्रावधान यसको ज्वलन्त उदाहरण हो । मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण कार्यको लागि तपसिलमा उल्लेख भए बमोजिम यस वर्ष सिमाना पर्खाल मर्मत सम्भार, तारबार निर्माण र राहत वितरण कार्य गरिएका छ ।

राहत वितरण :

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा मानव वन्यजन्तु बिचको द्वन्द्व प्रमुख चुनौतीको रूपमा रहेको छ । चितुवा, बाँदर, दुम्सी, स्याल, बँदेल लगायतका वन्यजन्तुहरूबाट बालीनालीको हानिनोक्सानी, पशुधनको क्षति र मानविय क्षति हुने गर्दछ । खास गरेर चितुवाबाट पशुधन र मानविय क्षति, बाँदर र बँदेलबाट बालीनालीको क्षति अत्याधिक नै रहेको छ । यस वर्ष मकै, धान, कोदो, आलु, पिँडालु, तरकारीवाली लगायतका बालीनाली हानिनोक्सानी भई ११६२ जना र बाखा, खसी/बोका, गाई, पाडो लगायतका पशुधन क्षति भई ७६ जना स्थानिय मध्यवर्ती क्षेत्रका वासिन्दाहरू पिडित भएका छन् । मानविय क्षति नभएको तर चितुवा, बँदेल, सर्प र बाँदरबाट ८ जना घाईते भएका

छन् । बालीनाली नोक्सानी, पशुधन क्षति र मानविय क्षति गरी यस आर्थिक वर्षमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट प्राप्त रकम मध्ये यस कार्यालयबाट रु. ८३,३५,२०४।- र डिभिजन वन कार्यालय मार्फत रु.६,२९,९३५।- गरी रु.८९,६५,१३९।- का साथै

मध्यवर्ती क्षेत्रको मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण तथा राहत वितरण शिर्षकबाट रु.११२९,८४९।- गरी कुल रकम रु.१,००,९४,९८८।- राहत वापत वितरण गरिएको छ । (समिति स्तरीय भएको बालीनाली क्षति,पशुधन क्षति र मानविय क्षतिको विस्तृत विवरण अनुसुची-६)

तालिका-१८: वन्यजन्तुबाट भएको बालीनालीको क्षति विवरण र पिडित सँख्या :

सि.नं.	नाम	ईकाई	परिमाण	पिडितको सँख्या
१	मकै	मुरी	५९६३	१०४४
२	धान	मुरी	२०८	२८
३	गहुँ	मुरी	१५	४
४	कोदो	मुरी	२४६	५०
५	आलु	के.जी.	५९१०	२३
६	पिँडालु	पाथी	१५०	१
७	अलैची	के.जी.	५०	१
८	काँक्रो	बोट	३६००	१
९	तरकारी बाली	के.जी.	२५०	५
पिडित सँख्या जम्मा				११६२

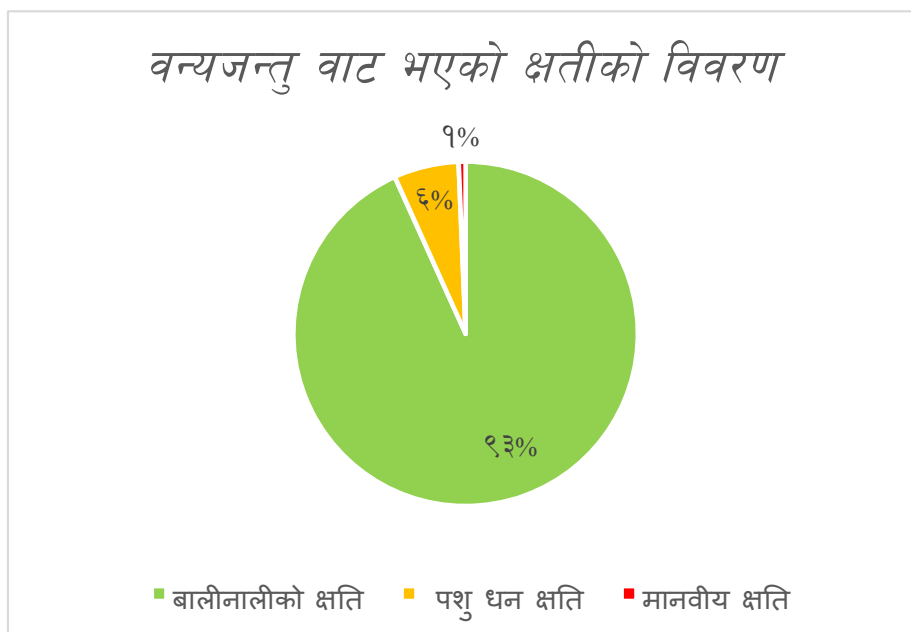
तालिका-१९: वन्यजन्तुबाट भएको पशुधन क्षति विवरण र पिडित सँख्या

सि.नं.	पिडितको सँख्या	पशुधन क्षति	क्षति सँख्या	क्षति गर्ने वन्यजन्तु
१	२२	खसी/बोका	२९	चितुवा
२	३३	बाखा	४२	चितुवा
३	७	गाई	७	चितुवा
४	२	गोरु	२	चितुवा
५	१	पाडो	१	चितुवा
६	१	गाईको बाछो	१	चितुवा
७	६	कुखुरा	१२६	चितुवा
८	२	कुखुरा	१०	स्याल
९	२	चल्ला	१०८	न्याउरी
जम्मा :	७६			

तालिका-२०: वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण

सि.नं.	क्षति गर्ने वन्यजन्तु	बालीनालीको क्षति	पशु धन क्षति	मानवीय क्षति	जम्मा
१	रतुवा मृग	३	०	०	३
२	जरायो	१	०	०	१
३	दुम्सी	३१	०	०	३१
४	बँदेल	९७१	०	४	९७५
५	बाँदर	१५५	०	१	१५६
६	भालु	१	०	०	१

७	चितुवा	०	७२	१	७३
८	न्याउरी	०	२	०	२
९	स्यल	०	२	०	२
१०	सर्प	०	०	२	२
कुल जम्मा		११६२	७६	८	१२४६

तालिका नं. २१ आ.व.२०७६।०७७ मा राहत वितरण निर्देशिका, २०७५ बमोजिम समिति स्तरिय वितरण भएको राहत रकम :

सि.नं.	उपभोक्ता समिति	पिडितको संख्या	वितरित रकम	कैफियत
१	ईचङ्गु नारायण उपभोक्ता समिति	४	२३,५००।००	
२	गुर्जे भन्ज्याङ्ग उपभोक्ता समिति	११०	९,७१,५००।००	
३	बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समिति	६८	६,०७,८६८।००	
४	गोलढुङ्गा जीतपुरफेदी उपभोक्ता समिति	१८	२,०५,५००।००	
५	ककनी ओखरपौवा उपभोक्ता समिति	१३३	११,०९,३००।००	
६	सुन्दरीजल शिवपुरी उपभोक्ता समिति	१२२	८,४९,०४०।००	
७	शिवपुरी चिसापानी उपभोक्ता समिति	७३	६,४१,१५५।००	
८	बिष्णु चपली उपभोक्ता समिति	५७	४,५२,५००।००	
९	सिन्धु शिवपुरी उपभोक्ता समिति	२६६	१७,०४,२००।००	
१०	मणिचुङ्ग कागेश्वरी उपभोक्ता समिति	७६	५,२५,०५०।००	
११	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली उपभोक्ता समिति	१२६	१२,४५,६५१।००	
पिडीत संख्या :		१०५३	८३,३५,२६४।००	

६. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ को दफा १६ (३) बमोजिम वन्यजन्तुवाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९ (तेश्रो संशोधन २०७५) मा उल्लेख भएका वन्यजन्तु बाहेकको वन्यजन्तुवाट हुने क्षतिको राहत उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजित वन्यजन्तु द्वन्द्व न्युनिकरण शिर्षक बाट तपसिल बमोजिमको तालिकामा उल्लेख भए बमोजिम १९७ जनालाई राहत स्वरूप वितरण गरिएको छ ।

तालिका-२२:

सि.नं.	क्षति गर्ने वन्यजन्तु	बालिनालीको क्षति	पशुधन क्षति	मानविय क्षति	कैफियत
१	रतुवा मृग	३	०	०	३
२	जरायो	१	०	०	१
३	दुम्सी	३१	०	०	३१
४	बाँदर	१५५	०	१	१५६
५	न्याउरी	०	२	०	२
६	स्याल	०	२	०	२
७	सर्प	०	०	२	२
कुल जम्मा		१९०	४	३	१९७

तालिका-२३: आ.व.२०७६।०७७ मा राहत वितरण निर्देशिका २०७५ बमोजिम डिभिजन वन कार्यालय मार्फत वितरण भएको राहत रकम :

सि.नं.	डिभिजन वन कार्यालय	मानविय क्षति	पशुधन क्षति	अन्नवाली क्षति	जम्मा पिडीत संख्या	वितरण गरिएको रकम	कैफियत
१	डिभिजन वन कार्यालय, काठमाडौं	०	०	५	५	२९,९२८।००	
२	डिभिजन वन कार्यालय, भक्तपुर	०	७	२६	३३	३,३०,०००।००	
३	डिभिजन वन कार्यालय, ललितपुर	०	०	०	०	०	
४	डिभिजन वन कार्यालय, काभ्रेपलाञ्चोक	०	६	४	१०	१,२९,५००।००	
५	डिभिजन वन कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक	१	१	०	२	१,३९,९३५।००	
कुल जम्मा		१९०	१४	३५	५०	६,२९,९३५।००	

तारबार निर्माण कार्य :

मध्यवर्ती क्षेत्रको मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण तथा राहत वितरण शिर्षकबाट राहत वितरण गरी बाँकि रहेको बजेटबाट सुन्दरीजल, चिसापानी, हैबुङ्ग भोटेचौर, ककनी र ईचगुं क्षेत्र गरि करिब ६५० मि. मेषजाली सहितको तारबार निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

४.७.५ पर्यापर्यटन, आयआर्जन र सिप विकासका कार्यक्रम :

उपभोक्ता समूहहरूलाई अनुदान सहयोग

११ वटै मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिमा पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा विकास कार्यक्रम संचालनका लागि प्रत्येक उपभोक्ता समूहलाई अनुदान सहयोग उपलब्ध गराइएको थियो । मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका ३११ वटा उपभोक्ता समूहमा अनुदान दिईएको थियो । प्रत्येक उपभोक्ता समूह अन्तर्गतका उपभोक्ताहरूलाई बचत तथा ऋणको माध्यमद्वारा आर्थिक सशक्तिकरणमा जोड दिने उद्देश्य रहेको थियो । यस कार्यक्रमले बचत गर्ने बानीको विकास हुने, चेतना अभिवृद्धि हुनुको साथै ऋण परिचालन गरि स्वाबलम्बी बन्ने अवस्था सृजना भएको छ ।

मध्यवर्ती क्षेत्र वार्षिक प्रतिवेदन तयारी छपाई :

यस आ.व. २०७६/०७७ मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा संचालित वार्षिक कार्यक्रमको विवरण, वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण सम्बन्धि सचेतना तालिम तथा अन्य कार्यक्रमहरू तथा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत वितरण आ.व. २०७५/०७६ को अभिलेखलाई एकमुष्ट रूपमा तथ्यांक संकलन गरि वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको थियो ।

समूहलाई बचत तथा ऋण सम्बन्धि तालिम :

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने जिल्ला अन्तर्गत पर्ने गाउँपालिका तथा नागरपालिकामा गठित उपभोक्ता समूहहरूमा बचत तथा ऋण परिचालन मार्फत स्थानीय

उपभोक्ताहरूको आर्थिक तथा सामाजिक विकास गरि निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा उपभोक्ताहरूलाई सहभागी गराउने तथा बचत गर्ने बानी बसोस भन्ने मुख्य उद्देश्य रहेको हुँदा हरेक वर्ष भै यस वर्ष पनि उक्त उपभोक्तालाई तालिम दिएर बचत सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यसको कुल बजेट ५,२९,००० (पाँच लाख उनानूतिस हजार मात्र) रहेको थियो ।

पासबुक, मासिक बचत खाता ऋण लगानी पुस्तिका छपाई :

मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका ११ वटा उपभोक्ता समितिमा संचालित बचत तथा ऋणलाई थप व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि आवश्यक पासबुक मासिक बचत खाता पुस्तिका छपाई गरिएको थियो । यसको लागि कुल बजेट ४,००,००० (चार लाख मात्र) रहेको थियो ।

होमस्टे तालिम :

यस मध्यवर्ती क्षेत्र अन्तर्गत रहेको गुर्जेभञ्ज्यांग र रामकोट भिमढुंगा छत्रेदेउराली उपभोक्ता समिति अन्तर्गत दुर्गम क्षेत्रमा होमस्टेबाट पर्यटन विकास तथा उपभोक्ताहरूलाई आत्मनिर्भर बनाई जिबीकोपार्जनमा टेवा पुगोस्, लोप हुन लागेको धर्म संस्कृतिलाई जगेर्ना गर्दै पर्यटन विकास गरि आफ्नो जीवनशैलीमा परिवर्तन पुगोस्, वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणको लागि पनि एक उपाय भएकोले जैविक विविधता, वन्यजन्तु संरक्षण प्रति सकारात्मक भावना जागोस् भन्ने उद्देश्यले आर्थिक वर्षमा कुल बजेट रु २,००,००० (दुई लाख मात्र) खर्च गरिएको थियो ।

४.७.६ प्रशासनिक खर्च (कर्मचारी तलब, कार्यालय संचालन) :

यस प्रशासनिक खर्चको कुल बजेट रु २१,६०,००० (एकाइस लाख साठी हजार मात्र) रहेको थियो । ११ वटै उपभोक्ता समितिमा कार्यरत कर्मचारी (का.स. र सा.प.) हरूलाई छ महिनाको तलब रु १२२०००० (बाह्र लाख विस हजार मात्र) रहेको थियो र ११ वटा उपभोक्ता समिति कार्यालयको लागि कार्यालय प्रशासन कार्यको लागी ६६,००,००० (छ लाख साठी हजार मात्र) रहेको थियो भने बाकी रकम २८,००,००० (दुई लाख असि हजार मात्र) व्यवस्थापन समितिको कार्यालयको लागि समिति पदाधिकारीको बोर्ड, टेबल, कुर्सी जस्ता फर्निचर हरूको लागि रहेको थियो ।

राज गोमन

आँधो सर्प

स्यालमती भरना, सुन्दरीजल

राजश्व र पर्यटन

यस निकुञ्जमा पर्यटकहरु छोटो पदयात्रा, जलस्रोतको अवलोकन, चरा अवलोकन, साईकलिंग, अध्ययन अनुसन्धान लगायतका कार्यका लागि आउने गर्दछन् । काठमाडौं उपत्यका देखि नजिक भएको हुँदा प्राय गरेर बिदाको दिनमा नेपाली पर्यटक बढी सँख्यामा साथै संरक्षण शिक्षाको उद्देश्यले समेत निजी तथा सरकारी विद्यालयका विद्यार्थीहरु निकुञ्ज अवलोकन भ्रमणमा आउने गर्दछन् । राष्ट्रिय निकुञ्ज घुम्न आएका नेपाली र विदेशी पर्यटक, सवारी साधन प्रवेश, दण्ड जरिवाना, रक क्लार्ईम्बिंग लगायतका साहसिक गतिविधि र अन्य विविध शीर्षकहरु गरी आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ मा रु. २,४९,१९,१७६.१४ राजश्व संकलन भएको थियो । यस वर्ष नेपाली पर्यटक

१,००,६०५, सार्क देशका पर्यटक ७४० र अन्य विदेशी पर्यटक ७,९५२ गरी जम्मा १,०९,२९७ जना पर्यटकहरुले निकुञ्जको भ्रमण गरेका थिए । निकुञ्ज भ्रमण गर्न आएका कुल पर्यटक मध्ये नेपाली पर्यटक ९२%, सार्क देशका १% र अन्य देशका ७% पर्यटकले निकुञ्ज भ्रमण गरेको देखिन्छ । यस वर्ष गत आ.व. को तुलनामा करिव ३७.३०% ले पर्यटक आगमन र राजश्व तर्फ करिव २४.७४% कमी भएको पाइएको छ । २०७६।१२।११ देखि कोरोनाको कारणले पर्यटक प्रवेश बन्द भएको हुनाले पर्यटकको संख्या र राजश्व घटेको छ ।

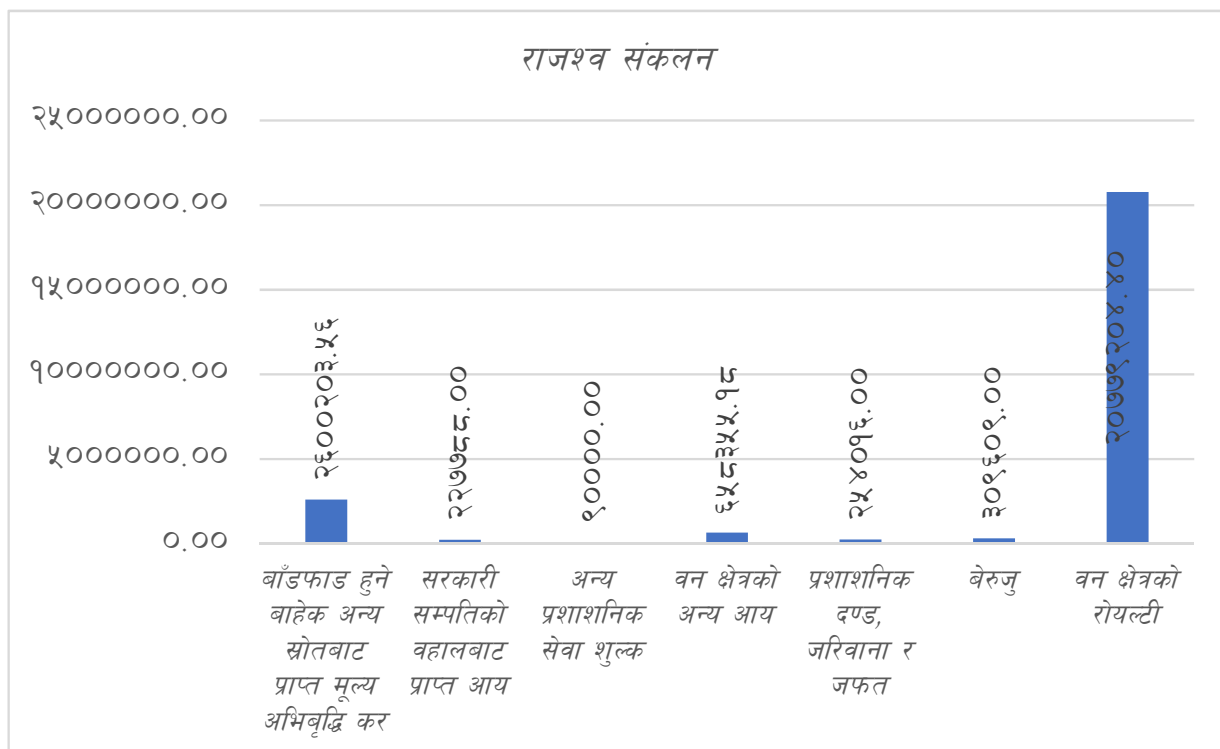
तालिका नं. २४ आ.व. २०७६।०७७ को पर्यटक आगमन

सि. नं.	साल	महिना	नेपाली			सार्क मुलुक			अन्य मुलुक			जम्मा		कुल जम्मा
			महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	
१	२०७६	श्रावण	७३९३	९०७०	१६४६३	१६	३९	५५	१८९	२६८	४५७	७५९८	९३७७	१६९७५
२	२०७६	भाद्र	४६७०	६२८६	१०९५६	१०८	१३९	२४७	१९७	३१६	५१३	४९७५	६७४१	११७१६
३	२०७६	आश्विन	३६५६	४८२९	८४८५	१५	३७	५२	५००	६६९	११६९	४१७१	५५३५	९७०६
४	२०७६	कार्तिक	५८३६	७५३३	१३३६९	२६	४६	७२	७४३	९२६	१६६९	६६०५	८५०५	१५११०
५	२०७६	मार्ग	५९०१	८५१३	१४४१४	२६	५२	७८	७१५	९३३	१६४८	६६४२	९४९८	१६१४०
६	२०७६	पौष	४९८३	६८२९	११८१२	५३	७२	१२५	३९९	५२३	९२२	५४३५	७४२४	१२८५९
७	२०७६	माघ	४७९९	५८५०	१०६४९	२७	३९	६६	२८३	३९२	६७५	५१०९	६२८१	११३९०
८	२०७६	फाल्गुन	४४३१	६५९१	११०२२	१०	३१	४१	२५०	४४५	६९५	४६९१	७०६७	११७५८
९	२०७६	चैत्र	१६८५	१७५०	३४३५	१	३	४	९०	११४	२०४	१७७६	१८६७	३६४३
१०	२०७७	बैशाख	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	२०७७	जेष्ठ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	२०७७	आषाढ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा			४३३५४	५७२५१	१००६०५	२८२	४५८	७४०	३३६६	४५८६	७९५२	४७००२	६२२९५	१०९२९७

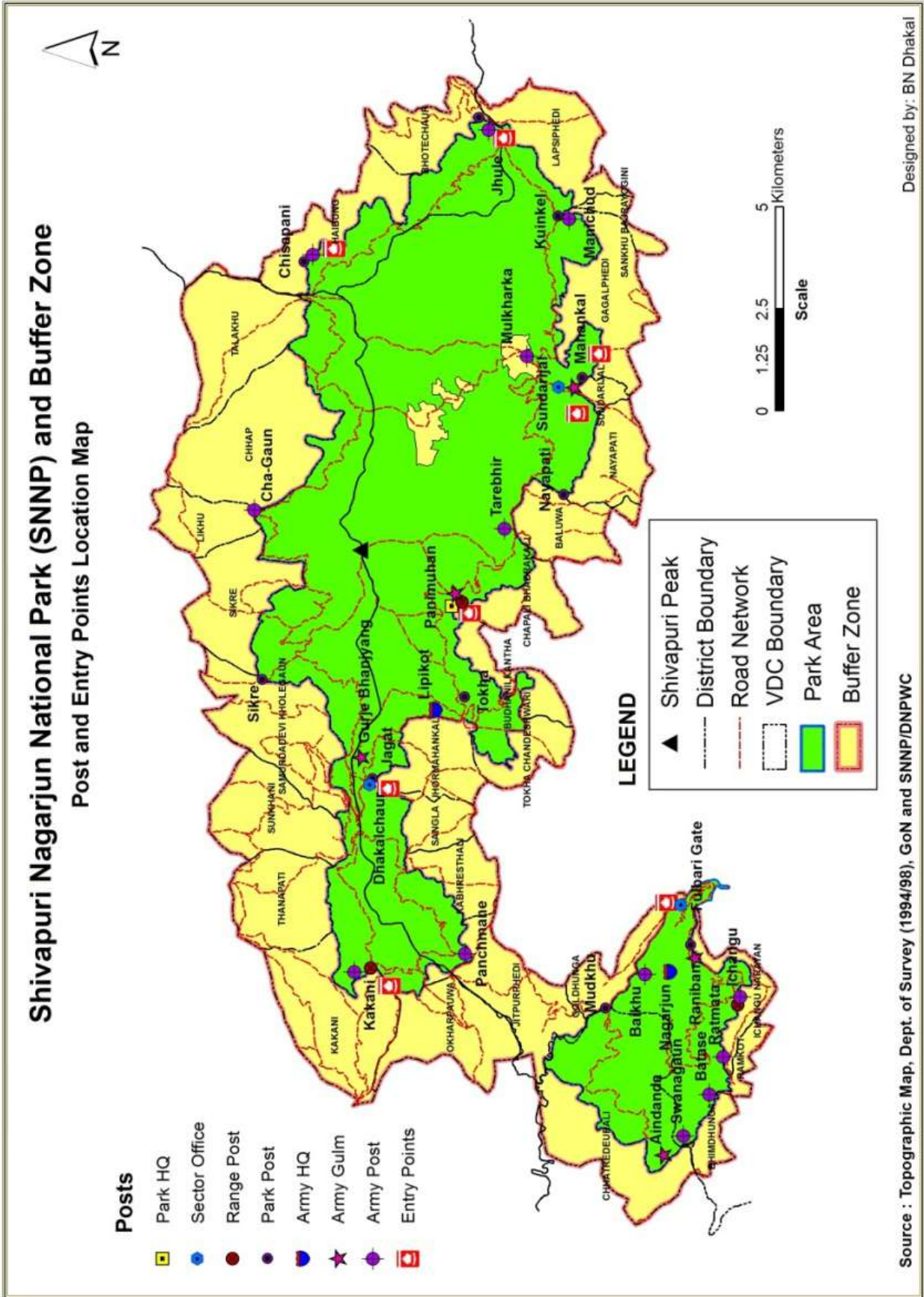
तालिका नं. २५ आ.व.२०७६।०७७ को राजश्व विवरण :

सि.न.	राजश्व शीर्षक	विवरण	जम्मा रकम	कैफियत
१	११४९१	बाँडफाइ हुने बाहेक अन्य स्रोतबाट प्राप्त मूल्य अभिवृद्धि कर	२६००२०३.५६	
२	१४१५१	सरकारी सम्पतिको वहालबाट प्राप्त आय	२२७७८८.००	
३	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	९००००.००	
४	१४२६४	वन क्षेत्रको अन्य आय	६५८३५५.१८	
५	१४३१२	प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	२५४०१६.००	
६	१५१११	बेरुजु	३०९६०९.००	
७	३३३६१	वन क्षेत्रको रोयल्टी	२०७७९२०४.४०	
जम्मा			२४९१९१७६.१४	

रक क्लाइम्विङ्ग क्षेत्र, नागार्जुन

अनुसूचीहरु

अनुसूचि-१

निकुञ्ज क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५१) काठमाडौं, फागुन ६ गते २०५८ साल (संख्या ४३)

भाग ३

श्री ५ को सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्धनगु संरक्षण ऐन, २०२६ को धारा ३ को उपधारा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बेहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा गरेको छ ।

चार किल्ला

पूर्व: मणिबुर लेकबाट हुँवुङ जाने बाटो भई काठमाडौं, गुवाकोट तथा सिन्धु-पाखोक जिल्लाको साँघु खिसापानी डाँडासम्म ।

पश्चिम: गुवाकोट जिल्लाको नेउपाने गाउँको छेउ भएर साँघु ककनी कृषि कामको सीमाना हुँदै खानीखोला जिशुली जाने मोटर बाटो हुँदै पश्चिमासम्म ।

दक्षिण: पश्चिमाने, दलकेटाप, धल्ले देवीस्थान हुँदै कटेरी प्राचावी छेउ हुँदै धादिङ्ग गाउँको छेउ, साँगलाको सिरान हुँदै शोर गाउँ, तेलुङ गाउँ छेउ बालुवा गाउँ विकास समिति सडा नं. ४ तारेभिरमा बनेको सडक मुनी हुँदै सुन्वरीजल र महाकुल, गामलकेदी काप्लेडाँडा हुँदै मणिबुरबाट बन्धनगुसम्म ।

उत्तर: नेउपाने गाउँको सिरान हुँदै खरी मञ्जाङ्ग, गुदक गाउँ सिरान, गुर्जे, धर्खलि, सिनेदार गाउँ हुँदै भोलाङ्ग डाँडा हुँदै हुँवुङ जाने बाटोसम्म ।

खण्ड ३३, संख्या १०, मिति २०४० साल प्रसार ६ गतेको नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित यस मन्त्रालयको सूचना खारेज गरिएको छ ।

आज्ञाले,
सन्दीपसारा खेत
श्री ५ को सरकारको सचिव

मृग विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।

खण्ड ५५ संख्या ४५ नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०६१/११/१२

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्धनगु संरक्षण ऐन, २०२६ को धारा ३ को उपधारा (१) र (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी खण्ड ५१, संख्या ४३, मिति २०५८/११/६ को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित सूचना बमोजिम घोषित शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको चार किल्लामा बेहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई थप क्षेत्रको रूपमा घोषणा गरी सो राष्ट्रिय निकुञ्जको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण गरेको छ ।

चार किल्ला

पूर्व: कुम्भनीपानी, बालाजु बाईपास, बालाजु उद्यान, गोलकुङ्गा गाउँ विकास समितिको आवाधि ।

पश्चिम: बुम्की, उमडने, ककरे गाउँ, नेरी गाउँ, सानो गाउँमा रहेको नागार्जुन पहाल र धादिङ्ग जिल्ला छत्रे देउराले गाउँ विकास आवाधि ।

उत्तर: तीलखोरिया, डाँडागाउँ, ठुलो गाउँ, बिपालिको, मञ्जु ढोका, बैष्णु, नाखनडोलमा रहेको नागार्जुनको पहाल र काठमाडौं जिल्लाको जितपुर केदी र गोलकुङ्गा गाउँ विकासको समिति आवाधि ।

दक्षिण: धादि गाउँ, मिरकोट नयाँ गाउँ, बडोडाँडा, नारायस्थान, इर्षेगु, गाँको, रामीवन, टण्डोल गाउँमा रहेको नागार्जुन पहाल ।

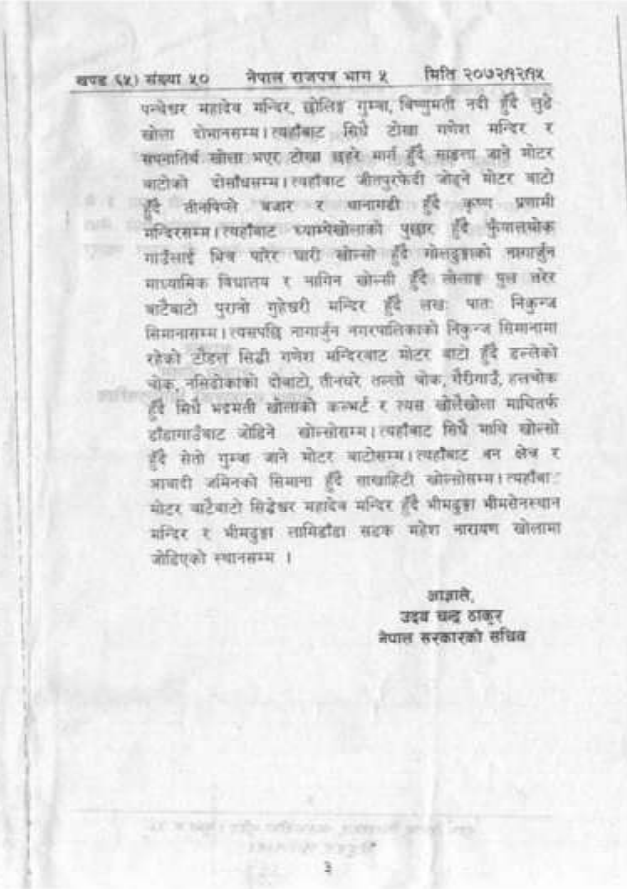
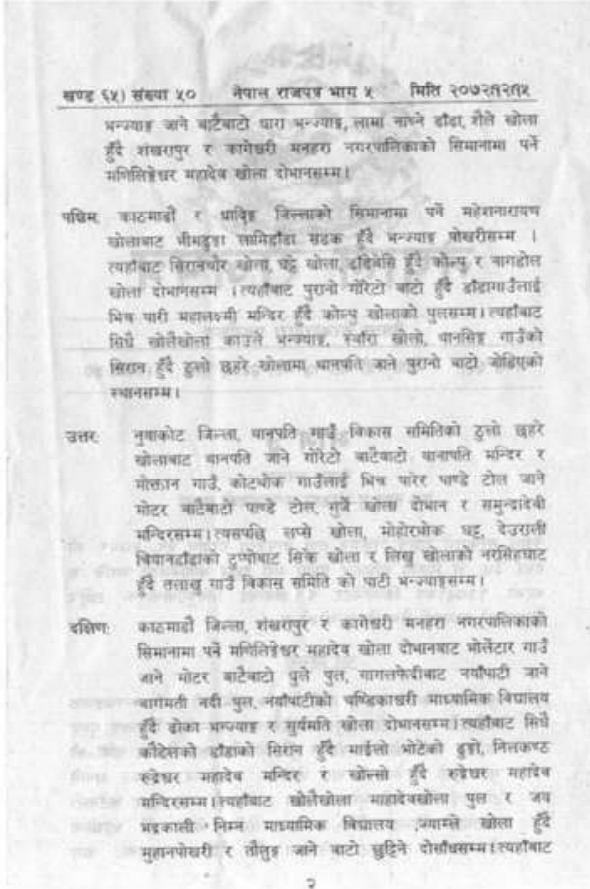
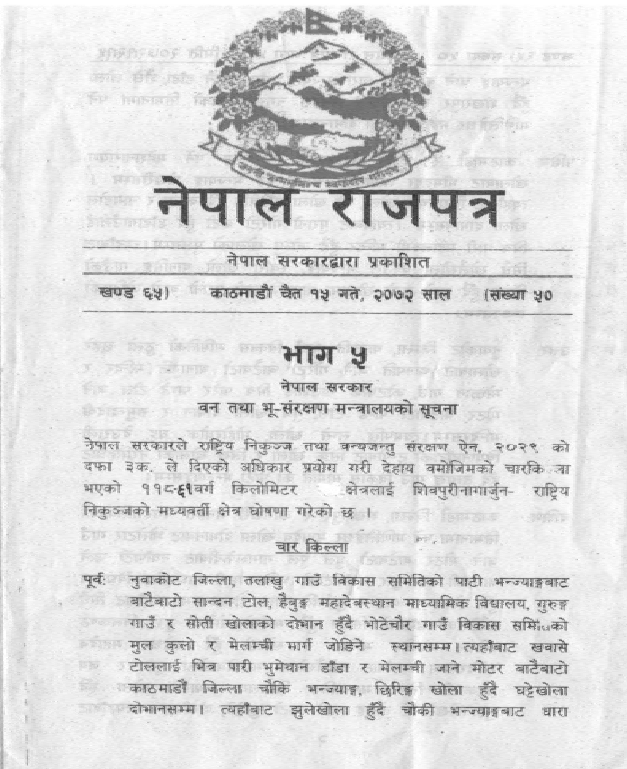
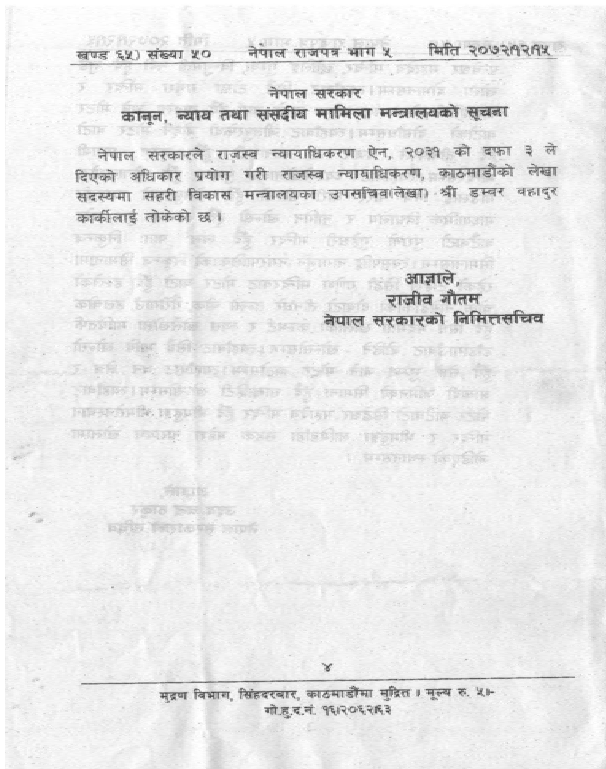
आज्ञाले,
डा. उदय राज शर्मा
नेपाल सरकारको सचिव

(२६)

मृग विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित । मुल्य रु. १५०-
मो.ह.उ.न. १६१०६२१६३

अनुसूचि-२

मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

अनुसूचि-३

राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
- १ आर्थिक वर्ष : २०७६/७७ १० वार्षिक बजेट: ८१०६५७१
- २ बजेट उपशीर्षक नं. ३२९१५५ ११ क.आन्तरिक आयोजनाको कूल लागत(रु).
क.आन्तरिक
- ३ मन्त्रालय को नाम: वन तथा भू(संरक्षण) १.नेपाल सरकार रु.
२.थानिय निकाय सं:था :
- ४ विभागको नाम: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ३.जनसहभागिता :
- ५ आयोजनाको नाम: राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना र शिवपुरी(नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज ख.वैदेशिक
स्थान: (क) जिल्ला: काठमाडौं ग. सटही दर: १.अनुदान
(ख) गा.वि.स.: घ. दात्री संस्था : २.ऋण
- ७ आयोजना शुरु भएको मिति: घ. दात्री संस्था :
- ८ आयोजना पुरा हुने मिति: सालबसाली
- ९ कार्यालय प्रमुखको नाम: डील बहादुर पूर्जा पुन गत आ.व.सम्मको खर्च रु. (सोभै भुक्तानी तथा वस्तुगत समेत) १२.

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति		कैफियत
				भार	बजेट	परिमाण	भार	
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु								
११।१।२।३	सेक्टर कार्यालय भवन निर्माण(भवन निर्माण)	३११२२	संख्या	१	५१	१	५,६१८	३९,३९८
११।३।२।६	मोटरसाईकलरस्कुटर खरिद(सवारी साधन)	३११२१	वटा	१	२।४७	१	०।३५१	२।४६४
११।४।१।६।१	खानेपानी निर्माण (पाईप जडान)(खानेपानी तथा सरसफाई संरचना निर्माण)	३११५६	वटा	२	०।२४७	२	०।२७१	१।९०२
११।४।१।७।५०	डडेलो नियन्त्रणका लागी पानी पोखरी निर्माण(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	वटा	५	०।६१७	५	०।७१३	५।०००
११।४।१।७।५६	मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	नभएको					
११।४।१।७।५६।१	मेषजाली सहित तारवार निर्माण	३११५७	कि. मि.	२	४।३१७	२	०।५८४	४।०९४

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
११।४।१।७।६१	पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	वटा	४	२।४६७	२०	४	२।८५२	२०।०००	
११।४।१।७।६५	नयाँ पर्यटकिय क्षेत्र निर्माण सिंढी तथा सेड(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	वटा	१	०।६१७	५	१	०।७१३	५।०००	
११।४।१।७।६६	विद्युतिय पर्यटक सूचना केन्द्र निर्माण तथा व्यवस्थापन(वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३११५७	वटा	१	१।३७५	७६	१	५।९९३	४२।०२५	
११।४।२।२।१९	रिटेनिड वाल निर्माण(अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	क्षेत्र	२	१।२३४	१०	२	१।४०५	१।८५५	
११।४।२।२।२०	नदि पहिरो नियन्त्रण कार्य(अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	क्षेत्र	५	१।२३४	१०	५	१।४०५	१।८५५	
११।४।२।२।२३	कम्पाउण्डवाल निर्माण(अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	वटा	२	१।२३४	१०	२	१।४०५	१।८५५	
११।४।२।२।२४	तारवारकाँडे तारवार निर्माण(अन्य सार्वजनिक निर्माण)	३११५९	कि. मि.	३	१।११०	९	३	१।०९२	८।८५५	
११।५।३।१	वनपथ मर्मत सुधार(कच्ची सडक सुधार)	३११७१	कि. मि.	१५	०।४६३	३।७५	१५	०।४५६	३।७००	
११।५।५।२	गोरेटो बाटो मर्मत(घाडेटो र गोरेटो ट्रेलरफुटपाथ सुधार)	३११७१	कि. मि.	२०	०।३७०	३	२०	०।३६५	२।९६०	
११।५।१।६।२	खानेपानी मर्मत (पाईप जडान)(खानेपानी तथा सरसफाई संरचना सुधार)	३११७१	वटा	३	०।१८५	१।५	३	०।१८५	१।५००	
११।५।१।६।४	वन्यजन्तुका खानेपानी पोखरी मर्मत(खानेपानी तथा सरसफाई संरचना सुधार)	३११७१	वटा	५	०।६१७	५	५	०।६१२	४।९६०	
११।५।१।७।८	भ्यूटावर (मचान) मर्मत(वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार)	३११७१	वटा	१	०।०६२	०।५	१	०।०००	०।०००	
११।५।१।७।९	साइनबोर्ड रसूचना बोर्ड मर्मत(वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार)	३११७१	वटा	२०	०।२४७	२	२०	०।२४७	२।०००	
११।५।१।७।१४	सिमाना पर्खाल मर्मत(वन तथा वातावरण संरक्षण सुधार)	३११७१	क्षेत्र	२	१।२३४	१०	२	१।२२५	१।९३०	
११।५।२।२।२	कार्यालय भवन मर्मत सुधार(अन्य सार्वजनिक सुधार)	३११७१	वटा	१	०।३७०	३	१	०।३६४	२।९५१	
११।५।२।२।३	पोष्ट भवन मर्मत(अन्य सार्वजनिक सुधार)	३११७१	वटा	४	०।९८७	८	४	०।९८७	८।०००	

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
११।१।२।२।६	मठ रमन्दिरगुम्बा मर्मत(अन्य सार्वजनिक सुधार)	३११७१	वटा	३	०।१८५	१।५	३	०।१८५	१।५००	
११।१।२।२।१०	शौचालय मर्मत(अन्य सार्वजनिक सुधार)	३११७१	वटा	५	०।३०८	२।५		०।०००	०।०००	
११।१।२।२।११	विजुली वाइरिंग मर्मत(अन्य सार्वजनिक सुधार)	३११७१	वटा	३	०।१८५	१।५	३	०।१८५	१।५००	
११।६।१।३।१।४	कार्यालयको लागि फर्निचर खरिद(कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स)	३११२३	पटक	१	०।१८०	१।४६	१	०।१७९	१।४५२	
क) पूजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा: ३४।४३९ २७९।१८० १९८।७५४										
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू										
१।१।१।४	पारिश्रमिक कर्मचारी	२११११	जना		४०।९५५	३३२।००७		४०।९५५	३३२।००७	
१।२।२।१	स्थायी कर्मचारीको महंगी भत्ता(महंगी भत्ता)	२११३२	जना		३।०७९	२४।९६		२।७२१	२२।०६१	
१।२।४।१	समितिको बैठक भत्ता(बैठक भत्ता)	२११३४	पटक		०।०१९	०।१५		०।०१९	०।१५०	
१।३।१।१	निजामती कर्मचारीहरूको पोशाक खर्च(कर्मचारी पोशाक)	२११२१	जना		२।१८१	१।७६८		१।७३९	१।४१००	
१।४।१।१	खाद्यान्नरक्षण (विभागमा रहेका सशस्त्र वन सुरक्षा तर्फका कर्मचारीहरूलाई)(सुरक्षाकर्मी)	२११२२	जना		९।३४९	७५।७९		७।१८५	५८।२४८	
१।६।४।१	कर्मचारीको योगदानमा आधारित वीमा कोष खर्च(कर्मचारीको योगदानमा आधारित वीमा कोष खर्च)	२१२१३	जना		०।६१६	४।९९		०।५४४	४।४१२	
२।१।१।१	पानी तथा बिजली	२२१११	पटक		१।५४२	१।२।५		१।५४२	१।२।५००	
२।१।६।१	सञ्चार महसुल(टेलिफोन महसुल)	२२११२	पटक		०।२२६	१।८३		०।२२६	१।८३०	
२।२।२।२	इन्धन कार्यालय प्रयोजन	२२२१२	लीटर		०।४९३	४		०।४९३	३।९९३	
२।२।३।१	इन्धन(अन्य प्रयोजन)	२२३१४	लीटर		०।०७२	०।५८		०।०३६	०।२८९	
२।३।१।२	सवारी साधन मर्मत	२२२१३	वटा		०।४४४	३।६		०।४४४	३।५९९	
२।३।२।२	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२२२२१	वटा		०।०१४	०।११		०।०१४	०।११०	
२।४।१।१	कार्यालय मसलन्द सामान खर्च	२२३११	पटक		०।२६६	२।१६		०।२६६	२।१६०	

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
२१४१२१	कार्यालय सामग्री (लेटरप्याड, फाईल, खाम र अन्य फार महरु) छपाई(छपाई खर्च)	२२३१५	पटक	०१२६	११०२	११०२	०१२६	०१२६	११०१९	
२१४१२२	हल्का सवारी चालक (व्यक्ति करार(व्यक्ति करार)	२२४१३	जना	२१२४	१९१३३	१९१३३	२१२४	२१२४	१९१३२	
२१४१३४	गेमस्काउटरसेनालाई पुनर्ताजिक तालिम(पुनर्ताजगी र अभिमुखिकरण जस्ता तालिम)	२२५११	पटक	३०	०१११	०१६	०१११	०१११	०१६००	
२१४१३५	मुद्दा अनुसन्धान तालिम(पुनर्ताजगी र अभिमुखिकरण जस्ता तालिम)	२२५११	पटक	१	०१२६	११	०१२६	०१२६	११००	
२१४१६५	जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी जनसमन्वय गोष्ठी(गोष्ठी तथा कार्यशाला)	२२५१२	पटक	२	०१०७४	०१६	०१०७४	०१०७४	०१६००	
२१४१६१३	चोरी शिकार नियन्त्रण तालिम र गोष्ठी(गोष्ठी तथा कार्यशाला)	२२५१२	पटक	२	०१२३	१	०१२३	०१२३	११००	
२१४१६१४	मानववन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी(गोष्ठी तथा कार्यशाला)	२२५१२	पटक	२	०१२३	१	०१२३	०११५	०१३३	
२१४१६१७	सुरक्षा निकायसंग समन्वय गोष्ठी(गोष्ठी तथा कार्यशाला)	२२५१२	पटक	१	०१०४९	०१४	०१०४९	०१०४९	०१४००	
२१४१६	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन(प्रचार प्रसार तथा सामग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	संख्या	२००	०१२३	१	०१२३	०१२३	११००	
२१४१७	संरक्षण सम्बन्धी प्रचार प्रसार सामग्री उत्पादन तथा बितरण(प्रचार प्रसार तथा सामग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	पटक	१	०१२३	१	०१२३	०१२३	११००	
२१४१९	संरक्षण सम्बन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम(प्रचार प्रसार तथा सामग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	पटक	६	०१७३	१४	०१७३	०१७३	१४००	
२१४१३१	पर्यटकीय क्षेत्रमा वनस्पतिको नामाकरण (ट्याग निर्माण)(प्रचार प्रसार तथा सामग्री उत्पादन तथा प्रकाशन र वितरण)	२२५२२	पटक	१	०१२३	१	०१२३	०१२३	११००	
२१४२१९	प्लास्टिक सामग्री नियन्त्रण रोकथामर व्यवस्थापन(वातावरण संरक्षण रसरसाफाई कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	२	०१२३	१	०१२३	०१२३	११००	

क्र.सं.	क्रियाकलापहरू	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
२०७२११०	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अपरेसन(वातावरण संरक्षण रसरसफाई कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	९	०१३३३	२०७	९	०१३३३	२०७००	
२०७२११३	वन डहेलो व्यवस्थापन(वातावरण संरक्षण रसरसफाई कार्यक्रम)	२२५२२	प्याकेट							
२०७२११३१	संरक्षित क्षेत्रका सरोकारवालाहरूसंग अन्तरक्रिया	२२५२२	पटक	२	०१२३३	१	२	०१२२२	०१६६६	
२०७२११३२	डहेलो सचेतना तालिम (उपभोक्ता समूह स्तर)	२२५२२	पटक	२	०१२३३	१	२	०१२३३	१०००	
२०७२११३५	वन डहेलो व्यवस्थापन सम्बन्धि प्रचार प्रसार (पम्प्लेट, डिस्ले)	२२५२२	पटक	१	०१२३३	१	१	०१२३३	१०००	
२०७२११३६	वन डहेलो व्यवस्थापन सम्बन्धी संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसार	२२५२२	पटक	६	०१०३७	०३३	६	०१०३७	०३३००	
२०७२११३१०	वन डहेलो व्यवस्थापनका लागि सुराकी र स्वयं सेवक परिचालन	२२५२२	जना	१५	०१०६२	०१५	१५	०१०६२	०१५००	
२०७२११७	पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन (सरसफाई)(वातावरण संरक्षण रसरसफाई कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	४	०१२४७	२	४	०१२४७	२०००	
२०७२५१७	मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात(अन्य)	२२५२२	पटक	१०	०१२४७	२	१०	०१२४७	२०००	
२०७२७६	वन्यजन्तु सप्ताह (१७ वैशाख)(मैला आयोजना तथा दिवस)	२२५२९	पटक	१	०१२३३	१	१	०१२३३	१०००	
२०८११३	कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण खर्च(अनुगमन मुल्याङ्कन तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण खर्च)	२२६११	जना	६	०१०७६	०६३	६	०१०७६	०६३०	
२०८२११	सरुवा तथा अन्य आन्तरिक भ्रमण खर्च(आन्तरिक भ्रमण)	२२६१२	जना	१४	०१०७३	११४	१४	०१०७३	११४००	
२११२११	बीमा तथा नविकरण(चार पाँचौंबीमा सवारी साधन)	२२२१४	वटा	२	०१०६७	०१४	२	०१०६७	०१४०	
२११५१३	पशु तथा पन्छीहरूको आहार	२२३१२	वटा	३६	०१२३९	११९४	३६	०१०९२	०१७४४	
२११६११	स्वागत, विदाई तथा अतिथी सत्कार(स्वागत तथा अतिथि सत्कार)	२२७११	जना	१००	०१०४९	०१४	१००	०१०४९	०१४००	

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	खर्च शिर्षक	इकाई	वार्षिक लक्ष्य			वार्षिक प्रगति			कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट	
७२१२	दुहुरा तथा घाईते वन्यजन्तुका लागि औषधि खरिद(औषधीहरु खरिद)	२७२१३	वटा	१०	०१०६२	०१५	१०	०१०६२	०१५००	
८१३२	कार्यालय प्रयोजनका लागि भाडा(कार्यालयको घर भाडा)	२८१४२	वटा	१	०१४२७	३१६	१	०३९५	३२०२	
	ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				६५१५६१	५३१४७७		६१९८२	५०२१४६४	
	कुल जम्मा खर्च				१००१०००	८१०६५७		८९३७७	७०१२१९	
	विवरण	वार्षिक बजेट		खर्च		भौतिक प्रगति %		वित्तिय प्रगति %		
	चालू खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रम	५३१४७७		५०२१४६४		१००		९४।५४१		
	पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रम	२७९१८०		१९८१७४०		८२		७१।८७		
	जम्मा :	८१०६५७		७०१२०४		९१		८२।८६४		

अनुसूचि-४

मध्यवर्ती क्षेत्र तर्फको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन (मध्यवर्ती क्षेत्र)

१. आ.ब. २०७६/२०७७
२. बजेट उपशीर्षक नं. ३२९०३०११
३. मन्त्रालय: वन तथा वातावरण
४. विभाग: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण
५. आयोजनाको नाम : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
६. स्थान : (क) जिल्ला :काठमाण्डौ
(ख) गा.वि.स. :
७. आयोजना शुरु भएको मिति:
८. आयोजना पुरा हुने मिति : साल बसाली
९. कार्यालय प्रमुख को नाम: डिल बहादुर पुर्जा पुन

१०. वार्षिक बजेट १४३९७
- क.आन्तरिक १. नेपाल सरकार
- ख.बैदेशिक : २. संस्था: ३. जनसहभागिता: १. ऋण: २. अनुदान:

- ग. सटही दर:
- घ.दात्रु संस्था:

सि.न.	क्रियाकलापर विवरण	इकाई	आ.ब.२०७६/२०७७ को वार्षिक बजेट				कै.
			वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति		
			परिमाण	भार	परिमाण	भार	बजेट
१	२	३	४	५	७	८	९
अ.		२१६०					
१	सरकारी निकाय,समिति, बोर्डलाइ सशर्त चालु अनुदान २६४११	वटा	११००	४२००	११	४२०	६०५
२	संरक्षण कार्यक्रम (१५५)	वटा	२०००	४१७०	२०००	४१७०	६००
३	सामुदायिक वन व्यवस्थापन तालिमरगोष्ठीर भ्रमण अध्ययन	पटक	११००	३१२०	१०००	३१४७	५००
४	सामुदायिक वन कार्ययोजना, विधान नविकरण	वटा	१००	०१९००	१००	०१९००	१३०
५	डडेलो नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम तथा उपकरण खरिद	वटा	११००	११९१	११००	११९१	२०७५
	खानेपानी शुल्क सम्बन्धि तथ्याक अधाबधिक र फिल्ड प्रतिवेदन तयारी		५४१००	१५१००	५३०००	१४६५	२११०
	खानेपानी सम्बन्धि समिति स्तरीय गोस्ती						
	जम्मा:						

सि.न.	क्रियाकलापर विवरण	इकाई	आ.ब. २०७६/२०७७ को वार्षिक बजेट						कै.	
			वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति					
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१३	
अ.	सामुदायिक विकास कार्यक्रम(१५५)	२१६०								
१	उपभोक्ता समिति भवन निर्माण	बटा	३१००	१५१०००	२१६	३१००	१४१९००	२१४६६		
	जम्मा:		३१००							
आ.	संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम(१०५)	१४३९								
१	संरक्षण सम्बन्धी दिवस समारोह	बटा	१३	२१२६०	३२५	१३	२१२६०	३२५		
२	अवलोकन भ्रमण(व्यवस्थापन समिति)	पटक	१	३४७०	५१००	०१००	०१००	०१००	०१००	कोरोनाले गर्दा कार्य गर्न नसकिएको
३	स्थानीय तहका वडा समितिसंग समन्वय बैठक	पटक	११	११२२०	११७५	११	११२२०	११७५		
४	होर्डिंग बोर्ड निर्माण	बटा	१	१५२०	२१९	१	१५७०	२१२९		
५	इकोक्लबरवातावरण शिक्षकमंच संचालन	बटा	११	१५३०	२२०	१०	१६६०	२१००		
	जम्मा:		३७	१०१०००	१४३९	३५१००	६३३	९१२		
इ.	मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण तथा राहत (२५५)	३५९९								
१	वन्यजन्तु क्षति राहत वितरण तथा द्वन्द्व न्यूनिकरण सम्बन्धी भौतिक तथा सामाजिक परिचालन कार्य	महिना	१२१००	२५१००	३५९९	१९७१००		११३२६	राहत निबेदन तथ्यांक अनुसार	
२	तरवार निर्माण कार्य			५१००				२१००४	५ समितिमा तारवार गरिएको	
	जम्मा:							३२३३		
ई.	पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा सीप विकास कार्यक्रम(२०५)	२६१७९								
१	पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा सीप विकास कार्यका लागि समूहलाई अनुदान	बटा	३००१००	१०४२०	१५१००	३००१००	१०४२०	१५१००	१५१००	

सि.न.	क्रियाकलापर विवरण	इकाई	आ.ब. २०७६/२०७७ को वार्षिक बजेट						कै.	
			वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति					
			परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भार	बजेट		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१३	
२	वचत तथा ऋण कार्यको लागि पासवुक, खाता, छाप तथा अन्य सामग्री तयारी तथा छपाई	वटा	१११००	२१७८०	४१००	१११००	२१७८०	४१००	४१००	
३	होमस्टे तालिम	वटा	२१००	११३९०	२१००	२१००	११३९०	२१००	२१००	
४	मध्यवर्ती क्षेत्रको कार्यप्रगति सम्बन्धि वृत्तचित्रमध्यवर्ती वार्षिक प्रतिवेदन छपाई	वटा	११००	२१७४०	२१५०	११००	२१७४०	२१५०	२१५०	
५	समूहलाई बचत तथा ऋण सम्बन्धि तालिम	वटा	१११००	३६७०	५१२९	१०१००	३३३४	४१८१	४१८१	
	जम्मा:		३२५	२१०००	२८१७९	३२४१००	२०६७	२८१३०	२८१३०	
उ.	प्रशासनिक खर्च (१५५)	२१६०	२१००	१५१००	२१६०	२१००	१५१००	२१६०	२१६०	
	जम्मा:	१४३९७			१४३९७			१४३९७	१४३९७	

वित्तिय प्रगति	९३।०१%
भौतिक प्रगति	८०%

तयार गर्ने
कान्ति कंडेल

अनुसूचि-५
मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सामुदायिक वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको विवरण

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१	पञ्चकन्या	चपली भद्रकाली ७	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौ	विष्णु चपली	६३.७६	१७८	८५३	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
२	च्यानडाँडा	चपली भद्रकाली ४,५ र ६	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौ	विष्णु चपली	४.२१	५६	३३९	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
३	आइतबारे	विष्णु बुढानिलकण्ठ १ र ८	बुढानिलकण्ठ न.पा. ३ र ५, चिसेनी	काठमाण्डौ	विष्णु चपली	१४.४९	१०१	४६५	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
४	डुकुनीदेवी	चपली भद्रकाली १,३ र ४, तौलुङ्ग	बुढानिलकण्ठ न.पा. १, तौलुङ्ग	काठमाण्डौ	विष्णु चपली	६.०४	८५	३४०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
५	देउराली महिला	सिक्रे ३	शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	९८	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
६	सिमपाखा	सिक्रे ४	शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	१७८	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
७	स्यालीपन ढाँपपाखा	सिक्रे ४ र ८	शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९.५	५४	३४९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
८	च्यानडाँडा	सिक्रे ३	शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१.६	३२	२२२	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
९	बासिडाँडा	सिक्रे २	शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	६.४६	६७	३५१	आ.व २०७४/०७५ देखि २०७९/०८०	
१०	गंगा देवी		शिवपुरी गा.पा. ४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२८.५				
११	सप्तकन्या	सुनखानी ७	शिवपुरी गा.पा. ७	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९४.७	९१	६०६	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१२	ग्रामिण चट्टदेवी	सुनखानी ४	शिवपुरी गा.पा. ७	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१५.८२	६१	३३५	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१३	कालिका कुम्भेश्वरी	थानापति २ र ९	शिवपुरी गा.पा.८	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ		५३	४१९	आ.व २०७०/०७१ देखि २०७५/०७६	
१४	मुड्खु सिर्जनशिल	मुड्खु	तारकेश्वर न.पा.५	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	३.४७	२७	१५८	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१५	सिमलको पाखा	गोलढुङ्गा ६	तारकेश्वर न.पा.५, विचारीथोक	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	७.५	१०७	५६४	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१६	स्युडीवार सिमाखोला		तारकेश्वर न.पा.५, फुयालथोक	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर					
१७	खोरिया पाखा स्याउली त्याउली	जितपुरफेदी ८	तारकेश्वर न.पा.५, आठमाइल	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	३.५१	४०	२१४	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१८	मरुवा पाखा	जितपुरफेदी ७, आठमाइल	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	५.३	७१	३६४	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१९	सालकोट	जितपुरफेदी ५	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	२७.१४	७०	५६३	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
२०	पारीवन पाखा		तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर					
२१	थाना गढी	जितपुरफेदी ७, भ्युटावर	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	३	४८	२२०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२२	ठाडोपाखा	जितपुरफेदी ३	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौ	गोलढुङ्गा जितपुर	२.८७८	८२	४११	आ.व २०६८/०६९ देखि २०७२/०७३	
२३	देवस्थान सिमडाँडा	काभ्रेस्थली १,३,९	तारकेश्वर न.पा.२	काठमाण्डौ	बौडेश्वर महादेव	२५.३९	१९०	१०५०	आ.व २०६३/०६४ देखि २०७३/०७४	
२४	ईचगुनारायण	ईचगुनारायण १	नागार्जुन न.पा. ३	काठमाण्डौ	ईचगुनारायण	८	६६	३८३	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	
२५	जुगेखोला	ईचगुनारायण २	नागार्जुन न.पा. ३	काठमाण्डौ	ईचगुनारायण	३.२८	९८	४३९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
२६	हरियाली	बज्रयोगिनी ८	शंखरापुर न.पा. ८	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	११.५	९८	४४१	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	
२७	मणिलिङगेश्वर	बज्रयोगिनी ८	शंखरापुर न.पा. ८	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	१४.४	११५	६९०	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	
२८	लुमाइदेवी	बज्रयोगिनी ८	शंखरापुर न.पा. ८	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	१.३०२	९४	६५८	आ.व. २०६४/०६५ देखि २०७१/०७२	
२९	लस्यौरा	लस्येफेदी	शंखरापुर न.पा. ४	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	३१.४२	११४	५५०	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	
३०	रात्माटे	लस्येफेदी २, ३ र बज्रयोगिनी ८	शंखरापुर न.पा. ४	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	३३.०८	१३३	४८८	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८१/०८२	
३१	सेतोभूमिस्थान	चौकीभञ्ज्याङ, लस्ये फेदी	शंखरापुर न.पा. १, २, ३, ४	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	३९.४५	१४८	७९८	आ.व. २०७५/७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
३२	मकैचौर	सागलफेदी ३	कागेश्वरी मनाहरा न.पा. १	काठमाण्डौ	मणिचुड कागेश्वरी	९.३६७	३८	१६४	आ.व. २०६९/०७० देखि २०७४/०७५ सम्म	
३३	गोढ्याङपाखा	हैवुड ६	मेलम्ची न.पा. ३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१३.३८			आ.व. २०७०/०७१ देखि २०७९/८० सम्म	
३४	जुगोपानी	हैवुड ७	मेलम्ची न.पा. ३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१५.४१	६०	३६२	आ.व. २०७२/०७३ देखि २०८१/०८२ सम्म	
३५	खलु	हैवुड ८	मेलम्ची न.पा. ३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	३८.०६	४६	२४८	आ.व. २०७२/०७३ देखि २०८१/०८२ सम्म	
३६	मजुवा पाखा	हैवुड ४	मेलम्ची न.पा. ३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१२.३३	३५	१४५	आ.व. २०७२/०७३ देखि २०८१/०८२ सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
३७	लामो सुमारा	भोटेचौर	मेलम्ची न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	११.३७	२१	१०५	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
३८	भुमेस्थान	भोटेचौर १	मेलम्ची न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	०.७६	१०३	५५१	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
३९	मानेडाँडा	भोटेचौर १	मेलम्ची न.पा.२	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१.४४	१४६	७५५	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
४०	चौतारी डाडा महिला	हैबुङ ७	मेलम्ची, न.पा.३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	४.३	७५	३७५	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
४१	पातलफुफा सिमथलो	भोटेचौर १	मेलम्ची, न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	५.४७	८०	४१०	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
४२	चौतारीडाडा काडोखोरीया	भोटेचौर १	मेलम्ची, न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	७२.८८	५५	२७५	आ.व. २०७६/०७७ देखी २०८०/०८१ सम्म	
४३	गुठ सल्लाबारी	वालुवा	गोकणेश्वर- ३	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी					
४४	तीनडाँडा महिला	वालुवा १	गोकणेश्वर-३, तारेभर	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	७.३९	१६	११३	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/८० सम्म	
४५	आहालडाँडा चियानडाँडा	वालुवा ३	गोकणेश्वर-३, तारेभर	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.२७	३३	१३१	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/८० सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
४६	चिसापानी	वालुवा १	गोकणेश्वर-३, तारोभर	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	२.६६४	२९	१४७	आ.व. २०६७/०६८ देखि २०७२/०७३ सम्म	
४७	बाटुले सिम	वालुवा १	गोकणेश्वर-३, तारोभर	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.६५	२४	११५	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/८० सम्म	
४८	दिदीबहिनी ढुङ्गा	वालुवा ५	गोकणेश्वर-३, तारोभर	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	१.८१	२३	१२०	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
४९	चिसापानी भित्ता	वालुवा ५	गोकणेश्वर -३, वालुवा	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	२.२२	१५	१५०	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१ सम्म	
५०	भण्डारी कुलायन	नयाँपाटी ९	गोकणेश्वर-२, पाखाचोक	काठमाण्डौ	सुन्दरीजल शिवपुरी	४.१२	६७	२६४	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
५१	खानीखोला चियानडाँडा	ओखरपौवा २	ककनी गा. पा. २	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	३७.९९	९१	५१२	आ.व. २०६८/०६९देखि २०७३/०७४ सम्म	
५२	शिरादेवी	ओखरपौवा ६	ककनी गा. पा. ५	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	१६२	१८०		आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
५३	नागाचा	ओखरपौवा ७	ककनी गा. पा. १	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	९	२३३	१३८५	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
५४	महालक्ष्मी	ओखरपौवा ७ र ८	ककनी गा. पा. १	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	५	१५०	१०१५	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
५५	ककनी	ककनी गावि.स. ६	ककनी गा.पा. ५	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	४	७५	४३२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५६	हावेली	ओखरपौवा ३	ककनी गा.पा. २	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा	२९.५	११९	६२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५७	घमाईलो पानीघाट	ककनी ६	ककनी गा.पा. ५	नुवाकोट	ककनी ओखर पौवा					
५८	उमागाँउ	रामकोट गा.वि.स. ९	नागार्जुन न.पा. ६	काठमाण्डौ	छत्रेदेउराली र ामकोट भिमढुङ्गा	३.५०	५२	२२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५९	घट्टेखोला	भिमढुङ्गा ७, ८	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौ	छत्रेदेउराली र ामकोट भिमढुङ्गा	४.००	३०	२०२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
६०	महेश नारायण सल्लाबारी	छत्रेदेउराली ६	धुनिवेशी न.पा. १	धादिङ्ग	छत्रेदेउराली र ामकोट भिमढुङ्गा	१८.९१	७६	५०३	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
६१	दमदमे महेश नारायण	भिमढुङ्गा १, २, ५ र ९	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौ	छत्रेदेउराली र ामकोट भिमढुङ्गा	२०.८८	३४	१६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।२०८० सम्म	
६२	गोरखाली	भिमढुङ्गा ७ र ८	धुनिवेशी न.पा. १	काठमाण्डौ	छत्रेदेउराली र ामकोट भिमढुङ्गा	१३.८	३७	३६१	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
६३	परगौपाखा	लिखु ७	शिवपुरी गा.पा. २	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	५	५२	२६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
६४	च्यानडाँडा पाखा	लिखु ७	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	०.५	१४	६०	आ.व. २०६५।२०६६देखी २०७१।२०७२ सम्म	

सि.नं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	साविक ठेगाना	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल(हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
६५	चिपागांग मुइसेवागांगा	तलाखु २	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापानी	२४.७५	९०	२१०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
६६	लखेश्वरी	तलाखु २	शिवपुरी गा.पा. ३	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापानी	७.३	२६	१६०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
६७	देवीस्थान	छाप ६	शिवपुरी गा.पा. २	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापानी	०.२२	२४	१६७	आ.व. २०६८।०६९ देखी २०७३।०७४ सम्म	
६८	फुम्पारिल्वा	तलाखु ७, बतासे	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापानी	१९.४३	६२	३१३	आ.व. २०७४।०७५ देखी २०७८।०७९ सम्म	
	जम्मा					१०५०.९८	४५५२	२३५६२		

बनको किसिम / कबुलियती बन

सि.नं.	कबुलियती बनको नाम	ठेगाना	कबुलियती बन लिने व्यक्ती	क्षेत्रफल	स्वीकृत मिति	कबुलियती बनको अवधी	उद्देश्य	कैफियत
१	मणिचुड टि गार्डेन प्रा.लि.	साविक लप्सेफेदि २, हाल शांखरापुर नगरपालिका ४, भुले, काठमाडौं	वसन्त कुमार आचार्य	१०० हेक्टर	१/१३/२०४५	३० वर्ष	उत्पादन मुलक चिया खेति र जडिबुटि खेति	
२	विपश्यना ध्यान केन्द्र	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका १, पानीमुहान, काठमाडौं		१-८-०-० रोपनी	१२/९/२०६०			
३	एभरेष्ट चिया बगान	मेलम्ची नगरपालिका ३, हैबुङ्ग, सिन्धुपाल्चोक						

बनको किसिम : धार्मिक बन

सि.नं.	कबुलियती बनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल	स्वीकृत मिति	कैफियत
१	ओशो तपोवन	गोलढुङ्गा ६, तारकेश्वर नगरपालिका ५, काठमाडौं	०२.७३ हेक्टर (१७ रोपनी १२ आना निजि जग्गा समेत)	९/१५/२०६२	३७ रोपनी सरकारी वन क्षेत्र

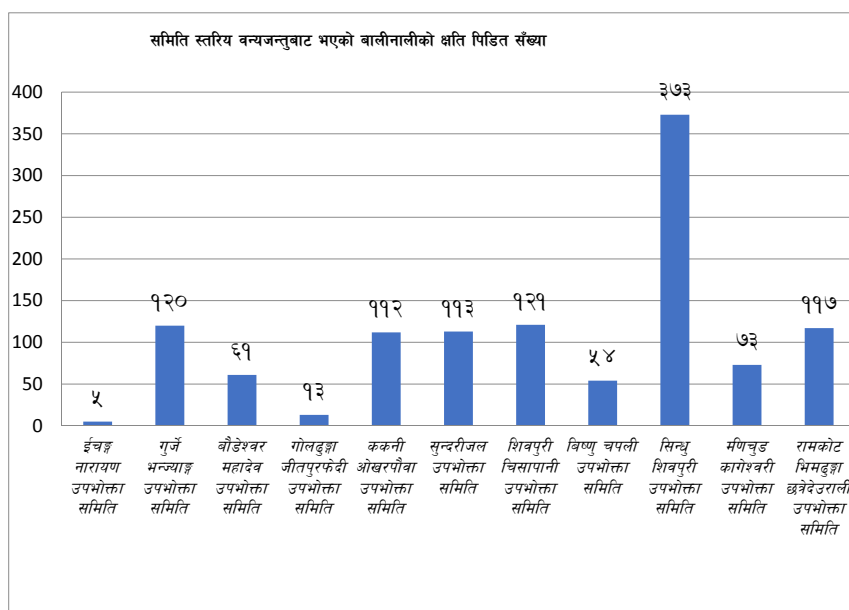
अनुसूचि-६

समिति स्तरीय भएको बालिनाली क्षति, पशुधन क्षति र मानविय क्षतिको विस्तृत विवरण

१.समिति स्तरिय वन्यजन्तुवाट भएको बालिनाली क्षतिको विवरण :

सि.नं.	उपभोक्ता समिति	पिडितको संख्या	बालिनालीको क्षति			क्षति गर्ने वन्यजन्तु	कैफियत
			नाम	परिमाण	ईकाई		
१	ईचङ्ग नारायण उपभोक्ता समिति	१	मकै	१	मुरी	बँदेल	
		३	मकै	८	मुरी	बाँदर	
		१	मकै	५०	के.जि.	बँदेल	
२	गुर्जे भन्ज्याङ्ग उपभोक्ता समिति	१०५	मकै	९८०	मुरी	बँदेल	
		१४	कोदो	११०	मुरी	बँदेल	
		१	कोदो	७	मुरी	बाँदर	
३	बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समिति	२	धान	१२	मुरी	बँदेल	
		५९	मकै	७६५	मुरी	बँदेल	
४	गोलढुङ्गा जीतपुरफेदी उपभोक्ता समिति	२	धान	४२	मुरी	बँदेल	
		६	मकै	२८	मुरी	बँदेल	
		३	मकै	९	मुरी	बाँदर	
		१	तरकारीवाली	५०	के.जि.	बँदेल	
		१	तरकारीवाली	५०	के.जि.	जरायो	
५	ककनी ओखरपौवा उपभोक्ता समिति	४	धान	५०	मुरी	बँदेल	
		१०८	मकै	५२६	मुरी	बँदेल	
६	सुन्दरीजल उपभोक्ता समिति	१६	धन	७५	मुरी	बँदेल	
		८५	मकै	२३०	मुरी	बँदेल	
		३	मकै	५	मुरी	बाँदर	
		१	मकै	३	मुरी	भालु	
		२	कोदो	११	मुरी	बँदेल	
		५	आलु	६००	के.जि.	बँदेल	
		१	पिँडालु	१५०	पाथी	दुम्सी	
७	शिवपुरी चिसापानी उपभोक्ता समिति	५९	मकै	६७०	मुरी	बँदेल	
		३८	मकै	२१३	मुरी	बाँदर	
		१३	मकै	७८	मुरी	दुम्सी	
		४	गहुँ	१५	मुरी	बँदेल	
		३	कोदो	१३	मुरी	मृग	
		२	कोदो	१२	मुरी	बाँदर	
		२	कोदो	९	मुरी	बँदेल	
८	बिष्णु चपली उपभोक्ता समिति	४	धन	२९	मुरी	बँदेल	
		४०	मकै	१२५	मुरी	बँदेल	

सि.नं.	उपभोक्ता समिति	पिडितको संख्या	बालीनालीको क्षति			क्षति गर्ने वन्यजन्तु	कैफियत
			नाम	परिमाण	ईकाई		
		३	मकै	३	मुरी	बाँदर	
		२	मकै	२	मुरी	दुम्सी	
		२	कोदो	८	मुरी	बाँदर	
		१	आलु	१७५	के.जि.	बाँदर	
		२	तरकारीवाली	१००	के.जि.	बाँदर	
९	सिन्धु शिवपुरी उपभोक्ता समिति	२५०	मकै	७२०	मुरी	बाँदर	
		१००	मकै	१०००	मुरी	बाँदर	
		३	मकै	३	मुरी	दुम्सी	
		७	कोदो	४	मुरी	बाँदर	
		१२	आलु	४०८०	के.जि.	बाँदर	
		१	आलु	२००	के.जि.	बाँदर	
१०	मणिचुड कागेश्वरी उपभोक्ता समिति	६८	मकै	२७०	मुरी	बाँदर	
		१	कोदो	५	मुरी	बाँदर	
		४	आलु	८५५	के.जि.	बाँदर	
११	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली उपभोक्ता समिति	८९	मकै	३२०	मुरी	बाँदर	
		४	मकै	३	मुरी	दुम्सी	
		१	मकै	१	मुरी	बाँदर	
		१५	कोदो	६२	मुरी	बाँदर	
		१	कोदो	५	मुरी	दुम्सी	
		६	काँको	३६००	बोट	दुम्सी	
		१	अलैची	५०	के.जि.	दुम्सी	
पिडीत संख्या :		११६२					

२. समिति स्तरीय पशुधन क्षति विवरण :

सि.नं.	उपभोक्ता समिति	पिडितको संख्या	पशुधनको क्षति	क्षति संख्या	क्षति गर्ने वन्यजन्तु	कैफियत
१	ईचङ्ग नारायण उपभोक्ता समिति	१	बाख्रा	१	चितुवा	
		१	गाईको बाछ्रो	१	चितुवा	
		२	चल्ला	१०८	न्याउरी	
२	गुर्जे भन्ज्याङ्ग उपभोक्ता समिति	१	बाख्रा	१	चितुवा	
३	बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समिति	२	खसी/बोका	३	चितुवा	
		२	बाख्रा	२	चितुवा	
४	गोलढुङ्गा जीतपुरफेदी उपभोक्ता समिति	२	खसी/बोका	२	चितुवा	
		४	बाख्रा	८	चितुवा	
		२	कुखुरा	३१	चितुवा	
५	ककनी ओखरपौवा उपभोक्ता समिति	३	खसी/बोका	३	चितुवा	
		१०	बाख्रा	१५	चितुवा	
		३	गाई	३	चितुवा	
		१	पाडो	१	चितुवा	
		१	कुखुरा	५	स्याल	
६	सुन्दरीजल शिवपुरी उपभोक्ता समिति	२	बाख्रा	२	चितुवा	
		३	खसी/बोका	७	चितुवा	
		२	कुखुरा	८३	चितुवा	
७	शिवपुरी चिसापानी उपभोक्ता समिति	२	बाख्रा	२	चितुवा	
८	विष्णु चपली उपभोक्ता समिति	२	बाख्रा	२	चितुवा	
		२	खसी/बोका	२	चितुवा	
		१	गाई	१	चितुवा	
९	सिन्धु शिवपुरी उपभोक्ता समिति	१	बाख्रा	१	चितुवा	
		३	खसी/बोका	३	चितुवा	
		१	कुखुरा	५	चितुवा	
१०	मणिचुड कागेश्वरी उपभोक्ता समिति	४	बाख्रा	४	चितुवा	
११	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली उपभोक्ता समिति	४	बाख्रा	४	चितुवा	
		७	खसी/बोका	९	चितुवा	
		३	गाई	३	चितुवा	
		२	गोरु	२	चितुवा	
		२	कुखुरा	१२	चितुवा	
पिडीत संख्या :		७६				

३ समिति स्तरिय मानविय क्षति विवरण

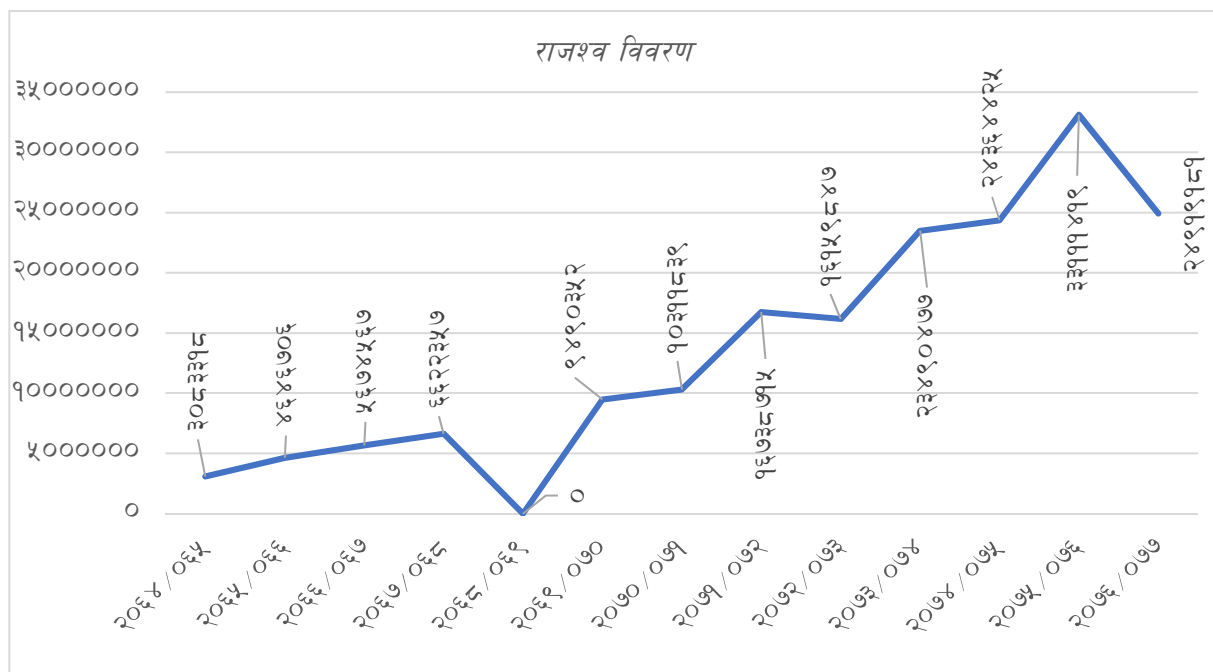
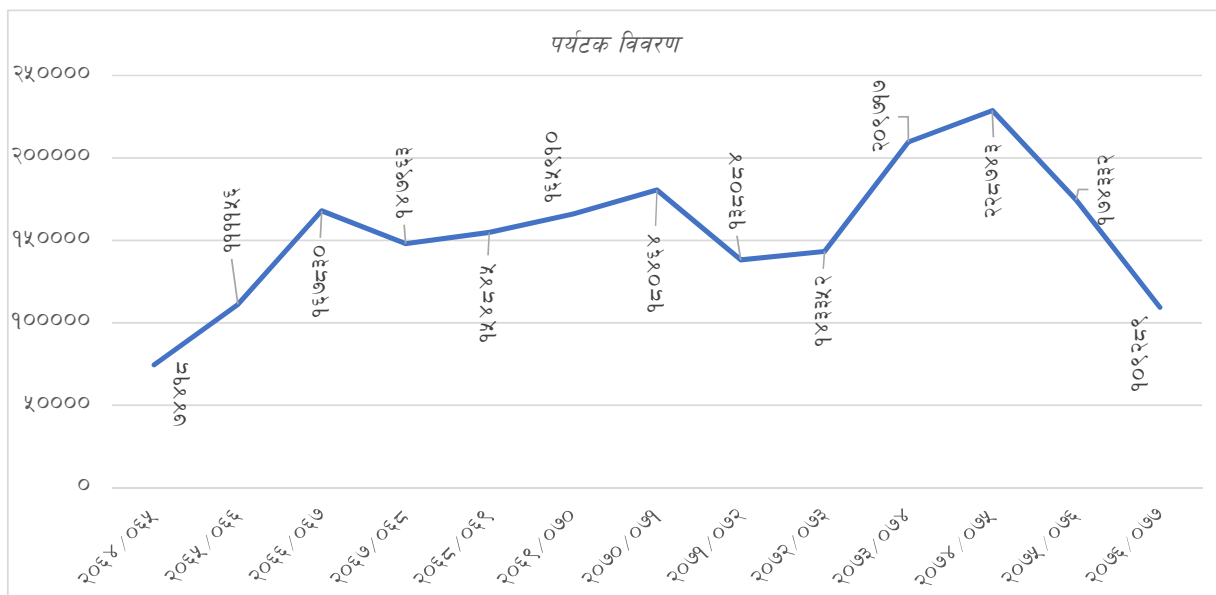
सि.नं.	उपभोक्ता समिति	घाईते	क्षति गर्ने वन्यजन्तु
१	गोलढुङ्गा जीतपुरफेदी उपभोक्ता समिति	१	चितुवा
२	ककनी ओखरपौवा उपभोक्ता समिति	१	सर्प
३	शिवपुरी चिसापानी उपभोक्ता समिति	१	बँदेल
४	बिष्णु चपली उपभोक्ता समिति	१	सर्प
५	बिष्णु चपली उपभोक्ता समिति	१	बाँदर
६	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली उपभोक्ता समिति	३	बँदेल
	पिडीत संख्या :	८	

४. आ.व. २०६७/०७७ मा भएको क्षति विवरण

सि.नं.	क्षति गर्ने वन्यजन्तु	बालिनालीको क्षति	पशुघन क्षति	मानविय क्षति	जम्मा
१	मृग	३	०	०	३
२	जरायो	१	०	०	१
३	दुम्सी	३१	०	०	३१
४	बँदेल	९७१	०	४	९७५
५	बाँदर	१५५	०	१	१५६
६	भालु	१	०	०	१
७	चितुवा	०	७२	१	७३
८	न्याउरी	०	२	०	२
९	स्याल	०	२	०	२
१०	सर्प	०	०	२	२
	कुल जम्मा	११६२	७६	८	१२४६

अनुसूचि-७

आर्थिक वर्ष २०६४/६५ देखि हाल सम्मको पर्यटक आगमन तथा राजश्व संकलन तथ्याङ्क चित्र

अनुसूचि-८

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरुको विवरण

क्र.सं.	मार्ग	पुन लाग्ने समय (पैदल)	कैफियत
१	पुरै अग्नी रेखा	५ दिन	शिवपुरी पर्वत श्रृङ्खला परिक्रमा
२	ककनी - जगात - शिवपुरी चुचुरो - चिसापानी	२ दिन	
३	पाँचमाने - तारकेश्वर - धौलेश्वर	४ घण्टा	
४	जगात - गुर्जे - लिपिकोट - विष्णुपादुका - पानीमुहान	६ घण्टा	
५	गुर्जे - डाँडागाउँ - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी	५ घण्टा	
६	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी	४ घण्टा	
७	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - पानीमुहान - नागी गुम्बा - सुन्दरीजल	१ दिन	
८	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - सिक्रे	५	
९	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ - सिक्रे	५ घण्टा	
१०	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ - शिवपुरी	४ घण्टा	
११	पानीमुहान - हेलिप्याङ - देउराली - वागद्वार - शिवपुरी	४ घण्टा	
१२	पानीमुहान - हेलिप्याङ - नागी गुम्बा - मुलावारी - दे उराली - वागद्वार - शिवपुरी	४ घण्टा	
१३	सुन्दरीजल -मणिचुड -धाप- चिसापानी	६ घण्टा	चिसापानी हुँदै गोल्फुभञ्ज्याङ कुटुमसाङ गोसाइकुण्ड वा हेलम्बु (लाम्ताङ राष्ट्रिय निकुञ्ज) जान सकिने
१४	सुन्दरीजल- मुलखर्क -धाप - चिसापानी	५ घण्टा	
१५	सुन्दरीजल- मुलखर्क - धाप - चिसापानी - चगाउँ - पाटेश्वारा - गुर्जे भञ्ज्याङ	३ दिन	
१६	फूलवारी गेट - जामाचो (नागार्जुन चुचुरो)	५ घण्टा	अग्नी रेखाको मार्ग
१७	फूलवारी गेट - जामाचो	३ घण्टा	
१८	मुड्खु - छत्रेदेउराली - ऐनडाँडा - जामाचो	५ घण्टा	
१९	मुड्खु - स्वाना गाउँ - छत्रेदेउराली	३ घण्टा	

अनुसूचि-९

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा भएको अध्ययन अनुसन्धानको विवरण

सि.न.	अनुमति मिति	अनुसन्धानकर्ताको नाम	ठेगाना/संथा	अध्ययनको विषय	अध्ययन क्षेत्र	कैफियत
१	२०७६/०४/२६	नारायण प्रसाद शर्मा	अमृत साइन्स कलेज काठमाडौं ।	Effects of some physio chemical parameter in relation to Zooplankton of the Bagmati River, Kathamndu Nepal	शिवपुरी	स्नातकोत्तर
२	२०७६/०४/२६	देवी शर्मा	अमृत साइन्स कलेज काठमाडौं ।	Study of Taxonomy and Fish Diversity in Bagmati River Kathamndu Nepal	शिवपुरी	स्नातकोत्तर
३	२०७६/०५/१८	उर्मिला घःला	प्राणीशास्त्र केन्द्रीय विभाग, त्रि.वि.वि, काठमाडौं	Insect Pollinators in Different Landscapes of Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal	शिवपुरी र नागार्जुन	विधावारिधि
४	२०७६/०५/२२	विश्व वन्धु तिम्लीना	त्रि वि वि, वातावरण विज्ञान केन्द्रिय विभाग, किर्तिपुर, काठमाडौं	Altitudinal Variation of PM 2.5 in Kathmandu Valley	शिवपुरी र नागार्जुन	स्नातकोत्तर
५	२०७६/०५/२३	अन्जना बोगटी	Schems College	Illegal Trade at Wildlife Fauna: A case Study of Kathmandu Valley	शिवपुरी र नागार्जुन	स्नातकोत्तर
६	२०७६/०७/०३	इन्द्र प्रसाद सुवेदी	त्रि वि वि, प्राणीशास्त्र केन्द्रिय विभाग, किर्तिपुर, काठमाडौं	Diversity and Distribution of ants in Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी र नागार्जुन	विधावारिधि
७	२०७६/०७/०६	मिना सारु	कलेज अफ एप्लाइड साइन्सेस, थापाथली, काठमाडौं	Beneficial and destructive insects across elevations and seasons at Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी	स्नातकोत्तर
८	२०७६/०७/०६	विद्या भण्डारी	गोल्डेनगेट कलेज, बत्तिस पुतली, काठमाडौं	Human Wildlife Conflict in Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी	स्नातक

सि.न.	अनुमति मिति	अनुसन्धानकर्ताको नाम	ठेगाना/संथा	अध्ययनको विषय	अध्ययन क्षेत्र	कैफियत
९	२०७६/०७/२६	परिना खड्का	नयाँ आयाम मल्टि डिसिल्विनरी इन्स्टिचुट जोरपाटी, काठमाडौं	Variation on carbon stock in different tree species along the altitudinal gradient in Shivapuri Forest	शिवपुरी	स्नातक
१०	२०७६/०८/०९	संगिता सापकोटा	कलेज अफ अप्लाइड साइन्स थापाथली, काठमाडौं	Determining the forest carbon and soil carbon emission with its influencing factor of the mixed forest, Shivapuri Nagarjun National Park, Kathmandu, Nepal	शिवपुरी	स्नातकोत्तर
११	२०७६/०८/०९	विजय राई	कलेज अफ अप्लाइड साइन्स थापाथली, काठमाडौं	Study on the components of Carbon Emission from soil in undisturbed sub-tropical forest, Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी र नार्गाजुन	स्नातकोत्तर
१२	२०७६/०८/१२	सुमित्रा दाहाल	अमृत साइन्स क्याम्पस, लैनचौर, काठमाडौं	Study of variation in leaf trait and soil nutrients in Schima wallichii and Quercus leucotricophora at Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी र नार्गाजुन	स्नातकोत्तर
१३	२०७६/०८/१२	प्रमोद निरौला	अमृत साइन्स क्याम्पस, लैनचौर, काठमाडौं	Study of variation in leaf trait in Quercus semecarpifolia and Quercus lantana at Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी र नार्गाजुन	स्नातकोत्तर
१४	२०७६/०८/१७	दीप नारायण साह	S4W- Nepal कौशलटार, भक्तपुर	Understanding the impact of climate change on head water hydrology and aquatic biodiversity with long term citizen based monitoring of Bagmati River	शिवपुरी र नार्गाजुन	व्यक्तिगत
१५	२०७६/०९/१३	प्रताप राई	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, डिनको कार्यालय, कर्तिपुर, काठमाडौं	Attitude of people towards relief fund as human wildlife conflict management strategy (A case study of Shivapuri Nagarjun National Park)	शिवपुरी र नार्गाजुन	स्नातकोत्तर

सि.न.	अनुमति मिति	अनुसन्धानकर्ताको नाम	ठेगाना/संथा	अध्ययनको विषय	अध्ययन क्षेत्र	कैफियत
१६	२०७६/०९/२४	किरण गोसाई	Central Department of Environmental Science, Tribhuvan University, Kritipur, Nepal	Diversity and Distribution of adults of Ephemeroptera, Plecoptera and Trichoptera in Headwaters of Bagmati River, Sundarijal	शिवपुरी	स्नातकोत्तर
१७	२०७६/११/०७	सृष्टी श्रेष्ठ	धापासी ६, काठमाडौं.	Human wildlife conflict: A casw study in bufferzone of Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी	व्यक्तिगत
१८	२०७७/०२/२६	कुञ्जु ढकाल	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस, हरीयोखर्क, पोखरा ।	An Assessment on Payment for Ecosystem Services in Shivapuri Nagarjun National Park	शिवपुरी र नागार्जुन	स्नातक
१९	२०७७/०२/३२	चुड्वा शोर्पा	पक्षी संरक्षण संघ, उत्तरढोका लाजिम्पाट, काठमाडौं	संरक्षित क्षेत्रभित्र वन्यजन्तुको वर्तमान अवस्था पहिचान	शिवपुरी र नागार्जुन	व्यक्तिगत
२०	२०७७/०३/०१	हरियाली रक्षक ने पाल	हरियाली रक्षक नेपाल, अनामनगर, काठमाडौं	बागमती नदिको जलचर	शिवपुरी	सस्थागत

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा ईन्टर्नशीप कार्यका लागी खटिएका विद्यार्थीहरुको विवरण ।

सि.न.	नाम	ठेगाना	अध्ययनरत तह	अध्ययनको विषय	अध्ययन क्षेत्र	कैफियत
१	श्रृजना शर्मा	व.वि.अ.स, हेटौडा क्याम्पस, हेटौडा ।	स्नातक	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण तथा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन	शिवपुरी तथा नागार्जुन क्षेत्र	
२	स्मारिका भट्टराई	व.वि.अ.स पोखरा क्याम्पस, पोखरा ।	स्नातक	वन्यजन्तु गणना र अनुगमन	शिवपुरी तथा नागार्जुन क्षेत्र	
३	विनोद कुमार चापागाई	व.वि.अ.स, पोखरा क्याम्पस, पोखरा ।	स्नातक	वन्यजन्तु वासस्थान संरक्षण तथा व्यवस्थापन	शिवपुरी क्षेत्र	

अनुसूचि-१०

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण

राजपत्रको खण्ड ६८, काठमाडौं, असोज २९ गते, २०७५ साल (संख्या ३४) भाग ३ को सुचना अनुसार

Published in Nepal Gazettes Section 68, dated 15 October 2018, Number 34

राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश शुल्क सम्बन्धी विवरण (National Park Entry Fee Rates)

क्र.सं.	विवरण	दस्तुर रु. (Rate)	
१.	राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश दस्तुर (National Park Entry Fee), प्रति व्यक्ति/प्रति प्रवेश/प्रति दिन (Per Person/Per Entry/Per Day)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	१००।-	100.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	६००।-	600.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१०००।-	1000.00
२.	सवारी साधन दस्तुर (Vehicle Entry Fee), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	सुविधा प्राप्त बाटोको लागि		
(अ)	सार्वजनिक यातायात, मिनि बस, माइक्रो बस, ट्याक्सी (Public Vehicles, Mini Bus, Micro Bus, Taxi)	३०।-	30.00
(आ)	ट्रक, मिनि ट्रक, ट्र्याक्टर, लरी (Truck, Mini Truck, Tractor, Lorry)	५०।-	50.00
(इ)	डोजर, रोलर, क्रेन आदि (Doser, Roller, Crane etc.)	७५।-	75.00
(ख)	सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्य बाटोका सवारी साधनको लागि (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(अ)	मोटरसाइकल, स्कुटर (Motorcycle, Scooter)	१५०।-	150.00
(आ)	निजी कार, जीप, भ्यान, ट्याक्सी (Private Car, Jeep, Van, Taxi)	३५०।-	350.00
(इ)	माइक्रो बस, मिनि ट्रक, बस, ट्रक (Micro Bus, Mini Truck, Bus, Truck)	५००।-	500.00
(ई)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरु, कुटनीतिक नियोगका भण्डा भएका सवारी साधन, सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु, बारुण यन्त्र र एम्बुलेन्स बाहेक सबै सरकारी संस्थान, गैर सरकारी संघ संस्थाका सवारी साधन	२५।-	25.00
(उ)	साईकल (Cycle) (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	२०।-	20.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	५०।-	50.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१५०।-	150.00
३.	तालिम प्राप्त पञ्जिकृत गाईडले निकुञ्जभित्र गाईड सेवा उपलब्ध गराए वापत गाईड शुल्क (प्रति गाईड/प्रति प्रति वर्ष)	२,५००।-	2500.00
४.	सोत्तर तथा पातपतिङ्गर सङ्कलन (प्रति पुर्जा प्रति दिन)	१०।-	10.00
५.	साइकल दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00
६.	अल्ट्रा दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00
७.	रक क्लाइम्बिङ (Rock Ckimbing) (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति व्यक्ति/प्रति दिन (Per Person/Per day)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	२५०।-	250.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	५००।-	500.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१०००।-	1000.00

८.	निकुञ्ज बाहिरका सुरक्षा निकाय र सरकारी संघ संस्थाको रक क्लार्ईम्बिड प्रति कार्यक्रम	२,०००।-	2000.00
९.	व्यावसायिक जङ्गल ड्राइभ प्रति ट्रिप (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(क)	कार -४ जना(ड्राईभर र गाईड बाहेक)	५००।-	500.00
(ख)	जीप -१० जना(ड्राईभर र गाईड बाहेक)	१,०००।-	1000.00
(ग)	भ्यान-१५ जना(ड्राईभर र गाईड बाहेक)	१,५००।-	1500.00

द्रष्टव्य :

- (क) उल्लिखित दरमा मूल्य अभिवृद्धी कर समावेश गरिएको छ ।
- (ख) रीतपूर्वकको प्रवेशपत्र बाहकलाई मात्र निकुञ्जभित्र प्रवेश गर्न दिइनेछ ।
- (ग) घरपालुवा जीवजन्तुलाई राष्ट्रिय निकुञ्जको सुविधा प्राप्त बाटोबाट लैजाँदा दस्तुर लाग्ने छैन ।
- (घ) गाईड शुल्क बुझाउने गाईडलाई निकुञ्ज प्रवेश शुल्क लाग्ने छैन ।
- (ङ) सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्यत्र निकुञ्जले कायम गरेको मापदण्ड बमोजिम ध्वनी तथा वायु प्रदूषण गर्ने सवारी साधनलाई प्रवेश उपलब्ध गराइने छैन ।
- (च) सुन्दरीजल-चिसापानी-नगरकोट जाने पर्यटकको हकमा सुन्दरीजलमा प्रवेश अनुमति लिएपछि भोलीपल्ट चिसापानीबाट नगरकोट जाँदा पुनः टिकट लिनु पर्ने छैन ।
- (छ) निजी विद्यालय,महाविद्यालय र विश्व विद्यालयको पत्रसहित विद्यार्थीहरूलाई निकुञ्जको अवलोकन भ्रमणमा ल्याउँदा लाग्ने प्रवेश शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
- (ज) निकुञ्जभित्र सञ्चालन हुने साइकल दौड, अल्ट्रा दौड लगायतका कार्यक्रममा खेलाडी र कार्यक्रम आयोजकले प्रति व्यक्ति प्रवेश शुल्क समेत बुझाउनु पर्नेछ ।
- (झ) १० (दश) वर्ष मुनिका बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई कुनै शुल्क लाग्ने छैन ।
- (ञ) मध्यवर्ती क्षेत्र भित्रका वन क्षेत्र वा ऐलानी पर्ति अतिक्रमण गरी बसि आएका वासिन्दाहरूलाई शुल्क र पानी प्रयोग गर्ने प्राथमिकतामा अग्राधिकार दिइने छैन ।
- (ट) सुविधा प्राप्त बाटोमा निजी मोटरसाइकल, कार,जीप र आकस्मिक सेवाका एम्बुलेन्स,बारुणयन्त्र जस्ता सवारी साधनमा कुनै दस्तुर लाग्ने छैन ।

अनुसूचि - ११

कार्यरत कर्मचारीको नामावली

क्र. सं.	कर्मचारीको नाम, थर	कर्मचारीको स्थायी ठेगाना	पद	सेवा, समुह/ उप-समुह	श्रेणी
१	श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन	जलजला गा.पा. ६, पर्वत	प्र.सं. अधिकृत	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प. द्वितिय प्रा.
२	श्री अरविन्द यादव	छिन्नमस्ता गा.पा. १, सप्तरी	स.सं. अधिकृत	वन, ने.पा. एण्ड वा.ला.	रा.प. तृतीय प्रा.
३	श्री सिर्जना श्रेष्ठ	भिमसेन थापा गा.पा. ६, गोरखा	स.सं. अधिकृत	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प. तृतीय प्रा.
४	श्री कान्ति कडेल	कावासोती न.पा. ८, नवलपुर	स.सं. अधिकृत	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प. तृतीय प्रा.
५	श्री अमृत भट्ट	तारकेश्वर न.पा. ६, काठमाडौं	स.सं. अधिकृत	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प. तृतीय प्रा.
६	श्री हरिभक्त सिग्देल	शुक्लागण्डकी न.पा.- ११, तनहुँ	नायब सुब्बा	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. प्रथम प्र.
७	श्री उन्नती शर्मा	व्यास न.पा. ६, तनहुँ	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
८	श्री सुम्जुङ लामा	भोटखोला गा.पा. १, संखुवासभा	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
९	श्री डिल्ली कुमार राई	मकालु गा.पा. ६, संखुवासभा	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१०	श्री रमेश सिंह धामी	शैल्यशिखर न.पा. ६, दार्चुला	लेखापाल	प्रशासन, लेखा	रा.प.अनं. प्रथम प्र.
११	श्री रुपेश लामा	धनगढीमाइ न.पा. ९, सिरहा	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१२	श्री पशुराम कडायत	छबिस पाथिभेरा गा.पा. ७, बझाङ	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१३	श्री अनिष के.सी.	ललितपुर म.न.पा. २३, ललितपुर	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१४	श्री केशव ढोडारी	नमोबुद्ध न.पा. ११, काभ्रे	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१५	श्री सर्मिला नेपाल	विदुर न.पा. ७, नुवाकोट	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१६	श्री दिपक कुमार चन्द	भेरी न.पा. ५, जाजरकोट	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१७	श्री सुमन भण्डारी	बूढानीलकण्ठ न.पा. २, काठमाडौं	रेञ्जर	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. प्रथम प्रा.
१८	श्री बासुदेव चालिसे	मेलम्ची न.पा. ११, सिन्धुपाल्चोक	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
१९	श्री कुमार विष्ट	गोदावरी न.पा. १, ललितपुर	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२०	श्री चित्र बहादुर महतारा	पातारासी गा.पा. ६, जुम्ला	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२१	श्री मन बहादुर बुढा	सिँजा गा.पा. ४, जुम्ला	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२२	श्री जयराम नेपाल	कागेश्वरी मनोहरा न.पा. ६, काठमाडौं	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२३	श्री रश्मी ढुङ्गेल	हेटौडा उ.म.न.पा. ४, मकवानपुर	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२४	श्री कमल विक्रम श्रेष्ठ	ईश्वरपुर न.पा १३, सर्लाही	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२५	श्री रमेश कुमार सिंह	तिला गा.पा. ४, जुम्ला	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२६	श्री सुन्दर पन्थी	धुर्कोट गा.पा. ७, गुल्मी	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. द्वितिय प्र.
२७	श्री केशवराज भेटवाल	लिखु गा.पा. ६, नुवाकोट	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
२८	श्री ऋतुराज पौडेल	बेनी न.पा. ६, म्याग्दी	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
२९	श्री सरस्वती घिमिरे	पनौती न.पा. ७, काभ्रे	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
३०	श्री नरेश ज्ञवाली	गल्याङ्ग न.पा. ११, स्याङ्जा	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
३१	श्री पूर्णप्रसाद आचार्य	गुठीचौर गा.पा. ५, जुम्ला	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
३२	श्री शिवलाल घिमिरे	मालिका गा.पा. ४, गुल्मी	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
३३	श्री रन बहादुर रोकाया	छाँयानाथ रारा न.पा. ९, मुगु	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.
३४	श्री ओमप्रकाश यादव	शहिद न.पा. ६, धनुषा	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितिय प्रा.

क्र. सं.	कर्मचारीको नाम, थर	कर्मचारीको स्थायी ठेगाना	पद	सेवा, समुह/ उप-समुह	श्रेणी
३५	श्री कर्णबहादुर बटाला	आठविसकोट न.पा. ९, रुकुम पश्चिम	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
३६	श्री महेन्द्र चौलागाई	तातोपानी गा.पा. ५, जुम्ला	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
३७	श्री शशिकला राई	रावावेशी गा.पा. ६, खोटाङ	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
३८	श्री सुरज बस्नेत	रुपाकोट मझुवागढी न.पा. १, खोटाङ	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
३९	श्री तेज बहादुर विष्ट	मुसिकोट न.पा. १४, रुकुम	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
४०	श्री अंक बहादुर नेपाली	छाँयानाथ रारा न.पा. १०, मुगु	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
४१	श्री भगवती चौलागाई	गुठीचौर गा.पा. ५, जुम्ला	सिनियर गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	रा.प.अनं. द्वितीय प्रा.
४२	श्री सुरेश पौडेल	चाँगुनारायण न.पा. ५, भक्तपुर	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४३	श्री चन्द्र बहादुर बुढाथोकी	मन्थली न.पा. १४, रामेछाप	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४४	श्री सुनिल पडित क्षेत्री	काठमाडौं म.न.पा. २, काठमाडौं	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणीविहिन
४५	श्री पदम बहादुर राई	महाकुलुङ गा.पा. ११, सालेखुम्बु	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४६	श्री रनिता राई	रुपाकोट मझुवागढी न.पा. ११, खोटाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४७	श्री जुनुमाया लामा	शिवपुरी गा.पा. ६, नुवाकोट	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४८	श्री मिना पुन	जलजला गा.पा. ९, पर्वत	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
४९	श्री राजेश हमाल	तातोपानी गा.पा. ४, जुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५०	श्री आशिष न्यौपाने	कनकासुन्दरी गा.पा. ५, जुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५१	श्री चन्द्र बहादुर थापा	कमलामाई न.पा. ७, सिन्धुली	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५२	श्री कमल थापा	वर्दगोरिया गा.पा. ८, कैलाली	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५३	श्री सन्जा तामाङ	ताँदी गा.पा. २, नुवाकोट	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५४	श्री कपिल भण्डारी	लालबन्दी न.पा. १५, सर्लाही	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५५	श्री भुपेन्द्र अछामी	काठमाडौं म.न.पा. ३१, काठमाडौं	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५६	श्री धनबहादुर बुढा	बारेकोट गा.पा. १, जाजरकोट	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५७	श्री भलक बहादुर घले	खाँदबारी न.पा. ५, संखुवासभा	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५८	श्री पूर्ण बहादुर शाही	साविक अदानचुली गा.वि.स. ५, हुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
५९	श्री कृष्णराज न्यौपाने	गुठीचौर गा.पा. ५, जुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६०	श्री कर्णवीर वि.सी.	सानीभेरी गा.पा. ८, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६१	श्री तिर्थबहादुर बडुवाल	महाँवु गा.पा. ३, दैलेख	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६२	श्री चक्र बहादुर महत	दुल्लु न.पा. ३, दैलेख	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६३	श्री प्रेम बहादुर बोहरा	मुसिकोट न.पा. १, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६४	श्री ज्वाला प्रसाद अधिकारी	लम्की चुहा न.पा. १, कैलाली	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६५	श्री लोक बहादुर के.सी.	मुसिकोट न.पा. ३, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६६	श्री लक्ष्मी तामाङ	तारकेश्वर न.पा. १, काठमाडौं	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६७	श्री कमला बोहरा	बाफिकोट गा.पा. ३, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६८	श्री अइन्द्र विक्रम साँवा	थालेलोड गा.पा. ३, पाँचथर	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
६९	श्री छविन्दा दाहाल	बराहक्षेत्र न.पा. १, सुनसरी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७०	श्री किर्त बहादुर वि.क.	गढवा गा.पा. ३, दाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन

क्र. सं.	कर्मचारीको नाम, थर	कर्मचारीको स्थायी ठेगाना	पद	सेवा, समुह/ उप-समुह	श्रेणी
७१	श्री किशोर कुलुड	महाकुलुड गा.पा. ३, सालेखुम्बु	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७२	श्री बसन्ती खत्री	सिँजा गा.पा १, जुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७३	श्री संजीत कुमार यादव	लोहारपट्टी न.पा. ४ महोत्तरी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७४	श्री उमेश माझी	कमलामाई न.पा. ९, सिन्धुली	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७५	श्री भूपबहादुर सोती	शान्तिनगर गा.पा. ४, दाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७६	श्री महेश कुमार यादव	धनगढीमाइ न.पा. १२, सिरहा	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७७	श्री विष्णु कार्की	साविक कोटडाँडा गा.वि.स. ६, मुगु	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७८	श्री पवित्रा पन्थी	मालिका गा.पा. ७, गुल्मी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
७९	श्री मधा रिजाल	नौबेनी गा.पा. ६, प्युठान	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८०	श्री बसन्ता पोखरेल	धुर्कोट गा.पा. ४, गुल्मी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८१	श्री विवेक कुमार सिंह	डामी गा.पा. ३, महोत्तरी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८२	श्री रविन्द्र विक्रम शाह	तिलाठी कोईलाडी गा.पा. ५, सप्तरी	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८३	श्री रामकृष्ण नेपाल	निलकण्ठ न.पा २, धादिङ्ग	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८४	श्री जोखविर घर्तिमगर	त्रिवेणी गा.पा. २, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८५	श्री सन्तोष पराजुली	दिप्रुङ चुईचुम्मा गा.पा. १, खोटाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८६	श्री विमला ढकाल	भारता गा.पा. २, पाँचथर	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८७	श्री इन्द्रमाया नगरकोटी	तारकेश्वर न.पा. २, काठमाडौं	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८८	श्री लक्ष्मीदेवी आचार्य	दिक्तेल न.पा. ३ खोटाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
८९	श्री सुरेन्द्र लामा	बूढानीलकण्ठ न.पा. १, काठमाडौं	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९०	श्री अनिल के.सी.	दार्माकोट गा.पा. २, सल्यान	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९१	श्री बुद्धिविर तामाङ	षडानन्द न.पा. १०, भोजपुर	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९२	श्री शान्ति खनाल	दुल्लु न.पा. ३, दैलेख	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९३	श्री सुर्य बहादुर डाँगी	तातोपानी गा.पा. ५, जुम्ला	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९४	श्री नारायण प्रसाद शर्मा	घोराही उ.म.न.पा. १८, दाङ	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९५	श्री मनिराज सुनुवार	खिजिदेम्बा गा.पा. ४, ओखलढुङ्गा	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९६	श्री कमल रसाईली	दुलीखेत गा.पा. -२, रुकुम पश्चिम	गेमस्काउट	वन, ने.पा. एण्ड वा. ला	श्रेणीविहिन
९७	श्री गोपाल बस्नेत	बुढानिलकण्ठ न.पा.१,काठमाडौं	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणीविहिन
९८	श्री दिपेन्द्र भण्डारी	बुढानिलकण्ठ न.पा.१,काठमाडौं	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणीविहिन
९९	श्री युवराज पुडासैनि	बुढानिलकण्ठ न.पा.१,काठमाडौं	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणीविहिन
१००	श्री नारायण सिंह कुँवर	पोखरा महानगरपालिका २५, कास्की	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणीविहिन
१०१	श्री डिल्लीजङ्ग तामाङ्ग	भरतपुर महानगरपालिका, चितवन	हलुका सवारी चालक	ईन्जिनियरिंग सेवा, मेकानिकल समूह	श्रेणीविहिन
१०२	श्री राम लामा तामाङ्ग	मेलम्ची न.पा. ५, सिन्धुपाल्चोक	हलुका सवारी चालक	ईन्जिनियरिंग सेवा, मेकानिकल समूह	श्रेणीविहिन

अनुसूचि - १२

सरुवा र स्वैच्छिक अवकाश भई गएको कर्मचारीहरुको नामावली

सि.नं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	सरुवा भई गएको कार्यालय	कैफियत
१	श्री डिल बहादुर कार्की	शाखा अधिकृत	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, जाजरकोट	
२	श्री विरेन्द्र प्रसाद कँडेल	सहायक संरक्षण अधिकृत	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार	
३	श्री पशुपति अधिकारी	सहायक संरक्षण अधिकृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
४	श्री सरोजमणि पौडेल	सहायक संरक्षण अधिकृत	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
५	श्री पेम्बा शेर्पा	सहायक संरक्षण अधिकृत	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
६	श्री लव गुरागाईं	रेञ्जर	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
७	श्री विमला वि.सी.	सब-ईन्जिनियर	गोदावरी नगरपालिका, ललितपुर	
८	श्री पुष्पा कुमारी मिश्र	रेञ्जर	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
९	श्री दुर्गा चौधरी	रेञ्जर	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१०	श्री रामशरण वस्ती क्षेत्री	खरिदार	मालपोत कार्यालय, नुवाकोट	
११	श्री जगनाथ भाम	सिनियर गेमस्काउट	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१२	श्री बखत कार्की	सिनियर गेमस्काउट	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१३	अविनाश कुमार पाल	सिनियर गेमस्काउट	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१४	श्री नवराज अधिकारी	गेमस्काउट	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१५	श्री सर्वजित कुमार यादव	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१६	श्री दल बहादुर कार्की	गेमस्काउट	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१७	श्री दल कार्की	गेमस्काउट	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१८	श्री केशव जं धामी	गेमस्काउट	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१९	श्री देवीलाल बुढा	गेमस्काउट	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२०	श्री देव बहादुर खड्का	गेमस्काउट	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	
२१	श्री यज्ञ बहादुर डाँगी	गेमस्काउट	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२२	श्री सजिव तामाङ	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२३	श्री जनक वि.क.	गेमस्काउट	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२४	श्री ज्ञान बहादुर श्रेष्ठ	गेमस्काउट	स्वैच्छिक अवकाश	
२५	श्री हरिशरण घर्ती क्षेत्री	गेमस्काउट	स्वैच्छिक अवकाश	

अनुसूचि - १३

सरुवा भई हाजिर भएका कर्मचारीको नामावली

सि.नं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	रमाना गरी पठाउने कार्यालय	कैफियत
१	श्री सिर्जना श्रेष्ठ	सहायक संरक्षण अधिकृत	वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार	
२	श्री अमृत भट्ट	सहायक संरक्षण अधिकृत	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
३	श्री हरिभक्त सिग्देल	नायब सुब्बा	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, रसुवा	
४	श्री रुपेश लामा	रेञ्जर	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
५	श्री पर्शुराम कडायत	रेञ्जर	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
६	श्री सर्मिला नेपाल	रेञ्जर	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
७	श्री दिपक कुमार चन्द	रेञ्जर	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
८	श्री चित्र बहादुर महतारा	खरिदार	विहादी गाँउपालिका	
९	श्री मन बहादुर बुढा	खरिदार	सिँजा गाँउपालिका	
१०	श्री रश्मी ढुङ्गेल	खरिदार	डिभिजन वन कार्यालय, पर्सा	
११	श्री कमल विक्रम श्रेष्ठ	खरिदार	जिल्ला हुलाक कार्यालय, सर्लाही	
१२	श्री सुन्दर पन्थी	खरिदार	जिल्ला हुलाक कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक	
१३	श्री केशवराज भेटवाल	सिनियर गेमस्काउट	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१४	श्री ऋतुराज पौडेल	सिनियर गेमस्काउट	ढोरपाटन शिकार आरक्ष कार्यालय	
१५	श्री सरस्वती घिमिरे	सिनियर गेमस्काउट	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१६	श्री नरेश ज्ञवाली	सिनियर गेमस्काउट	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	
१७	श्री महेन्द्र चौलागाई	सिनियर गेमस्काउट	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१८	श्री शशिकला राई	सिनियर गेमस्काउट	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
१९	श्री सुरज बस्नेत	सिनियर गेमस्काउट	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२०	श्री मिना पुन	गेमस्काउट	ढोरपाटन शिकार आरक्ष कार्यालय	
२१	श्री रामकृष्ण नेपाल	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२२	श्री जोखविर घतमिगर	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२३	श्री सन्तोष पराजुली	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२४	श्री विमला ढकाल	गेमस्काउट	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२५	श्री इन्द्रमाया नगराकोटी	गेमस्काउट	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२६	श्री लक्ष्मीदेवी आचार्य	गेमस्काउट	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२७	श्री सुरेन्द्र लामा	गेमस्काउट	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२८	श्री शान्ति खनाल	गेमस्काउट	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
२९	श्री सुर्य बहादुर डाँगी	गेमस्काउट	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	
३०	श्री नारयण प्रसाद शर्मा	गेमस्काउट	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	

अनुसूचि - १४

हालसम्मको कार्यालय प्रमुखको नामावली

सि.न.	नाम, थर	पद	अवधि		कैफियत
			देखि	सम्म	
१	वेद कुमार ढकाल	नि.प्र.सं.अ.	२०५८।१।०६	२०५९।०२।१३	काज
२	फणिन्द्र राज खरेल	प्र.सं.अ.	२०५९।०२।१४	२०६१।१२।१५	
३	मेघ बहादर पाण्डे	प्र.सं.अ.	२०६१।१२।१६	२०६४।०५।०६	
४	पुरन भक्त श्रेष्ठ	प्र.सं.अ.	२०६४।०५।०९	२०६५।१०।०३	
५	तुल्सी राम शर्मा	प्र.सं.अ.	२०६५।१०।०५	२०६५।१२।०५	काज
६	पुरन भक्त श्रेष्ठ	प्र.सं.अ.	२०६५।१२।०६	२०६६।०३।१९	
७	मनोज कुमार साह	नि. प्र.सं.अ.	२०६६।०३।२१	२०६६।०८।२७	
८	गोपाल प्रसाद भट्टराई	प्र.सं.अ.	२०६६।०८।२९	२०७१।०५।३०	
९	किशोर कुमार मेहेता	का.मु. प्र.सं.अ.	२०७१।०७।०९	२०७२।०५।०२	
१०	कमल जंग कुँवर	प्र.सं.अ.	२०७२।०६।२०	२०७५।०८।०३	
११	डिल बहादुर पुर्जा पुन	प्र.सं.अ.	२०७५।०८।०९	हाल सम्म	

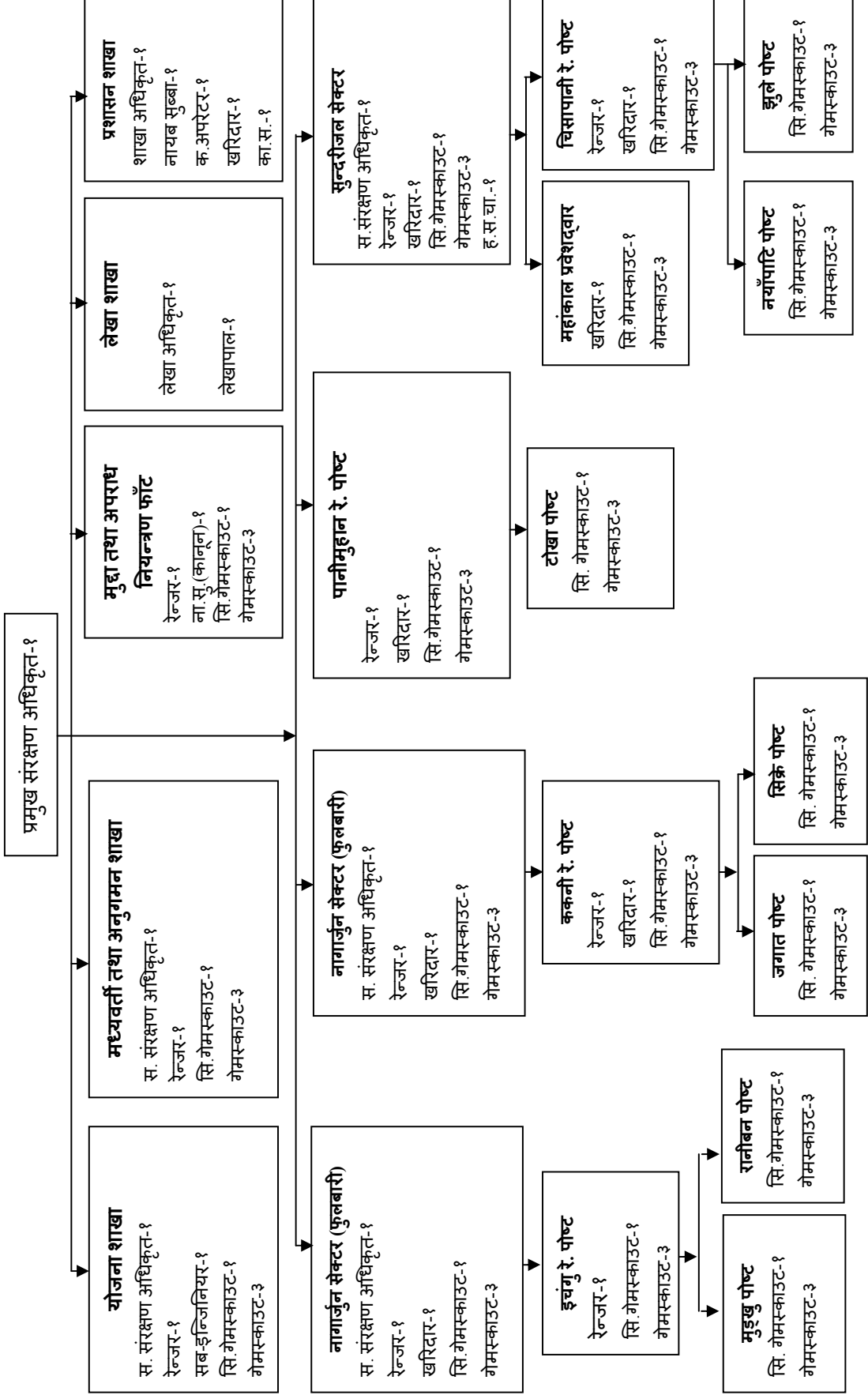
अनुसूचि - १५

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण

सि. नं.	पदको नाम	श्रेणी /तह	सेवा	समुह	दरवन्दी संख्या	कैफियत
१	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	रा प द्वितिय	वन	ने पा वा ला	१	
२	सहायक संरक्षण अधिकृत	रा प तृतीय	वन	ने पा वा ला	५	
३	शाखा अधिकृत	रा प तृतीय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	
४	लेखा अधिकृत	रा प तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	
५	रेञ्जर	रा प अनं प्रथम	वन	ने पा वा ला	१०	
६	कम्प्युटर अपरेटर	रा प अनं प्रथम	विविध	विविध	१	
७	सव इन्जिनियर	रा प अनं प्रथम	इन्जिनियरिङ	सिभिल	१	
८	नायव सुब्बा	रा प अनं प्रथम	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	
९	नायव सुब्बा	रा प अनं प्रथम	न्याय	कानुन	१	
१०	लेखापाल	रा प अनं प्रथम	प्रशासन	लेखा	१	
११	खरिदार	रा प अनं द्वितिय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८	
१२	सिनियर गेमस्काउट	रा प अनं द्वितिय	वन	ने पा वा ला	१६	
१३	सिनियर गेमस्काउट	रा प अनं तृतीय	वन	ने पा वा ला	३	
१४	गेमस्काउट	श्रेणी विहिन	वन	ने पा वा ला	५७	
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५	
१६	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	इन्जिनियरिङ	मेकानिकल	४	
जम्मा					११६	

अनुसूचि - १६

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक ढाँचा

Pandu Chichilkote Black Lored Tit

Plumbeous Water Redstart

Brown fronted woodpecker

Chestnut bellied nuthatch

श्रीमान् मुख्य सचिवज्यू सहित प्रमुख संरक्षण अधिकृत

प्रमुख संरक्षण अधिकृत सहितको टोली तिनचुली क्षेत्रमा

नेपालमा पाइने विश्वका दुर्लभ चराहरू

Globally Threatened Birds of Nepal

CONSERVE THREATENED SPECIES

<p>रिमिना Swamp Francolin VU</p> 	<p>शौर Cheer Pheasant VU</p> 	<p>कौताउके हंस Common Pochard VU</p> 	<p>देवहंस Bair's Pochard CR</p> 	<p>लागुखुँ हंस Long-tailed Duck VU</p> 	<p>रातगाहेले Great Slaty Woodpecker VU</p> 	<p>खरपुजुर Bangai Florican CR</p> 	<p>सानो खरपुजुर Lesser Florican EN</p> 	<p>सागरस Sarus Crane VU</p>
<p>गुडीचर गारुड Lesser Adjutant VU</p> 	<p>राजगारुड Greater Adjutant EN</p> 	<p>स्राङ्गर चिउवा Indian Skimmer EN</p> 	<p>बोरवासी चील Pallas's Fish Eagle VU</p> 	<p>लासु महाचील Indian Spotted Eagle VU</p> 	<p>जीवाहार महाचील Greater Spotted Eagle VU</p> 	<p>राण महाचील Tawny Eagle VU</p> 	<p>गोभासु महाचील Steppe Eagle EN</p> 	<p>रुतकी प्यालाप्याले River Tern VU</p>
<p>सेतो गिद्ध Egyptian Vulture EN</p> 	<p>ड्यार गिद्ध White-rumped Vulture CR</p> 	<p>लामो ढुङ्गे गिद्ध Long-billed Vulture CR</p> 	<p>सानो खैरो गिद्ध Slender-billed Vulture CR</p> 	<p>सुन गिद्ध Red-headed Vulture CR</p> 	<p>तोप बाज Saker Falcon EN</p> 	<p>वन बाहा Wood Snake VU</p> 	<p>राजधनेश Great Hornbill VU</p> 	<p>कुराही प्यालाप्याले River Tern VU</p>
<p>बेरुनी सारुङ्गे Grey-crowned Prinia VU</p> 	<p>पुञ्जीकोखे चारुङ्गे Grey-sided Thrush VU</p> 	<p>काँसे चारुङ्गे Bristled Grassbird VU</p> 	<p>नकट थ्याकुटर Jardun's Babbler VU</p> 	<p>सिपाहीसे थ्याकुटर Swamp Grass-harbrier EN</p> 	<p>खार्तु थ्याकुटर Slender-billed Babbler VU</p> 	<p>सुनौलो तोपचरा Finn's Weaver VU</p> 	<p>बगाले कोडी Yellow-breasted Bunting CR</p> 	<p>उत्कीशी प्यालाप्याले Black-bellied Tern EN</p>
<p>सेतीकोठे चिप्याँ White-throated Bushchat VU</p> 	<p>सुनो ढुङ्गे गिद्ध Long-billed Vulture CR</p> 	<p>सानो खैरो गिद्ध Slender-billed Vulture CR</p> 	<p>तोप बाज Saker Falcon EN</p> 	<p>वन बाहा Wood Snake VU</p> 	<p>राजधनेश Great Hornbill VU</p> 	<p>काश्मिरी अर्जुनक Kashmir Flycatcher VU</p> 	<p>गंगाकोटाके हंस Pink-headed Duck CR</p> 	<p>तराई बाँदरेचरी Black-throated Parrotbill VU</p>
<p>सुनो गिद्ध Egyptian Vulture EN</p> 	<p>सुनो खैरो गिद्ध Slender-billed Vulture CR</p> 	<p>तोप बाज Saker Falcon EN</p> 	<p>वन बाहा Wood Snake VU</p> 	<p>राजधनेश Great Hornbill VU</p> 	<p>काश्मिरी अर्जुनक Kashmir Flycatcher VU</p> 	<p>हाथुङ्गे Rufous-necked Hornbill VU</p> 	<p>कुलो वनकल्या White-bellied Heron CR</p> 	

Bird Conservation Nepal
Post Box 12985, Lazimpat, Kathmandu, Nepal
Tel 4417905, 4420213
Email: bcn@birdconservation.org
www.birdconservation.org

CR: Critically Endangered
EN: Endangered
VU: Vulnerable
☺ Safe
♂ Male
♀ Female

Illustrations by: Prabhat Deka, Anil Mishra, Sanjib Kumar Barmain, Anil Kumar Gaharwar, Pradyumn Kumar, Dipak Karki, Mani Prasad, Kanchan Prasad, Pradyumn Kumar, Dipak Karki, Mani Prasad, Kanchan Prasad

नेपालबाट लोप भैसकेका

<p>तराई बाँदरेचरी Black-throated Parrotbill VU</p> 	<p>गंगाकोटाके हंस Pink-headed Duck CR</p>
<p>कुलो वनकल्या White-bellied Heron CR</p> 	<p>हाथुङ्गे Rufous-necked Hornbill VU</p>